

AZ ÁLLAMI/TERÜLETI FŐÉPÍTÉSZI RENDSZER

25⁺

ÉV TÖRTÉNETE
ÉS DOKUMENTUMAI

OFK

25⁺
ÉV TÖRTÉNETE
ÉS DOKUMENTUMAI

AZ ÁLLAMI/TERÜLETI FŐÉPÍTÉSZI RENDSZER

25

ÉV TÖRTÉNETE
ÉS DOKUMENTUMAI

OFK

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó	4
--------------	---

I. JUBILEUMI RENDEZVÉNY

Rendezvény meghívó, program	8
KÖSZÖNTŐK	
Tuzson Bence, közszolgálatért felelős államtitkár	10
Keresztes Sándor, volt KTM miniszter, az állami főépítési rendszer alapítója	12
Füleky Zsolt, építészeti és építésügyi helyettes államtitkár	14
Megnyitó: Salamin Ferenc, az Országos Főépítési Kollégium elnöke	16
Kiss Lajos a Dél-alföldi régió volt területi főépítésze:	
A területi főépítészség 1992-2007 között	17
Zábránszky Pap Klára, az OFK volt titkára: A főépítési rendszer átfogó története, 1962-1992	22
Dr. Hajnóczy Péter, a Magyar Építész Kamara elnöke: Kapcsolat és együttműködés	24
Körmendy Imre, a MUT tiszteletbeli elnöke:	
A főépítések és a Magyar Urbanisztikai Társaság (együttműködése)	27
Lukáts István, Baranya megye állami főépítésze: Az állami főépítész ma	31
Kolossa József DLA, a Településtervezési és Területrendezési Főosztály főosztályvezetője:	
A főépítési rendszer jövője	34
Emléklapok átadása	38

II. A TERÜLETI FŐÉPÍTÉSZI RENDSZER TÖRTÉNETE (1962-2011)

Zábránszky Pap Klára: A főépítési rendszer átfogó története 1962-1992	42
Zábránszky Pap Klára: Területi/állami főépítések 1992-2011	
- feladatok, jogszabályok, szervezet, átalakulás röviden	59
VISSZAEMLEKEZÉSEK, INTERJÚK	
Interjú 2013, Keresztes Sándor, egykori környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter	69
Interjú 2008, Pataky Szabolcs, volt építésügyi helyettes államtitkár	72
Interjú 2008, dr. Szaló Péter államtitkár	75
Arató András István: Rövid szakmai hitvallás – 2007	78
Kiss Lajos: Adalékok főépítési tevékenységem összegzéséhez – 2007	80
Mezei László: „Hitvallás” területi főépítésként – 2007	82
Dr. Tóth Zoltán: Szakmai hitvallás – 2007	84

III. AZ ÁLLAMI FŐÉPÍTÉSZI RENDSZER MA

Jambrik Imre állami főépítész: Az állami főépítési feladatellátás a kormányhivatalokon belül - 2011-2018	88
Fajcsák Dénes állami főépítész: Vallomás	92
Kiser László állami főépítész: Tokaj Világörökségi Tervtanács – a mai állami főépítési gyakorlat bemutatása	95
INTERJÚK MAI ÁLLAMI FŐÉPÍTÉSZEKKEL	
Csermelyi Andrea	100
Faragóné Godó Mária	102
Dr. Sersliné Kócsi Margit	104

IV. AZ ORSZÁGOS FŐÉPÍTÉSZI KOLLÉGIUM

Zábránszky Pap Klára: A 30 éves Országos Főépítési Kollégium rövid története, a „római klubtól” az egyesületig - eredmények, díjak, konferenciák.	108
Építészeti együttműködési nyilatkozat - Miskolc, 2012. október 25.	115
A „Főépítési Életmű Díj” és „Az Év Főépítésze Díj” kitüntetettjei 2000-2018	116
Az Országos Főépítési Konferenciák története 1996-2019	120
Interjú a Kollégium egykori elnökeivel – Dr. Tóth Zoltán, Virányi István, Philipp Frigyes – 2009	122
Köszöntő [a www.foepiteszek.hu honlapról, 2015]	124
Köszöntő - Philipp Frigyes kollégiumi elnök és Csohány Klára alapítványi elnök – 2009	125
Salamin Ferenc: A Magyar Főépítések - OFK - Egyesület tevékenysége 2014-2018 között	126

V. KI KICSODA

Az 1992-ben létrehozott regionális területi főépítési rendszer szereplői az állami főépítési hálózat létrehozásáig, 2015. április 1-ig	136
Állami főépítések 2019. április	139
Az Országos Főépítési Kollégium vezetői 1989-2019	142

ELŐSZÓ

KERESZTES SÁNDOR

A FŐÉPÍTÉSZI RENDSZER

A címben szereplő szakmai kör nem nevezhető nagynak, létszáma mindössze néhány száz főt jelent. Az elmúlt években készült települési arculati kézikönyveknek köszönhetően azonban valószínűleg kevés olyan település van, ahol nem találkoztak, találkozhattak velük személyesen is. Indokolt tehát, hogy ezt a róluk szóló – és így alapvetően szakmai jellegű - kiadványt egy rövid bevezetővel azok számára is követhetővé tegyük, akik szerteágazó tevékenységüknek csak egy-két mozzanatát ismerik.

Az építmények minősége, használhatósága és biztonsága természetesen mindig fontos volt az építő ember számára. Egy idő után a gazdasági, kulturális és műszaki fejlődés lehetővé tette, hogy egyes személyek és közösségek esztétikai elvárásokat is megfogalmazzanak épített környezetükkel kapcsolatban, ami lassan magával hozta azt is, hogy az igényesebb beruházók az építészeti kérdésekben jártas szakmai tanácsadókat foglalkoztassanak. Ez az igény eleinte az uralkodó elitre volt jellemző, de a polgári társadalom és a települési öngazgatás megerősödésével egyre több város irányításában is megjelentek ezek a szakemberek, eleinte városi (fő)mérnökként, majd – a műszaki képzés differenciálódása nyomán - főépítészként.

Az építés azonban – mióta az ember közösségben él és hajlékot emel magának – mindig

közügy is volt. Az együttélés megkívánta az egyéni és a közösségi terek létesítésének és viszonyának szabályozását. Amilyen mértékben vált komplexebbé a társadalom, annál fontosabb és bonyolultabb lett ennek a kapcsolatrendszernek az alakítása, és az ehhez tartozó eszközök is eszerint differenciálódtak.

A társadalmi viszonyok szabályozása ma két pilléren épül: az önkormányzatokra és az államra. Az épített környezet alakítására vonatkozó jogi kompetenciák is megoszlanak a két igazgatási rendszer között.

A jogosítványokhoz, az építési tevékenység helyi szabályozásához, valamint a településfejlesztéshez és -rendezéshez kapcsolódó feladatok ellátásának szakmai hátterét az *önkormányzati szférában* már vagy másfél évszázada a korábban említett **települési/megyei főépítészek** garantálják. Helyzetük nem könnyű. Munkájukat nem csak az egyre összetettebb tevékenységi kör nehezíti, hanem egyrészt az a konfliktushelyzet, ami a településfejlesztés hosszú távú tervezést igénylő jellege, illetve a politikai eredményesség rövid távú érdekei között van. Másrészt az a tény, hogy az építészet esztétikai minőségének megítélése szükségszerűen szubjektív jellegű, ami szintén ütközésekhez vezet a folyamatban érintettek között.

Érthető tehát annak a súlya, hogy munkájuk támogatására - minisztériumi kezdeményezésre és annak keretein belül – 1989-ben létrejött az

Országos Főépítészeti Kollégium. Ez a grémium 1996 óta önkéntes tagságon alapuló – és változó intenzitású kormányzati támogatással működő – informális szervezetként létezett, majd 2014-től jogi személyiséggel rendelkező *Magyar Főépítészek – Országos Főépítészeti Kollégium* – Egyesületként alakult újjá. A főépítészeti munkával kapcsolatos követelményeket először a Kollégium létrejöttét is megalapozó, úgyszólván társadalmi munkában megalkotott ún. főépítészti statútum fogalmazta meg. Ma már jogszabályok – törvény és kormányrendelet is – szabályozzák a települési főépítészek működésének kereteit, amelyek nemcsak követelményeket támasztanak, hanem bizonyos stabilitást is biztosítanak a tevékenység számára.

Az állam sokáig csak a jogszabályok megalkotásával irányította ezt a területet. A feladatok sokasága azonban egy idő után megkövetelte azok decentralizálását. Magyarországon erre az 1960-as években történt először egy rövid életű kísérlet. A rendszerváltás után ismét fölmerült annak az igénye, hogy az állami irányítás közelebb kerüljön az önkormányzati szférához. Ennek kielégítésére született meg a 21/1992. (XII.4.) KTM rendelet, amely létrehozta a területi – mai nevén **állami – főépítészeti** intézményt. A kezdetben regionális alapon létrejött szervezet átalakítása után 2015. április 1-től megyénként működnek. A sok változást megélt rendszer azonban – ritka kivételként az államigazgatásban – közel három évtizede ma is működik. Az állami főépítészek jelenleg a kormányhivatalon belül látják el alapvető feladatukat, az önkormányzatok településfejlesztési és -rendezési tevékenységének szakmai támogatását és kontrollját, valamint ezen belül az építészet – illetve az épített környezet – minőségének felügyeletét. Az önkormányzati és az állami főépítészek irányítását és együttműködését biztosító szervezeti és jogi keretet szoktuk **főépítészti rendszernek** nevezni. Ez – értelmezésem szerint - magában

foglalja a tágabb értelemben vett építésügy kormányzati - jogi és szakmai - irányítását, ennek az önkormányzati szférában történő támogatását és kontrollját, valamint a főépítészek önkéntes szakmai szerveződését.

A területi főépítészekről szóló miniszteri rendelet megjelenésének huszonötödik évfordulóján került először szóba, hogy e jubileum kapcsán érdemes lenne áttekinteni a területi/állami főépítészek – és ezzel összefüggésben a főépítészti rendszer - működésének eddigi tapasztalatait. Így jött létre a Magyar Főépítészek - Országos Főépítészeti Kollégium – Egyesület szervezésében – és a Miniszterelnökség anyagi és szakmai támogatásával – az a rendezvény, amelynek anyaga a jelen kiadvány első részét képezi. S hogy az olvasók, de mindenekelőtt az érintett, főleg a fiatalabb főépítészek áttekintést kapjanak a szakma történetéről, a kiadvány számos erre vonatkozó korábbi publicisztikát is tartalmaz. Mindezt színesítik és életszerűvé teszik az egykori és jelenlegi főépítészek szubjektív beszámolóit.

Remélem, tanulsággal szolgálnak minden olvasó számára.

Budapest, 2019. május

I.
JUBILEUMI
RENDEZVÉNY

BESZÁMLÓ

A 25 ÉVES/KÖZEL HÁROM ÉVTIZEDES ÁLLAMI FŐÉPÍTÉSZI RENDSZER JUBILEUMI RENDEZVÉNYÉRŐL

Nagy sikerrel zárult a MÉSZ székházban 2019. április 8-án megtartott jubileumi rendezvény, amelyet az állami főépítési rendszer 25 éves/közel három évtizedes fennállásának tiszteletére tartott a Magyar Főépítészek – Országos Főépítési Kollégium – Egyesület a Miniszterelnökség, Építészeti és Építésügyi Helyettes Államtitkárság támogatásával. A rendezvény fővédnöke Gulyás Gergely Miniszterelnökséget vezető miniszter, szakmai partnerek a Magyar Építész Kamara, a Magyar Építőművészek Szövetsége és a Magyar Urbanisztikai Társaság voltak. A mintegy 70 résztvevő főépítész, szakember mellett a MÉK, MÉSZ és MUT elnökei is megtisztelték a konferenciát.

A rendezvény programja az alábbi volt, az elhangzott előadások megtalálhatók e kiadványban.

MEGHÍVÓ

2019. ÁPRILIS 8.

A 25 ÉVES / KÖZEL HÁROM ÉVTIZEDES ÁLLAMI FŐÉPÍTÉSZI
RENDSZER JUBILEUMI RENDEZVÉNYÉRE

HELYSZÍN: MÉSZ SZÉKHÁZ,
1088 BUDAPEST, ÖTPACSRITA U. 2. KÓS KÁROLY TEREM

SZERVEZŐ: MAGYAR FŐÉPÍTÉSZEK –
ORSZÁGOS FŐÉPÍTÉSZI KOLLÉGIUM – EGYESÜLET

FŐVÉDNÖK: GULYÁS GERGELY MINISZTERELNÖKSÉGET VEZETŐ
MINISZTER

TÁMOGATÓ: MINISZTERELNÖKSÉG, ÉPÍTÉSZETI ÉS ÉPÍTÉSÜGYI
HELYETTES ÁLLAMTITKÁRSÁG

TOVÁBBI SZAKMAI PARTNEREK:
MAGYAR ÉPÍTÉSZ KAMARA
MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE
MAGYAR URBANISZTIKAI TÁRSASÁG

PROGRAM

	MÚLT-JELEN-JÖVŐ	
9.30-TÓL regisztráció		
10.00 az ünnepség megnyitása: Salamin Ferenc az Országos Főépítési Kollégium elnöke	10.40 Zábránszky Pap Klára, az OFK volt titkára: A főépítési rendszer átfogó története 1962-1992	12.15 Kolossa József DLA a Területrendezési és Településügyi Főosztály főosztályvezetője: A főépítési rendszer jövője
KÖSZÖNTŐK	10.55 Kiss Lajos volt területi főépítész: A főépítési irodáktól a kormányhivatalokig	EMLÉKLAPOK ÁTADÁSA
10.10 Tuzson Bence közszolgálatért felelős államtitkár	11.15 Dr. Hajnóczy Péter a Magyar Építész Kamara elnöke: Kapcsolat - együttműködés	12.50 Füleky Zsolt építészetért és építésügyért felelős helyettes államtitkár
10.20 Keresztes Sándor volt KTM miniszter, az állami főépítési rendszer alapítója	11.35 Körmeny Imre a Magyar Urbanisztikai Társaság tiszteletbeli elnöke: A főépítészek és a MUT együttműködése	13.00 Az ünnepség zárása Sajtótájékoztató Büfé
10.30 Füleky Zsolt építészetért és építésügyért felelős helyettes államtitkár	11.55 Lukáts István Baranya megye állami főépítésze: Az állami főépítészek ma	

TERÜLETI FŐÉPÍTÉSZEK RÉGIÓNKÉNT 1992-BEN: ARATÓ ANDRÁS ISTVÁN – DEBRECEN, FŐZŐ JÁNOS + – ZALAEGERSZEG, DR. HAJNÓCZI PÉTER – BUDAPEST, KISS LAJOS – SZEGED, KÖRMENDY JÁNOS – GYŐR, OLAJOS CSABA – MISKOLC, RUTTKAY M. GYULA – VESZPRÉM DR. TÓTH ZOLTÁN – PÉCS

ÁLLAMI FŐÉPÍTÉSZEK MEGYÉNKÉNT 2019-BEN: BÁCS-KISKUN – BAJNÓCZI MARIANNA, BARANYA – LUKÁTS ISTVÁN, BÉKÉS – GÖMÖRI BEATRIX, BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN – KISER LÁSZLÓ, BUDAPEST FŐV. – DR. SERSLINÉ KÓCSI MARGIT, CSONGRÁD – SÁRI ZSOLT, FEJÉR – FAKÁSZ TAMÁS, GYŐR-MÓSON-SOPRON – VÉGH CSABA, HAJDÚ-BIHAR – JAMBRIK IMRE, HEVES – FAJCSÁK DÉNES, JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK – DUSA ZSUZSANNA, KOMÁROM-ESZTERGOM – FARAGÓNÉ GODÓ MÁRIA, NÓGRÁD – DOMONKOS GYÖRGY, PEST – VÁRADI TIBOR, SOMOGY – IFJ. HORVÁTH JÁNOS, SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG – KÓTAI CSABA, TOLNA – KADLICSKÓ KRISZTIÁN, VAS – CSERMELYI ANDREA, VESZPRÉM – NÉMETH ZSOLT, ZALA – LENGL ZOLTÁN

KÖSZÖNTŐ

TUZSON BENCE
közszolgálatért felelős államtitkár

Nagy szeretettel és tisztelettel köszöntöm Önöket!

Tudják, ha elmegyünk Tihanyba, vagy bármelyik magyar településre, vagy végigsétálunk Budapest valamelyik utcáján, nem kell történelmi tudással rendelkezni ahhoz, hogy érezzük annak a kornak a hangulatát, amikor ezen települések városképe kialakult. Ha elmegyünk Sopronba, Wälder József munkáját megnézni, nem kell történésznek lenni ahhoz, hogy érezzük, mi az, amit a múltból hoz magával ez a település. Mert egy ország történelmét, és egy kor lenyomatát leginkább az építészet, és az építészet által alkotott kép őrzi meg. Ezeknek az épületeknek, épületgyűtéseknak összességében lelke van, amely megjelenik a jelenben, és a jövőbe is átsugárzik. A következtetést arról, hogy hogyan éltek elődeink és mit tettek le az asztalra, elsősorban a városképben és az építészetben láthatjuk viszont. Ebből következik, hogy az építészetnek, az építésznek, és Önöknek, főépítésznek óriási a felelősségük abban, hogy a jövő generációi mit fognak arról gondolni, hogy a ma generációja mit tett le az asztalra. Hisz a munka, amit mi magyarok elvégzünk ezen a területen, egy híd. Egy híd a múlt és a jövő között. A múltunkat is, a jelenünket is és a jövőnket is e munka alapján fogják megítélni. Nagyon fontos tehát az, hogy az összkép, ami az országról összeáll egy főépítési tevékenység és a különböző szakágak együttműködésének

következtében, olyan képet mutasson Magyarországról, amelyre büszkék lehetünk.

Természetesen a kormányzatra is nagy felelősség hárul. Át kell gondolnunk azt, mi az, hogy magyar építészet, mi az, hogy magyar település, milyen legyen a magyar településszerkezet, és mit szeretnénk vele kezdeni a jövőben. Nem véletlenül indult el a Népi Építészeti Program sem. Miről szólnak az ilyen típusú programok? Honnan indulunk el, és hova tartunk, mit szeretnénk elérni? Egy ilyen programnak az elsődleges jelentősége, hogy képes legyen egyfajta génmentést végrehajtani, hogy megmentjük a jövő számára azokat az építészeti elemeket, amelyek rendelkezésünkre állnak, és amelyeket a múltból a jelenbe tovább akarunk örökíteni.

De nem szabad anakronisztikusnak sem lenni: ügyelnünk kell arra, hogy ezeket az elemeket képesek legyünk beépíteni a jövő építészetébe. Ezért egy ilyen programnak a jelentősége, hogy a génmentést követően képesek legyünk az utcaképre is hatással lenni, és az utcaképeken keresztül aztán az oktatásba is bevinni azokat az elemeket, amelyek rendelkezésre állnak a génmentést követően. S amikor ez megtörtént, akkor mondhatjuk azt, hogy igen, el kell indulnunk abba az irányba, hogy a magyar építészet hagyományos elemei is képesek legyenek megjelenni a vidék építészetében. De nemcsak az építészetben, hanem a település egészében is. Mert amikor végigmegyünk egy településen, ha egyesével megnézzük a házakat, lehetnek azok nagyon jó, építészetileg szép házak, de az összkép szempontjából valahogy mégsem stimmel valami. De lehetséges az is, hogy önmagukban az egyes épületek nem remek építészeti alkotások, de az összkép, az egész szempontjából képes hordozni valamit, amire

azt tudjuk mondani, hogy igen, ez magyar, sajátosan magyar, olyan, amire büszkék lehetünk, és amit szívesen adunk át a jövő generációi számára. Fontos mindannyiunknak abban gondolkodnunk, hogy olyan legyen a magyar építészet, ami nem szolgai másolása a nyugati építészetnek. Át kell vennünk a modern elemeket, azokat összehangolva hagyományos jellegzetességeinkkel. Fontos, ha látjuk egy település képét vagy egy középületet, azt valahonnan mindannyian tudjuk, hogy ez az épület Magyarországon van. Legyenek olyan építészeti elemek, amelyek bizony sajátosan magyarok, de mégis modernek, és akár irányadóak lehetnek a világ építésze számára is.

Törekednünk kell tehát arra, hogy építészetünk megerősödjön, és kultúránk mozaikjának szerves részét képezve kivívja gyermekeink és unokáink büszkeségét.

Nagyon jó tanácskozást kívánok Önöknek!

A rendezvény résztvevői
Fotók a rendezvényről: Lőrincz Anna
és Pálincás Edit

KÖSZÖNTŐ

KERESZTES SÁNDOR

volt KTM miniszter, az állami főépítési rendszer alapítója

Államtitkár úr, Elnök úr!
Kedves Kolleginák és Kollegák!
Hölgyeim és Uraim!

Hadd kezdjem egy szubjektív megjegyzéssel: nagyon jó hosszú idő után ennyi főépítész között lenni; akik többségét nemcsak egykori munkatársnak nevezhetem, hanem talán barátoknak is tekinthetem. Jólesik látni az ismerős arcokat és az új kollégákat is, akiket futólag már ismerek innen-onnan.

De hát nem nosztalgiázni, és nem is csak emlékezni jöttünk össze, hanem – legalább is így gondolom – visszatekinteni a múltra, azért, hogy legyen miből, legyen mire építeni a jövőt. És persze ünnepelni is. Nem magunkat elsősorban, hanem azt a tényt, hogy egy közel három évtizede létrehozott állami intézmény még ma is létezik és működik. Ilyent nem sokat találhatunk a közigazgatásban.

Engem mint alapító minisztert kértek föl egy köszöntőre, nyilván azzal a szándékkal, hogy a kezdetekről essen szó. Rövid lesznek: csak három gondolatot szeretnék említeni. A főépítési munka olyan ismérveit emelem ki, amelyet magam az alapításkor is fontosnak tartottam: a komplexitást, a személyességet és a rendszerszerűséget.

Azt a tárcát, amelyet vezettem, környezetvédelmi minisztériumként szokták emlegetni. A tisztességes neve azonban Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium volt. A portfóliója

viszont sokkal többet tartalmazott. Magában foglalta az építésügy egészét, a műemlékvédelmet, a környezet- és természetvédelmet, valamint a területrendezést és -fejlesztést is. (Megjegyzem, irányításom alá tartozott az Országos Meteorológiai Intézet is, sajnos az időjárásra vonatkozó hatáskör nélkül.)

A minisztériumi feladatkör ilyen összeállítására kifejezett kérésem volt. Aki itt van, tudja, vagy tudhatja, hogy miért: mert ezek a szakterületek együttese teszi lehetővé az épített és a természeti környezet egységes kormányzati kezelését. Épp úgy, ahogy ez a komplex szemlélet, a szinergiák ismerete és figyelembe vétele nélkülözhetetlen települési szinten is mind az állami, mind az önkormányzati főépítések munkájában.

De ami követelmény lehet egy főépítész esetében, az nem várható a polgármesterektől és megyei elnököktől, akik pedig a nagyon összetett problémahalmazt jelentő települések és területi egységek igazi gazdái. A tanácsrendszer megszűnésével Magyarországon létrejött több mint háromezer önálló település és tizenkilenc megye. Olyan önkormányzatok, amelyek korábban elképzelhetetlen autonómiával rendelkeztek. De ennek az átalakulásnak velejárója volt az is, hogy megszűnt az a szakmai irányítási háló, amit a korábbi igazgatási rendszer biztosított. Ezt a hiányt kívántuk pótolni 1992-ben a nyolc területi főépítési iroda létrehozásával. Hogy miért csak nyolc? Legfőképpen azért, mert a minőséget fontosabbnak tartottuk a mennyiség-nél; és mert elsősorban nem jogi úton, hatósági eszközökkel, hanem személyes kapcsolatokon keresztül kívántunk segítséget nyújtani. Tervtanácsokkal és olyan szakmai véleményekkel, amelyben a célszerűségi szempontok legalább olyan fontosak, mint a jogszabályoknak való megfelelés. Visszatekintve úgy tűnik, ez a módszer jól működött, és nem utolsó sorban lehetővé tette azt is, hogy minden főépítész a maga személyiségének megfelelő tartalommal gazdagítsa saját munkáját.

Tudtam, tudtuk persze, hogy nyolc – vagy akár tizenkilenc, illetve húsz – területi (később állami) főépítész nem tudja megváltani a világot. Ezért merült föl az a gondolat, hogy olyan struktúrát kell létrehozni, amelyben az állami és az önkormányzati főépítések szervezetei egymásra épülve dolgoznak. Együttműködésük biztosíthatja az önkormányzatok településrendezési és -fejlesztési tevékenységének kormányzati irányítását és szakmai támogatását. Ennek nyomán kezdődött meg a KTM-ben a kilencvenes évek közepén a főépítész státútum kidolgozása, amelynek eredményeképpen 1996-ban újjáalakult az 1989-ben létrehozott Országos Főépítési Kollégium. Ettől kezdve beszélhetünk - valamilyen értelemben

– főépítési rendszerről. Örülök, hogy ebben a folyamatban is részt vehettem. De ez már egy másik történet.

Ebben a történetben azonban nem lehet említetlenül hagyni három nevet. Pataky Szabolcsét, akinek akkor helyettes államtitkárként oroszlánrésze volt az intézmény létrehozásában; Szaló Péterét, aki - ugyancsak helyettes államtitkárként - két évtizeden keresztül éltetője és szakmai irányítója volt a főépítési rendszernek; és nem utolsó sorban Pap Klárát – minden főépítésznek anyjáról van szó –, aki mindvégig animátora és koordinálója volt ennek a munkának. Azt hiszem, ilyenkor szokták mondani a műsorvezetők, hogy „nagy tapsot kérek nekik”!

Kedves Barátaim!

Az a minisztériumi szerkezet, amelyről az elején beszéltem mindössze két kormányzati cikluson keresztül működött. Aztán lassan szétszedték, egyes elemei kormányzati szinten talán meg is szűntek. Ez bizonyára érdekes téma lenne, de ez a nap nem erről szól. Ma is itt vannak azonban az állami főépítések (és néhány képviselővel az önkormányzatiak is).

Ahogy én látom, az utóbbi évek társadalmi gazdasági viszonyai és a megváltozott jogi környezet jelentős kihívások elé állítják a mai, már jelentősen átalakult főépítési intézményrendszert. Remélem, hogy Kolossa József főosztályvezető úr ennek ellenére biztató perspektívát fog fölvezetni nekünk.

Befejezésül magam is szeretném megköszönni a Miniszterelnökség és a Magyar Főépítések Egyesület (lánykori nevén Országos Főépítési Kollégium) munkatársainak fáradozását, amely lehetővé tette, hogy ma itt összejöjjünk.

Köszönöm, hogy meghallgattak, és jó munkát kívánok mindannyiuknak!

KÖSZÖNTŐ

FÜLEKY ZSOLT
 építészeti és építésügyi helyettes államtitkár

Nagy tisztelettel és szeretettel köszöntök mindenkit, Tisztelt Miniszter Úr, Tisztelt Államtitkár Úr, Tisztelt Elnök Urak, Kedves Kollégák!

Az előttem szólók már szinte mindent elmondtak azokról a folyamatokról, melyeket szerettem volna felvázolni. Köszöntöm így a köszönet jegyében kell, hogy folytatódjék, azoknak, akik ezt a rendszert annak idején elkezdték kiépíteni, és így jelentős részt vállaltak magukra az államtitkár úr által említett, az épített környezet minőségéért vállalt felelősségből.

Az állami főépítési rendszert, mely alapításakor nyolc regionális főépítési státuszt számlált, 2015-ben sikerült a megyei szintre kiterjeszteni, aminek köszönhetően ma már minden megyei kormányhivatalban működik állami főépítés. Fontos és hosszas szakmai vitát követő lépés volt ez, meg kellett találni az egészséges határt az állami és önkormányzati hatáskörök között, valamint eldönteni, hogy az épített környezet esztétikájának dolgában hol kezdődjön az önkormányzatok, és hol az állam, tehát az állami főépítész felelőssége. Ez a múlt jelentős eredménye és a jelen sikereinek feltétele is egyben. Elég, ha a Településképi Arculati Kézikönyvekre gondolunk, melyek nem készülhettek volna el az állami főépítészek megnyugtató, biztató és erős szakmai alapokon nyugvó közreműködése nélkül. Az arcuati kézikönyvek pedig olyan pillanatfelvételei az országnak, amelyek

az épített és természeti környezetünk hagyományokra épülő stílusjegyeit és a települések önazonosságát tükröző építészeti karaktereket gyűjtik csokorba.

A jövőre vonatkozó feladatok közé tartozik többek közt az államtitkár úr által már említett Népi Építészeti Program, ez az építészeti értelemben vett génmentés, az előtünk alkotó építészek munkájának megőrzése annak érdekében, hogy a hazánkra jellemző tradicionális építészet megmaradjon kortárs építészetünk produktumaiban is. Fontos ugyanakkor, hogy ez a törekvés ne a régi megkövesítését jelentse, hanem a kortárs magyar építészet identitását tükröző legjavának tovább éltetését a mai technológiai megoldások használatával

párhuzamosan. Ehhez mind szükség volt, van és lesz az állami főépítési rendszerre, amit elődeink hosszas és fáradhatatlan munkájára építve tudunk működtetni, így az fontos eszköze a kormányzat falvak felvirágoztatására irányuló munkájának is.

Köszönettel tartozunk az önkormányzati szférában dolgozó kollégáknak a munkájáért is, akik esetenként építészeti tevékenységük mellett látják el egy vagy több településnek az esztétikai patronálását is. Nagyon fontos munkát végeztek

a Településképi Arculati Kézikönyvek elkészítésénél is, amikor segítettek felmérni a saját településeikre jellemző esztétikai, építészeti katasztert, amiért mind a polgármesterek, mind a laikus lakosság rendkívül hálásak lehetnek. Ennek a múltra való büszkeségnek, és a jövő feladataira irányuló bizakodásnak jegyében szeretnék nagyon gazdag és eredményes kongresszust, emlékeztést kívánni!

Köszönöm a figyelmet!

A rendezvény (résztevők)

MEGNYITÓ

SALAMIN FERENC
az Országos Főépítési Kollégium elnöke

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!
Tisztelt Megjelentek!

Köszönjük, hogy elfogadták a meghívásunkat, mindenkit szeretettel üdvözlök itt, az Építésszak Házában.

A kezemben tartott meghívóra egy település madártávlati képét tettük rá. Nincs ráírva a település neve, mégis mindenki tudja, melyikről van szó. Tudja azért, mert a magyarság egyik történelmi jelképét jelenti, és tudja azért is, mert tájképi adottságai, a település szépsége, rendezettsége, az épített és természeti környezet egysége kiemelten vonzó turisztikai célponttá teszi Tihanyt. Az építészeti tradícióra építve az épületek és közterületek, műtárgyak magas színvonalon újjáépültek, a felújítások, térrendezések és az új épületek a

meglévő, értékes építészeti karakterhez igazodva valósultak meg.

És mit mutat még ez a fénykép? Számomra azt a több évtizedes munkát is jelenti, amelynek eredményeként a történelmi alapokon létrejött az a harmonikus és vonzó településkép, amelyet ma látunk. Sokan dolgoztak és dolgoznak ezen az eredményen: építésszak, tájtervezők, településtervezők, örökségvédelmi szakemberek, önkormányzati vezetők és főépítésszak, állami vezetők és ezen belül természetesen, állami főépítésszak. Minden nap dolgoznak ezen az eredményen a település lakói is, akik elviselik és egyben hasznát is élvezik ennek az elismertségnek.

De számomra még ennél is többet jelent ez a kép: a közös erőfeszítéseket, az együttműködést civil, önkormányzati és állami szférák között, eltérő szakmák között, különböző felfogású emberek között. Talán ez a legfontosabb üzenet a mára és a jövőre nézve, az együttműködés, a közös tevékenység egy értelmes és magas szociális célért, amelyben az önkormányzati és az állami főépítésszak is, a jogszabályi kötelezettségeket meghaladva tudnak innovatív módon részt venni. Hiszen az ember nemcsak jogból áll, hanem szellemből és lélekből is, és az emberi lét teljessége érdekében a vezető értelmiségnek – így a főépítésszaknak is – mindhárom területet képviselnie kell.

Ezennel megnyitom jubileumi rendezvényünket, és felemelő tanácskozást kívánok a mai napra!

A TERÜLETI FŐÉPÍTÉSSZÉG 1992-2007 KÖZÖTT

KISS LAJOS
a Dél-alföldi régió volt területi főépítésszaka

címszó alá. Majd ezt követte bő egy év múlva a „Területi Főépítés” intézményét visszaállító kormányrendelet és a területi főépítésszakról szóló miniszteri rendelet.

Idősebb kollégáinknak még voltak/lehetek emlékei az első, 1962-től működő, majd hat év után politikai megfontolásokból megszüntetett területi főépítészeti hálózatról. A kilencvenes évek elején gyakorló építésszak számára szinte ismeretlen volt a fogalom és az intézmény. (E sorok írója részese volt egyfajta szakmatörténeti staféta-átadásnak: ifjúkori mestere, Maróthy Győző építész. Schmidl Ferenc területi főépítész – korábban legendás székesfehérvári főmérnök/főépítész – helyettese volt éveken keresztül. Majd az 1990-es évek közepétől Maróthy volt a Dél-alföldi Területi Főépítészeti Iroda helyettes vezetője.)

Az országot lefedő nyolc régió első főépítészait 1992. augusztus 14-én nevezte ki Keresztes K. Sándor miniszter, a KTM irányítója, „szülő- és keresztapánk”. A jogszabályban körülírt hatáskör akkor még elméleti, optimista vízióknak tűnt, pontos tartalmát talán többségünk még át sem érezte. Számomra azonban a beiktatáskor elhangzott miniszteri útravaló volt a legizgalmasabb: egyik legfontosabb feladatunk az „akadály-elhárítás”! (Mint később kiderült, erre nagy volt a kereslet/igény!) A kihívás inspiráló volt, a módszert és az eszközöket éles helyzetben, fokozatosan tanultuk.

Az 1980-as évek végét és a kilencvenes évek elejét az átmenetiség és a várakozás jellemezte. Szakmai értelemben is. Az aktív korosztály érezte és sejtette, hogy kisebb-nagyobb változások várhatók házunk táján is. Az ún. „statútum törvény” megismerésekor nyilvánvalóvá vált, hogy ágazatunk ismét veszített pozíciójából, továbbra sem lesz „ÉVM” karakterű minisztérium, vagy főhatóság. (Ekkor, 1990 nyarán készült el a korabeli Főépítészeti Kollégium elnökségének segélykérő nyílt felhívása, amely a kialakult helyzet tarthatatlanságára hívta fel mind az új hatalom, mind a közvélemény figyelmét.) Végül a többszörös befolyásolás és lobbizás részleges eredményeként ősszel módosult az államigazgatási struktúra-törvény, és szakmánk egy része integrálódott a Környezetvédelmi Minisztérium szervezetébe, „Területfejlesztés”

Irodáink – mint a minisztérium főosztályi besorolású egységei – egyszerre jelenítették meg a decentralizált „területi államigazgatási” szervezetet, és sajátos módon a központi szakmapolitikai akaratot. Jogilag önálló, rugalmasan és gyorsan reagálni képes, a frontvonalon mindig jelen lévő regionális munkaszervezet jött létre. Ezt az újszerű modellt kritikaink többször támadták, ám a gyakorlat igazolta működőképességét. (És amíg hagyták, szuperált...) Az indulást jótékonyan segítette a racionálisan megteremtett infrastruktúra és a pragmatikusan meghatározott létszámkeret. (A Miniszter mellett Pataky Szabolcs helyettes államtitkár, Pap Klára és Mécs Ernő osztályvezetők bábáskodtak a jogi-, technikai- és pénzügyi keretek megteremtésénél. 1994-től, több mint tíz éven keresztül dr. Szaló Péter volt közvetlen főnökünk. Vele is szerencsénk volt, bölcsen és jó érzékkel koordinált bennünket.) Az öt - hét fős részlegek korszerű iroda- és számítástechnikai háttérrel és egy-két személygépkocsival rendelkeztek. Bérelt irodáinkat – az ésszerűség keretei között – magunk választhattuk ki, és saját terveink szerint rendezhettük be. (Néhány kritikaink szerint

munkahelyeinknek elsősorban „atelier” és nem hivatali iroda filingje volt. Nem véletlenül!) Hivatali érdekeink érvényesítésében – különösen az induláskor – nagyon hasznosnak bizonyult a „főosztályvezető”-i besorolásunk.

A kiválasztás és a kinevezés szempontjait természetesen nem ismerhettük. Utólag kiderült, hogy a közigazgatási gyakorlat (főépítési évek) mellett értékelhető tervezői előélet, szakirányú diploma/ák, vezető tervezői fokozatok számítottak. No meg a szakmai-közéleti megítélés, a „közösségi-építész” attitűd megléte. (Visszatekintve és Meggyesi Tamás professzor definícióját kölcsönözve, az ún. „környezet-orientált” építészek voltak esélyesek.) A későbbiekben pedig úgy tűnt, hogy az asszertív személyiségjegyek megléte, illetve az asszertív kommunikációs módszer lehet hasznos mindennapi munkánkban. A kezdeteket óvatos szerepkeresés jellemezte, kerestük a helyünket és partnereinket, tanultuk és csiszoltuk a módszereinket, fejlesztettük arányérzékünket. (Időnként ugyanis nagy-nagy szükség volt ez utóbbi kapaszkodóra!) Általában kíváncsisággal vegyes várakozás, némi féltreértés

Szeged, a Belváros
Újszeged felől
FOTÓ: Fírbás Zoltán

és bizalmatlanság, sőt itt-ott szakmai/hivatali féltékenység fogadta indulásunkat (pl. volt olyan polgármester, aki több év után is „megyei” főépítésznek tartott/gondolt bennünket). Pár év elteltével azonban bejáródott a rendszer, és jellemző volt, hogy már önként is kerestek bennünket, ha kellett, ha nem... Merthogy irodáink állandóan nyitva tartottak, valóságos és spirituális értelemben is!

Hivatali munkánk gördülékenységét és hatékonyságát alapvetően határozta meg kapcsolatrendszerünk minősége, olajozott működtetése. Ebben a sokrétű, horizontális és hierarchikus elemeket vegyítő viszonyrendszerben talán legfontosabb partnereink a főépítészek voltak. Mind a települési, mind a megyei főépítészeket természetes szövetségeseinknek tekintettük, ami az esetek többségében garantálta a korrekt együttműködést és általában a sikert is. (A „siker” és az eredményesség mibenlétéről – egyáltalán mérhetőségéről – érdemes volna hosszabban értekezni, hiszen a főépítészeti munka sajátosságai miatt ez nem egyszerű kérdés.) Magától értetődő volt pl. állandó tervtanácsi részvételük, eseti szakértői közreműködésük, szakmai/módszertani továbbképzésük, vagy éppen helyi szakmai kezdeményezéseik támogatása (pl. tervpályázatok pénzügyi támogatása és szakmai segítése). A „mentális gondozás” részeként rendszeres csapat-, önbizalom- és identitás erősítő tréningeket tartottunk – időnként „fehér asztal” mellett.

A feladatkör súlypontját a településrendezési/ szabályozási eszközök véleményezése képezte. Mennyiségi értelemben is ez adta a legtöbb feladatot, ám ennél is fontosabb, hogy ezen a terepen kellett a korszerű környezet alakítás stabil, jog- és szakszerű hátterét megteremteni. Méghozzá a törvényesség és a szakmai etika által megengedett változatos eszközökkel. (Kirívó példa: megyei jogú város polgármesterét pecsétes levelekkel nem, de évekig tartó, rendszeresen ismétlődő

látogatásokkal és „példabeszéjjel” lehetett csak rábírnunk a „helyes útra”, a tervezetés megindítására.) Mind a statisztikák, mind a személyes tapasztalatok azt mutatják, hogy a 2000-es évek elejére hazánkban szinte teljessé vált a tervlátottság, a helyi építési-környezeti szabályozás beépült az önkormányzatok mindennapjaiba. (Most már csak a következetes alkalmazásban kellene javulnunk.)

Hatáskörünk kiterjedt a területrendezés regionális szintjének részleges menedzselésére is. Ennek részeként 2005-től I. fokú területrendezési hatósággá is váltunk. A település- és területfejlesztés terén gyakorolt közreműködésünk kevésbé volt látványos, közvetlen hasznát nehéz megítélni. Mindkét részterület kissé távolinak tűnt a „klasszikus” főépítészeti gyakorlathoz és felfogáshoz képest, ezért a rutin megszerzése is tovább tartott.

Az építészeti minőség közvetlen/ebb befolyásolására viszonylag szűkös volt az eszköztár. Ezek közül kettő érdemel kiemelés: az egyik a jelentősebb épületek-épületegyüttesek kötelező tervtanácsi bemutatása, a másik a közpénzből, támogatási pályázat keretében megvalósuló beruházások előzetes véleményeztetése. Mindkét tevékenység szinte bónusz volt, lelkesen gyakoroltuk, eredményét gyorsan lehetett látni. Kár, hogy előjáróink nem így gondolták, ez a funkciók megszűnt, csak a fakultatív konzultáció lehetősége maradt. Alacsonyabb hatékonysággal!

A területi főépítészeti irodák fontos eszközei és izgalmas terepei voltak a tervtanácsok. Noha a „tervtanácsok” általános megítélése vegyes, gyakorlati tapasztalataink pozitívak. Az írott feladatán túlmenően mással és máshol nem helyettesíthető szakmapolitikai, módszertani és a szakmai nyilvánosságot részben pótló fórumokká váltak. Óvatosabban fogalmazva: néhány regionális tervtanács szinte fogalomként vált,

ahol szerepelni nem kínos kötelesség, inkább rang volt. Olyan hely, ahol minden progresszív gondolat és törekvés támogatást kaphatott, a tervező kollégákkal együtt. (Természetesen azt sem tartom kizártnak, hogy egy-két testületet túlzottan szigorúnak tartottak a tervezők. Azonban az sem lehet véletlen, hogy a felmerült néhány problematikus eset mögött többnyire megbízói/tervezői felkészületlenség, szakmai inkompetencia állt.) Jó néhány fiatal kolléga ezeken az üléseken edződött, tanulhatott módszert és kommunikációt, elleshetett tartást, stílust, kollegiális tiszteletet. (Mint ahogy mi tettük korábban a „nagy öregek” mellett.) Általában megállapíthatjuk, hogy megszüntetésük elhamarkodott volt, és háttérben feltételezhetően nem működési anomáliák vagy szakszerűtlenségi problémák húzódtak. Kár!

A visszatekintés apropójából okkal tehető fel a kérdés: eredményes volt-e az irodák, ezen belül a területi főépítések működése? (A főépítések tevékenységével kapcsolatban ez általában is izgalmas kérdés!) Rövid válaszom: igen! Ezt a véleményt támasztja alá a máig is működő, a

A területi főépítések és „anyánk” Szegeden 1997-ben
FOTÓ: Főépítési archívum

területi főépítési intézményből kinövő utód-szervezet, az állami főépítési rendszer léte. Részletesebben kifejtve: az 1990-es évek elején létrehozott, funkcióiban meggyengített minisztériumi szervezet mellett – „elő- és utóvéd” csapatként – építészeti-környezetalakítási témákban kikerülhetetlen szakmai tényezővé váltak a területi főépítések. Nagyfokú helyismeretük, korrekt és megbízható minisztériumi háttérük révén stabil szakmai középszintként működtek, amelyre mind a tervezők, mind az önkormányzatok bármikor számíthattak. (A történeti hitelesség megköveteli, hogy a számos felkészült és korrekt minisztériumi partnerünk közül kiemeljem Körmeny Imre fősztályvezető kollégát, aki nem csak profi urbanistaként könnyítette életünket, de emberi-kollegiális tisztességéből is példát adott. Köszönjük!)

Az I. és II. fokú építési hatóságokkal felemásan alakult kapcsolatunk. Egyrészt az erőtlen jogosítványaink miatt, másrészt az örökölt kompetencia-félreértések – sőt, szakmai féltékenység – okán. Szakmai érdekeinket gyakran csak informálisan, körülményesebb úton és módszerekkel,

Szeged. Reök palota
FOTÓ: Kiss Lajos

időnként személyes reputációnk latba vételével kellett/lehetett érvényesíteni. Sajnos!

Szervezetfejlődési szempontból sajátosan alakultak „felső kapcsolataink”. Miközben 15 év alatt feladat- és hatáskörünk, valamint illetékességi területünk – lényegét tekintve – alig változott, 1992 és 2007 között öt főhatóság (KTM, FVM, BM, Területfejlesztésért felelős Tárcanélküli Miniszter, Országos Lakás és Építésügyi Hivatal) kebelébe, ill. fennhatósága alá tartoztak a területi főépítési irodák. Talán eléggé nem értékelhető szerencsénk, hogy a tárcákat érintő szervezeti mozgások ellenére alapvetően stabilan működöttünk mindvégig. (Legfeljebb cégtábláinkat és bélyegzőinket kellett gyakrabban cserélni.)

Befejezésül: az együtt töltött tizenöt év objektív mérlegének elkészítése – elsősorban érintettségem miatt – nem lehetséges. Kizárólag szubjektív

„értékelés”, pontosabban csak személyes visszaemlékezés vállalható, csak az lehet hiteles. A kezdő csapatot alkotó nyolc területi főépítész – Arató András, Főző János, dr. Hajnóczi Péter, Körmeny János és az őt váltó Keresztes Sándor, Olajos Csaba, Ruttkay Gyula, dr. Tóth Zoltán és e sorok írója – egymást többé-kevésbé ismerő, szakmai előéletét respektáló, korrekt együttműködésre törekvő kollégaként kezdett dolgozni. Munkaviszonyunk néhány éven belül őszinte bajtársi kapcsolattá erősödött, majd tizenöt év után igazi barátként váltunk el. És ez a legfontosabb személyes hozadéka közös munkánknak! (Nem lebecsülve természetesen a másfél évtized szakmai izgalma, tanulságait, netán eredményeit.) Fiatal főépítész kollégáinknak hasonló kollektívát és munkahelyi klímát, majd pedig ennél is pozitívabb kicsengésű memoár megírását kívánom!

A FŐÉPÍTÉSZI RENDSZER ÁTFOGÓ TÖRTÉNETE 1962 – 1992¹

ZÁBRÁNSZKYNÉ PAP KLÁRA
az OFK volt titkára

1957-ben az ÉM-től Farkas Tibor - hites mérnöki jogosítvánnyal - megbízást kapott a Balaton környéki főépítési feladatok ellátására. Ekkor az ÉM már területi felelős rendszert működtetett az állami kontroll gyakorlására.

Majd 1962-ben az ÉVM létrehozta az első területi főépítési rendszert, amely 1968-ig működött. A 9 területi főépítész mellé főépítész-helyetteseket is kineveztek, továbbá 9 ipari építési főmérnök és 9 közmű koordinálási főmérnök is volt ekkor. E szakemberek együttműködésben dolgoztak az ÉM/ÉVM főmérnökeivel, területi felelőseivel. Közösén látták el a területi koordinációt, állás-foglalásokat hoztak, kontrollt gyakoroltak.

Az 1968-ban indult új gazdasági mechanizmus idején a területi főépítési rendszer átalakulásával 1969-ben létrejött a tanácsi főépítési rendszer. Ez azt jelentette, hogy az 5 megyei város és a megyék számára kötelező volt a főépítész alkalmazása. Ekkor nem volt személyekben nevesített állami kontroll.

1986-ban a tanácsi főépítészek feladatairól szóló irányelv hatására egyre több tanácsi főépítészt alkalmaztak, 1988-ban mintegy 120 főt. Napjainkban 300 fölötti a főépítészek száma.

A területi/állami főépítési rendszer 25 éves/ közel három évtizedes jubileuma alkalmából indokolt a teljes főépítési rendszer áttekintése, vagyis a volt tanácsi, a mai önkormányzati főépítészeket is beleértve.

Több jó példa van arra, hogy a városokban városi főmérnököket alkalmaztak már a 20. század első évtizedeiben, akik igazán főépítészek is voltak, így Sopronban, Szegeden, stb.

¹ Az előadás vázlatos ismertetése szerepel itt, mivel az ott elmondottakat a kiadvány további fejezeteiben az előadó részletesen kifejti, bemutatja.

A főépítési rendszerhez hozzátartozik a 30 éves Országos Főépítési Kollégium története is. 1989. január 1-jén megszűnt az ÉVM, a KÖHÉM önálló építésügyi államtitkárság 1989. április 13-án dr. Baráth Etele államtitkár kezdeményezésére országos főépítési értekezletet hívott össze, ahol megalakult a Főépítési Kollégium.

A 11 fős Kollégium elnöke dr. Tóth Zoltán (Pécs), tagjai Aczél Gábor, Arató András István, Balogh György, Borbély Lajos, Fazakas Péter, Karmazin József, Kelemen István, Kerekes György, Kiss Lajos, Kiss Tamás és titkára Pap Klára (Szabó Leventéné) voltak.

A Főépítési Kollégium a tanácsi főépítészek szakmai kompetenciájába tartozó kérdésekben a Minisztérium műszaki szakértői tanácsadó, véleményező és javaslattevő szervezeteként jött létre.

A Kollégium a rendszerváltás után is folytatta munkáját, az évtizedek folyamán sok állásfoglalást hozott, az új építési törvény jogalkotási folyamatában aktívan részt vett.

A Kollégium 1996-ban Országos Főépítési Konferenciát hozott létre, majd 2000-ben Főépítési

Díjat alapított, kezdeményezte és aktív részese a BME-n az önkormányzati főépítész szakmérnöki posztgraduális képzésnek.

Az OFK elnökei Virányi István (1996 - 2007), Philipp Frigyes (2007- 2013), alelnökei dr. Aczél Péter (1996-2007), dr. Serstiné Kócsi Margit (2007-2013) voltak.

2008-ban a díjban részesült főépítészek egy része létrehozta a *Főépítészek az épített és természeti környezetért Alapítványt*.

2013-tól Salamin Ferenc az OFK elnöke, L. Balogh Krisztina az alelnöke és az elnökség 2014-ben Magyar Főépítészek – OFK – Egyesületet alapított. A 30 év alatt az OFK tagja volt sok-sok főépítész.

2019-re egy országosan elismert szakmai szervezet lett, tagjai állami és önkormányzati főépítészek, beleértve az egykor volt főépítészeket is.

1992-ben a KTM-ben létrejött nyolc régióval a területi főépítési rendszer az 1964. évi III. építési törvény és a 30/1964. (XII. 2.) Korm. rendelet alapján; erről részletesen Kiss Lajos alapító területi főépítész tart előadást.

Területi és állami főépítészek közös munkaértekezlete a Lechner Tudásközpontban 2017. december
FORRÁS: Főépítési archívum

KAPCSOLAT ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉS

DR. HAJNÓCZI PÉTER
a Magyar Építész Kamara elnöke

Elöljáróban szeretném elmondani, hogy mindaz, amiről beszélni fogok, egyrészt az emlékezetem terméke, ami koromat tekintve már nem 100%-os, persze soha nem is volt az, másrészt szubjektív, tehát arról szól, én hogy éltem meg. Ebből kifolyólag nem lesz teljes, és előre elnézést kérek mindazoktól, akikről esetleg olyat mondanék, ami nem is úgy volt. Bocsássák, bocsássátok meg, hiszen főépítész társaim visszaemlékezéseit is az együtt eltöltött kivételes élmény motiválja. A területi-állami főépítész rendszer egyelőre – majd ötven-száz év múlva biztos többre is – két részre bontható. Ez magyarul azt jelenti, hogy az első rész az az, amikor az Arató-Főző-Keresztes-Kiss-Körmendy-Olajos-Ruttay-Tóth és jómagam voltunk főépítészek. (A vajt fülűek rájöhetnek, hogy mindig csak 8-an

voltunk, én meg 9 nevet említettem, aminek egy csere a magyarázata, bár a végén kilenc lesz.) Ez az időszak egy kegyelmi állapot volt, magyarul az ARANYKOR. Ez a Kedves Hallgatóság részére akkor fog tökéletesen megvilágosodni, amikor a végén a belső kapcsolatrendszerünket is megismerik. Bár ekkor beleolvastam valamibe, ami ezt az indítást már most módosítja. Nem tehetek mást, egy magyar szólásmondás szellemének megfelelően, amely szerint inkább irigyeljenek minket, mint sajnáljanak: az ARANYKOR 1992-től 2007-ig tartott, amikor is a területi főépítészek elnevezése állami főépítészre változott, és a regionális közigazgatási hivatalokban, azok szervezeti egységeként kezdtek működni, változatlan feladat- és hatáskörrel.

A kapcsolat és együttműködés jellemzőit, adott esetben konkrét személyeit, a mi munkánkhoz tartozó hierarchia szempontjából, felülről kezdem.

A miniszterelnökökkel értékelhető kapcsolatban nem álltunk.

A miniszterekkel már volt valami olyasmi, mint a „Doppler-effektus”, repülőgépek esetén, vagy egyszerűen olyan volt, mint egy rövid, nagyon meredek sípálya. Tehát a csúcson kezdődött. Onnan meg lefele vezet az út. Keresztes K. Sándor környezetvédelmi és területfejlesztési miniszternél többször is kollektíve tiszteletünket

tehattuk. Megemlítem, hogy a rendszerváltás óta több építész minisztere nem volt az országnak. Később Baja Ferencsel úgy találkoztunk, mint bizonyos viccekben Lenin elvtárrsal. Többen is voltunk területi főépítészek, akik egy rendezvény ruhatári sorbanállása kapcsán pár emberrel hátrébb várakoztak a sorban kabátjuk kiváltására. Több miniszterrel „intézményesen” nem találkoztunk.

A rendszerváltás kormányzati struktúrájára vonatkozó elképzelése az volt, – nem úgy, mint Amerikában, ahol a „győztes” lecseréli a teljes adminisztrációt, hanem –, hogy stabil, választási ciklusokon átnyúló adminisztrációt hoz létre. E szerint a választási eredménynek megfelelően a miniszter és a politikai államtitkár cserélődik, a közigazgatási államtitkár vezetésével pedig folyamatos a minisztérium szakmai munkája! Két államtitkárral találkoztunk emlékezetem szerint: Szilvásy Györggyel és Szili Katalinnal.

A helyettes államtitkárokkal már egész más a helyzet. Létrehozásunk helyettes államtitkárával, Pataky Szabolccsal a mai napig tartjuk a kapcsolatot. Egy minisztériumi átalakítás következményeként, amely szerint mind a fejlesztés, mind az építésügy egy kézbe került, Szaló Péter helyettes államtitkár lett a területi főépítészek kormányzati közvetlen „főnöke”, és maradt – egy Építésügyi Hivatali kalandot leszámítva – egészen 2014-ig. Az Építésügyi Hivatal az elején Fegyvernek Sándor vezette, majd később a mi szempontunkból szakmailag semleges Borsi László. Ekkor Fegyvernek szóbeli megbízással ugyan országos főépítész lett, de ez konkrétan sose realizálódott.

Szaló Péterrel az „alap garnitúra” a mai napig a munkahelyi kapcsolatokat jóval meghaladó baráti viszonyban áll. Helyettes államtitkárságának mindenkor dolgozóival szakmailag és emberileg is folyamatos volt az együttműködés. Az „önkormányzati” megyei és települési főépítészekkel való kapcsolat a területi, állami

főépítészek munkájában evidencia. A történet elején olyannyira, hogy megalakulásunkkor, Arató, Főző, Körmendy és Hajnóczy egyszerre látta el a területi és megyei főépítész feladatokat, és sokan a főépítész kollégium tagjaként lettünk területi főépítészek. Ez később szétvált és tisztult, de például Budapest esetében, egy-két évig, együttműködés keretében a Közép-magyarországi területi főépítész és Schneller István budapesti főépítész közösen vezették a tervtanácsot. A főépítészekkel való foglalkozás egyik csúcspontja akkor következett be, amikor az állami főépítészek feladata lett a főépítészek vizsgáztatása. Ez több főépítész ego-ját oly mértékben zavarta, hogy mindenféle „rosszízű” mendemonda keletkezett ezzel kapcsolatban. Pest megyében egy VIP vizsgát szerveztem, és a mai napig nem mondtak, nem hallottam rossz szájízű visszajelzést róla. A vizsga, amelyen 15-20 fő vett részt, általam meghatározott „felütéssel” kezdődött: „Most játszunk! Én úgy fogok tenni, mint aki vizsgáztat, ti meg úgy, mint akik vizsgáznak!”.

A területi főépítészeket az építész kamarában sokféle funkcióra választották meg az évek folyamán. Főépítész társaim és az én személyem összeférhetlenségéről szóló jogszabályi rendelkezéseknek, mert keletkeztek ilyenek, alapvetően semmi értelmük nincs. Nem kis gyakorlatom és tapasztalatom alapján állíthatom, hogy ezek vélt dolgok, a valósághoz nincs közük. A MUT-tal való kapcsolatáról – gondolom – a következő előadásban fogtok hallani. Egymás közt nyolcan úgy éltük az életünket, hogy a rajtunk kívül állók sokszor nem értették. Azt, hogy az indításunk pénzügyi kondíciói olyan szerencsésen lettek megállapítva, hogy 15 évig kitartottak, ez létrehozóink érdeme. Külföldi tanulmányutakat tudtunk szervezni költségvetéseinkből. Részlegesen önálló költségvetési szervekként, mindig az aktuális minisztérium kijelölt apparátusa intézte a pénzügyeinket.

Többször meglepődtek az évek folyamán, hogy mindig mindent, a pénzügyekben is közösen beszélünk meg. Még a pénzen sem veszünk össze soha.

Amikor Keresztes Sándor területi főépítész lett, egy olyan hagyományt indított útjára a Fertő tó környékéről, amely egyedülálló, és egész működésünket végigkísérte. Ez a területi főépítési irodák éves találkozója lett. Ez a több évet átölelő találka-sorozat, amelyet mindig egy-egy területi főépítési iroda szervezett, nagyon komoly szakmai előadásokkal, helyszínek megtekintésével olyan plusz volt, amely egészen más, magasabb szintre emelte munkánkat minden dolgozónk

életében. Felejthetetlen és megismételhetetlen élmény életünkben. Az ezt dokumentáló talpas pohár Kolossa József polcán megtekinthető.

Végezetül, és nem utolsósorban, kilencedik tagunk Pap Klára. Mind ez az egész nem ilyen lett volna nélküle: fantasztikus szervező, koordináló készségével, minket mindenben és mindenhol menedzselő képességével alkottunk egy felejthetetlen csapatot. (Aztán persze majd elfelejtenek, de hát „így múlik el a világ dicsősége” – és nem csak a mi esetünkben – ez a pesszimista megközelítés, a pozitív pedig az, hogy emlékezni fognak ránk, mint a fociban az „aranycsapatra”).

1. Verseg-Fenyőharaszt, Podmaniczky kastély 2010. – Főépítési Irodák éves továbbképzése – csapatépítő tréning
2. Főépítési irodák főzőversenye, – a fehérvári csapat
3. Kerékpár verseny ellenőrző ponttal
FOTÓK: Arató András István, Gera Orsolya, Kovács Zsófia

A FŐÉPÍTÉSZEK ÉS A MAGYAR URBANISZTIKAI TÁRSASÁG (EGYÜTTMŰKÖDÉSE)

KÖRMENDY IMRE
a Magyar Urbanisztikai Társaság tiszteletbeli elnöke

megyei jogú város területi főépítésze volt, s később Budapest főépítésze lett; Schmidl Ferenc építészt, aki Székesfehérvár városi mérnöke volt 1926 és 1946 között, 1966-ban, a Társaság alapításakor pedig területi főépítész Pest, Komárom és Nógrád megyében; Dénesi Ödönt, aki az 1965-ben kinevezett területi főépítész-helyettesek egyike volt.

A tagság megújításakor összeállított 1985-ös tagnévsor 523 ember nevét tartalmazza. Ebből – feltüntetetten – huszonhárman voltak abban az időben főépítészek: 13 megyei és 10 városi főépítész. Azokban az években az ÉVM egyes munkatársai hasonló feladatot láttak el, mint később a területi/állami főépítészek. Megnevezésük nem főépítész volt, de a területi városépítési és építészeti tervtanácsokat vezették, abban meghatározó tagok voltak, a beérkezett város- és községrendezési terveket a minisztérium részéről véleményezték (L. 7/1983. [Ép. Ért. 23.] ÉVM utasítás). Néhány névre emlékszem: Ottlik Gábor, Peschka Alfréd, Tompai Géza, László László, Font Erzsébet...

Egy szakember nem főépítésznek születik (még szakmai életútját tekintve sem), s nem egész életében ezt a feladatot látja el. Néhány embert nevezek meg, akik főépítészként (is) tevékenykedtek, s a MUT-ban is jelentős szerepet töltek be. Semmiféle igazi sorrendet nem követek az ismertetés, említés során.

A címben jelzett téma gazdag és igen összetett, egy történész felkészültségét és szívós munkáját igényli, ha egyáltalán teljességében meg lehet ragadni, s részleteiben ki lehet bontani. Ehelyett itt és most mindössze egy töredékes válogatást hallgathatnak, olvashatnak a Tisztelt Érdeklődők. Bár a rendezvény, amelyre ez a felkérés szól, a közel három évtizedes állami (korábban, keletkezésekor: területi) főépítési rendszer jubileumi eseménye, én a kapott cím alapján tágabb időszakot tekintek át, s mindenfajta főépítész és a MUT kapcsolatáról szólok.

Mindjárt a Társaság alapításakor ott találjuk a főépítészeket: Farkas Tibort (aki a 49 „alapító atya” között a területi tervezést képviselte egyedülként); Pongrácz Pált, aki akkor Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár megyék, és Debrecen

Aczél Gábor, aki 1989-től 1991-ig Budapest főépítészeként tevékenykedett, 1997 és 2012 között a Társaság elnöke volt (jelenleg örökös tiszteletbeli elnöke). Keresztes Sándor – a területi/állami főépítési rendszer (újra) életre hívója, megalapító minisztere – nyugat-dunántúli főépítésként 1997-2000 között a Társaság alelnöke, a '94-'97, valamint a 2000-2006 időszakokban az elnökség tagja. A Győr-Moson-Sopron megyei területi csoport szervezésében és vezetésében is fontos szerepet töltött be. A megye főépítésze, később az állami főépítési iroda munkatársa, Körmendy János is sokat tett az Urbanisztikai Társaságért. Tóth Zoltán, akkor Baranya megye főépítésze 1985-ben a vezetőség tagja lett, később alelnöki tiszteletet töltött be az 1991-97 és a 2000-2012-es időszakokban. Fiala István Bp. XI. kerületének főépítésze 1991 és 2000 között volt az elnökség tagja. Kiss Lajos Szeged megyei jogú város főépítészeként 1991-től 1994-ig a MUT elnökségének tagja. Fazakas Péter Vas megye főépítészeként a MUT díjbizottságát vezette hosszú éveken át, s a Savaria Urbanisztikai Nyári Egyetem nemzetközi kapcsolatait erősítette. Schneller István, Budapest volt főépítésze 2006-tól két cikluson át az elnökség tagja volt. Németh Iván Győr főépítésze 2006-tól három éven át volt az elnökség tagja. Csaba Ders Pécs megyei jogú város volt főépítésze (2011-2016) 2015-2018-ig a Társaság elnökségének tagja, 2018. novemberétől alelnöke. Szilágyi Domokos a Dél-dunántúli területi csoport egyik meghatározó személyisége volt – mint annak vezetője – tizenöt éven keresztül.²

Arató András a Hajdú-Bihar megyei területi csoport vezetője, mint területi/állami főépítés az Észak-alföldi régió főépítésze számára szervezett továbbképzések, tájékoztatók szervezője. Horváth Béla Miskolc egykori főépítésze, később egy ideig Heves és Mezőkövesd főépítésze, az Észak-magyarországi urbanisztikai konferenciák

² A MUT 50 éve c. könyv szerint ekkor élte a területi csoport fénykorát. [182. lap]

fáradhatatlan szervezője. Szinyei Béla Szolnok megye főépítésze, a Társaság megyei területi csoportjában évtizedekig meghatározó személyiség, a MUT különféle testületeinek, munkabizottságainak lelkiismeretes, felkészült munkatársa. Arató György és Gyulai István kerületi főépítészek is egy-egy időszakban a MUT elnökség tagjai voltak. A Társaságon belül a főépítészek külön tagozatot is képeztek és képeznek. A közeli években Papp Zoltán Tamás szervezte újjá, és vezette a csoport munkáját.

A főépítészeti munkát és a főépítészek munkáját a Magyar Urbanisztikai Társaság mindig nagyra tartotta, értékelte. Ezt mutatják – többek között – a díjak, emlékérmek, kitüntetések. A Társaság által 1968 óta odaítélt díjban, a Hild János-díjban eddig tizennyolc főépítész részesült (az eddigi 81 díjazott között). A Magyar Urbanisztikáért emlék-éremben, később díjban részesült főépítészek: Deák Varga Dénes, Zábránszky Pap Klára, Rumi Imre, Olajos Csaba, Főző János, Szilágyi Domokos és Arató András István. Barna Gábor emlékérmeket kaptak: Horváth Béla, Papp Zoltán Tamás – a főépítési tagozat újjászervezéséért –, Zábránszky Pap Klára és Szinyei Béla.

EGYÜTTMŰKÖDÉS

A főépítészek és a Magyar Urbanisztikai Társaság együttműködése – a fentiekén túl – más korszakába lépett, amikor Philipp Frigyes, az Országos Főépítési Kollégium elnöke megkereste a MUT vezetését 2012 és 2013 fordulóján, hogy legyen az országos főépítési konferenciák társszervezője, adjon előadókat, szervezzen és vezessen szekcióüléseket ezeken a jelentős rendezvényeken. Ez a Társaság számára is nagy lehetőség, hiszen ezen az úton „elér” kb. 200 szakembert, akik jelentős szerepet töltenek be a települések, elsősorban a városok életében, alakításában.

1. Hild-díjasok 2013. (balról) Brenner János, Keresztes Sándor, Aczél Gábor (Mosonmagyaróvár)
2. A 2015. évi Hild-díjasok: Philipp Frigyes, Schneller István, Lantay Attila, Körmendy Imre akkori MUT elnökkel
FORRÁS: MUT

Az együttműködésnek ez a formája 2013 óta töretlenül tart – a jelenlegi vezetés, Salamin Ferenc elnök úr is megerősítette az együttműködést. Nagykőrös, Szentgotthárd, Miskolc, Kecskemét, Tata és Kaposvár ennek az együttműködésnek az állomásai.³ Ezek az eseményeken a Magyar Urbanisztikai Tudásközpont képviselői is több alkalommal gazdagították a főépítészek ismereteit. Ongjerth Richárd és Szekordilis Flóra nevét, mint ügyvezetőket mindenképp meg kell említeni.

Az „együttműködés” sajátos formája, amikor egy megyei főépítész, mint a MUT területi csoportjának a tagja – az Építészakadémiát, a Megyei Önkormányzat és egyes városi önkormányzatok összefogásával rendszeres – évente kb. két városi sétát szervez. 2013 óta Fabacsovics Zoltán Veszprém megyei főépítész ötlete ez a kiváló kezdeményezés.

Kivel lehetne zárni ezt a rövid összeállítást, mint Zábránszky Pap Klárával, „a főépítészek anyjával”. Ő az, aki a legtöbbet tette és teszi a főépítészek és a Magyar Urbanisztikai Társaság

kapcsolatáért és együttműködéséért. Hosszú éveken át volt az elnökség tagja, s annak ülésein, munkájában mindig kiállt „fiaiért/lányaiért”. Azt kell mondani, hogy rengeteg vegyértékkel rendelkezik, hisz tevékenykedik a MUT-on és a Főépítési Kollégiumon kívül az Építéstudományi Egyesületben, a Savaria Urbanisztikai Nyári Egyetem Tanácsában, s ki tudja (rajta kívül) még hol.

ÖSSZEZÉS

A főépítészség és az urbanisztika szervesen összetartoznak. A településtervezőre, fejlesztőre, üzemeltetőre érvényes az, amit Kiss Lajos városi és területi főépítész a hivatásáról összegez: „...vallom, hogy minden valamirevaló építész közösségi ember, érzékeny környezetének problémáira és rezdüléseire, sőt annak terheiből önként részt is vállal. Különösen érvényes ez főépítészek esetében. Akiből hiányzik ez a képesség [attitűd, lelkiesség, késztetés], jobb,

³ Dokumentálás céljából a MUT elnökének hozzájárulása az Országos Főépítési Konferenciákhoz: 2013: Körmendy Imre: A város kórusmű – előadás (Nagykőrös és a MUT honlapján), beszámolt erről az Építész Közlöny/Műhely is. 2014: Köszöntő; 2015: Köszöntő és A településszerkezet, mint génbank szekció-előadás [Vö.: Körmendy Imre: Adalékok a történeti városközpontok témájához Eger példáján, 4D folyóirat, 2015. 39. szám]. 2016: Köszöntő és A települések arányos növekedése /szekció-bevezető/ (MUT honlapon). 2017: Család a városban /köszöntő/ (Tatai Patrióta, MUT honlap, Főépítészek honlap) és szekció: Körmendy Érdi Mária – Körmendy Imre: Városbarát család, Új Város, Bp. 2014.); 2018: Köszöntő (Főépítészek és a MUT honlapján), szekció hozzászólás (kézirat).

ha nem is próbálkozik, és marad „vállalkozó” építész. ...a profi és hatékony főépítész – miközben empatikus, felkészült és eltökélt – magában ötvözi a szívós diplomata, a bölcs néptanító és misszionárius, a kérlelhetetlen, ám melegszívű kommandós erényeit. Olyan nélkülözhetetlen, ám nem legfontosabb szereplője ennek a posztmodern népi-urbánus (szín-mű) „játéknak”, amit hol környezet-alakításnak, hol terv-véleményezésnek, hol pedig köz-igazgatásnak neveznek. Fontos kritérium az is, hogy a potenciális főépítész képes legyen féken tartani szakmai ambícióit és exhibicionizmusát. Ha pedig arányérzéke és etikai tartása is rendben van, már csak a jó szerencsében kell bízni.”⁴

UTÓSZÓ

Az utóbbi években ismételtelen felmerül a települési főépítész viszonya a településtervezéshez, szabályozáshoz, s bizonyos állítások szerint a rendezési tervekkel, szabályzatokkal való foglalkozás nem építészeti, hanem mérnöki feladat. Ennek talán az az alapja, hogy a II. világháború előtt „városi mérnökök” foglalkoztak ezekkel a kérdésekkel (is), valamint, hogy létezett egy általános mérnök, kultúrmérnök képzés az Építőmérnöki Karon, akik otthonosan mozogtak a szakterületen. A II. Világháború utáni években is felmerült egy ilyen – az építőmérnök és az építészmérnök képzés közötti – speciális képzés igénye. Egy évfolyam végzett ebből a „mérnök-fajtából” (pl. Barna Gábor, a MUT főtitkára, Laár Árpád, az ÉVM munkatársa és Paksy Gábor, a VÁTI vezérigazgatója és a MUT elnöke). Ma ezt

a képzést folytatja a településmérnök képzés hazánk több egyetemén – törekedve az urbanisztika teljes körű átlátására.

A mérnökképzés egy évszázaddal korábbi Magyarországon, mint a célirányos építész-képzés.⁵ Ez is közrejátszott abban, hogy a városokban „városi mérnöki hivatalokat” hoztak létre. Ezekben szép számmal dolgoztak építészek is, hogy csupán kettőt említsek: Schmidl Ferenc Székesfehérvárat (1926-1946)⁶ és Hevesi Sándor Egerben (1929-1950 /?)⁷.

A településről szerzett ismeretek birtokában mérnök és építész egyaránt nagy szolgálatot tehet a városoknak. A városoknak valóban mérnöki hivatalokra van szüksége, ahol településmérnökök, építőmérnökök, építészek, tájépítészek, energetikusok... dolgoznak együtt a város lakóiért.

Az urbanisztika megváltozott, a „tisztán” mérnöki tevékenységből egyre inkább humán vonásokat öltött. Ma, amikor „együtt-kormányzásról” (co-governance-ről) beszélnek szerte a világon, amikor előtérbe kerültek a szociális város-rehabilitáció kérdései, akkor ennek a „csapatnak” további kapcsolatokra (tagokra) van szüksége. Nem véletlen, hogy a Magyar Urbanisztikai Társaságot 16-17 szakma képviselői alapították. Mint azt fentebb láttuk, a területi/állami főépítésznek és a Magyar Urbanisztikai Társaságnak mindenkor szoros volt a kapcsolata; a főépítészek jelentős szerepet töltek be a Társaság életében és vezetésében, s a Társaság ma is szolgálja a főépítészek tájékoztatását, látókörük tágítását.

Azaz a főépítészek és a MUT együttműködésére még hosszú-hosszú ideig szükség van.

⁴ Zábránszky Pap Klára: Állami főépítészek – Területi főépítészek – Területi főépítész irodák. III. rész – KIVONAT, KISS LAJOS, Építésügyi Szemle 2007/4. szám

⁵ Alföldi György és tsai: Egy tanszék 80 éve – A BME Urbanisztikai Tanszékének története (1929-2009), TERC Szakkiadó Kft., Bp. 2009.

⁶ Schmidl életrajz – Fejér megyei Építész Kamarája, www.fejermek.hu/attachments/article/128/SCHMIDL%20%C3%A9letrajz.pdf

⁷ beszéloutcanevek.ektf.hu/utcanevek/h/hevesi_sandor_utca

AZ ÁLLAMI FŐÉPÍTÉSZ MA

LUKÁTS ISTVÁN
Baranya megye állami főépítésze

ÚT A KORMÁNMEGBÍZOTTI KABINETBE

A kormányhivatalok 2015. április 1-től minden megyében saját illetékességi területükön látják el az állami főépítész feladatot. Megszűnt a regionális illetékesség, amely az 1992-ben megalakult tradicionális területi főépítész rendszer végét jelentette. Az új rendszerben az állami főépítész feladatokat a 7/2015. (III.31.) MvM utasítás (SZMSZ) az építésügyi feladatok közé sorolta, és szervezetileg az Építésügyi, Hatósági, Oktatási és Törvényességi Felügyeleti Főosztály Építésügyi Osztályába került, mely osztályt - SZMSZ rendelkezései szerint – az állami főépítész vezette.

Több megyében az állami főépítész az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági feladatokban kiadományozói feladatot is ellátott. 2017. január 1-től az új SZMSZ alapján az állami főépítész a Kormány megbízotti Kabinetbe kerültek, és főosztályvezetői besorolásúvá váltak. Néhány megye és a főváros kivételével a kormányhivatalok belső normatív utasításai szerint az állami főépítész továbbra is vezetői maradtak az Építésügyi Osztálynak. Az állami főépítész referensek részben az építésügyi osztályból látják el mind a mai napig a feladataikat.

AZ ÁLLAMI FŐÉPÍTÉSZ MINDENNAPJAI A KORMÁNMEGBÍZOTTI KABINETBEN

Az állami főépítész feladatokat a főépítész tevékenységről szóló 190/2009. (IX.15.) kormányrendelet állapítja meg. Az állami főépítész legmagasabb szinten elvárt szakmapolitikai feladata az építésügyi igazgatás egészének megyei szintű „irányítása” és koordinálása. Építésügyi és építésfelügyeleti másodfokú hatósági feladatkörben (több megyében és a fővárosban nem feladata az állami főépítésznek):

- Építésügyi osztály vezetése;
- Egységes hatósági joggyakorlat fenntartása;
- Egységes szakmai szemlélet erősítése;
- Perképviselés;
- Szakmai konzultációk, fórumok szervezése.

AZ ÁLLAMI FŐÉPÍTÉSZI FELADATOK:

- Területrendezési tervek véleményezése;
- Országos, megyei fejlesztési programok véleményezése;
- Településfejlesztési koncepciók véleményezése;
- Integrált településfejlesztési stratégiák véleményezése;
- Településrendezési eszközök véleményezése;
- Településképi rendelet véleményezése;
- Területi építészeti-műszaki, településrendezési és tájegységi tervtanács vezetése;
- Főépítési vizsga szervezése;
- Önkormányzati főépítészek számára szakmai segítségnyújtás;
- Szakmai konzultációk, fórumok szervezése.

Új eleme a településrendezési eszközök véleményezésének az állami főépítési eljárás, amely az egyszerű, egyértelműen eldönthető indítványok módosítási eljárása. Az eljárásfajta sajátossága, hogy nincs érdekelt államigazgatási szervekkel történő véleményeztetés, az állami főépítész záró szakmai véleményét 15 napon belül adja meg.

2016. július 23-án hatályba lépett a településképi védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény (TvT.), amely célként fogalmazza meg a települések sajátos településképi védelmét, és meghatározza, hogy a településképi védelem a társadalmi bevonás és konszenzus által önkormányzati rendeletben egyértelműen kerüljön meghatározásra.

2017. december 30-án lépett hatályba a TvT. végrehajtási rendeleteként a 314/2012. (XI.8.) kormányrendelet módosítása, amely meghatározza a településképi védelmet biztosító településképi arculati kézikönyv (TAK) és a helyi településképi rendelet (TKR) tartalmi követelményeit, egyeztetésük módját és az eljárásrendeket.

TKR ÉS TAK JELLEMZŐI:

- Szélesebb körű társadalmi bevonás (a társadalmi bevonás intézménye magasabb szintre lép);
- Helyi értékek fokozott védelme, helyi szinten támogató, ösztönző rendszer (településképi védelem erősítésével);
- Közérthető, kevés számú jogszabály (egy eljárási kódex);
- Települési főépítési hálózat erősítése, új jogszabályok;
- Településképi követelmények, településképi érvényesítési eszközök;
- Nagyobb szakmai autonómia biztosítása (a települési főépítész dönthet a tartalmi elemekről, növekvő szakmai felelősség);
- Digitális egyeztető felület, térinformatikát és kiadványszerkesztőt is tartalmazó webes alapú kiadványszerkesztő alkalmazás minden települési főépítész számára (TAK elkészítése leegyszerűsödik);
- Önkormányzatok saját maguk dönthetnek a településükön megkövetelt építészeti minőségről.

EGYÉB SZAKMAI MUNKA

Építészet Hete a Baranya Megyei Kormányhivatalban 2019. május 20-23. között:

- Megyei beruházások napja - Megvalósult és tervezett beruházások bemutatása;
- Építésügyi szakmai nap – Építésügyi igazgatási szakmai fórumok tervezőknek, főépítészeknek és hatóságoknak;
- Kapcsolódó ágazatok napja – Képzések bemutatkozása, klímavédelem, vizuális nevelés, kiállítás;
- Településfejlesztés, Magyar Falu Program – Program ismertetése vidéki helyszínen, TAK fórum és kiállítás, Megyei Építészeti Díj meghirdetése.

Az állami főépítészek szakmai irányítását a Miniszterelnökség Építészeti és Építésügyi Helyettes Államtitkárságán Kolossa József DLA, a Településtervezési és Területrendezési Főosztály vezetője látja el. Az állami főépítészek rendszeresen, havonta találkoznak, kapcsolattartásukat a Lechner Tudásközpont által üzemeltetett Állami Főépítész Kapcsolattartó Rendszer segíti.

VÉGEZETÜL:

„Amikor úgy érzem, hogy semmi sem sikerül, a kőtörök munkájára gondolok, akik százszor is ráütnek a nagy kődarabra, s azon még csak egy repedés sem látszik. A százegyedik kalapácsütésnél azonban a kő kettéválik, és én tudom, hogy nem az utolsó csapástól, hanem attól a száztól, amit előtte mértek rá.”

Jacob van Rijs (építész)

1. Szakmai nap a kormányhivatalban 2016
FOTÓ: Lukáts István
2. Szakmai nap a kormányhivatalban 2016
FOTÓ: Lukáts István
3. Életkép 2015
FOTÓ: Pólya Gábor

A FŐÉPÍTÉSZI RENDSZER JÖVŐJE

KOLOSSA JÓZSEF DLA

a Településtervezési és Területrendezési Főosztály főosztályvezetője

Van olyan filozófiai irányzat, amely szerint nincs valódi különbség a múlt, a jelen és a jövő között. Bizonyos értelemben csak a jelen létezik: amikor a múltbeli eseményeket elődeink megélték, nekik akkor is „most” volt, és amikor majd az utánunk jövők élnek meg valami újat, akkor nekik akkor is „most” lesz. Számomra ez nagyon fontos gondolat abban az értelemben, hogy amikor a főépítész rendszer jövőjéről beszélünk, akkor voltaképp a jelenéről kell elsősorban beszélnünk. Kevésbé érdekes és kellően bizonytalan az, hogy mit „fogunk” tenni és sokkal jelentőségesebb az, hogy mit teszünk „most”. A jelen talán azért is fontosabb mostanság, mint a távoli jövő, mert olyan világban élünk, ahol nem lehet biztos állításokat tenni nagy időbeli távlatokra. Ha megnézzük az elmúlt időszak, akár csak az elmúlt

negyedév változásait, akkor láthatjuk, hogy szinte előjel nélkül következnek be gyökeres változások. Változott a főépítész felhatalmazása, jogállása, munkavégzésük feltétele, az alkalmazandó szabályok; a hatósági eljárások, a környezetalakítást befolyásoló piaci-gazdasági játékszabályok. Minden. Olyan típusú és hatású előre nem látott változások ezek, amelyek a mai világban nagyon messzire vezető, kimódolt jövőkép felvázolására nem feltétlenül adnak biztos alapot.

Azt gondolom a főépítész rendszerrel kapcsolatban is, hogy – Tipold Ferenc területfejlesztő kollégámat idézve – a kanálban nem kell a mélyedést feltalálni. A múltat felvillantó emlékeztetéseket, a köszöntöket meghallgatva arra jutunk, hogy a főépítész tevékenység alapvető természete nem változik. Koordinációról, tudásátadásról van szó, ellentétes érdekek egyeztetéséről, az épített és természetes környezet harmóniájának megteremtéséről. Amikor a főépítész tevékenységről beszélünk, akkor egy olyasfajta, a saját személyes ambíciót, a karriert a közösség érdekeinek szolgálatába állító életútról van szó, amely bármilyen igazgatási környezet mellett is főbb elemeiben állandó marad. Az állami települési, megyei önkormányzati főépítész nem tudnak nem az épített környezettel, a természeti környezettel, a magyar állampolgárokkal, a haza haladásával foglalkozni. Erről szól ez a régi nóta, bármilyen hangszerelésben adjuk is elő.

István nagyon udvarias volt, amikor a mai állapotokról beszélt. Azt gondolom, hogy szakmai kollégák között nincs helye mellébeszélésnek, púdernek. Ahogy Péter is említette, nyugodtan mondhatjuk, hogy az állami főépítész aranykorának vége. Az a fajta felhatalmazottság, önállóság, mint régen, ma már nem jellemző sem az állami, sem az önkormányzati főépítész munkájára. Az állami főépítész infrastrukturális felszereltsége és humán ellátottsága nagyon „vékony”. Országos szinten alapvetően inhomogén: a megyei kormányhivatalokban nem egyformán bánnak az állami főépítészekkel és kollégáikkal. Így ha valami tennivalót rögtön kellene említenünk a jelenben, akkor a saját magunk, a helyettes államtitkárság kollégái számára látok egy komoly kihívást, nevezetesen, hogy az állami főépítész beágyazottságot országosan homogénné tegyék úgy, hogy mindenhol meglegyen a megfelelő infrastrukturális ellátottság, ne ad hoc átirányításokkal kelljen élni, hanem egy kifejezetten jól bejártott rendszerben tudják ellátni a feladataikat. Például legyenek a külön típusú feladatokhoz rendelhető szakképzett fiatal kollégák. Például legyen újra bevezetve a balatoni főépítész státusz, annak saját infrastruktúrájával. Szeretnénk, ha Magyarország kiemelt jelentőségű, világörökségi területein a szükséges tudással rendelkező kollégák látnának el munkát, függően attól, hogy természeti vagy épített értékek védelméről van-e szó.

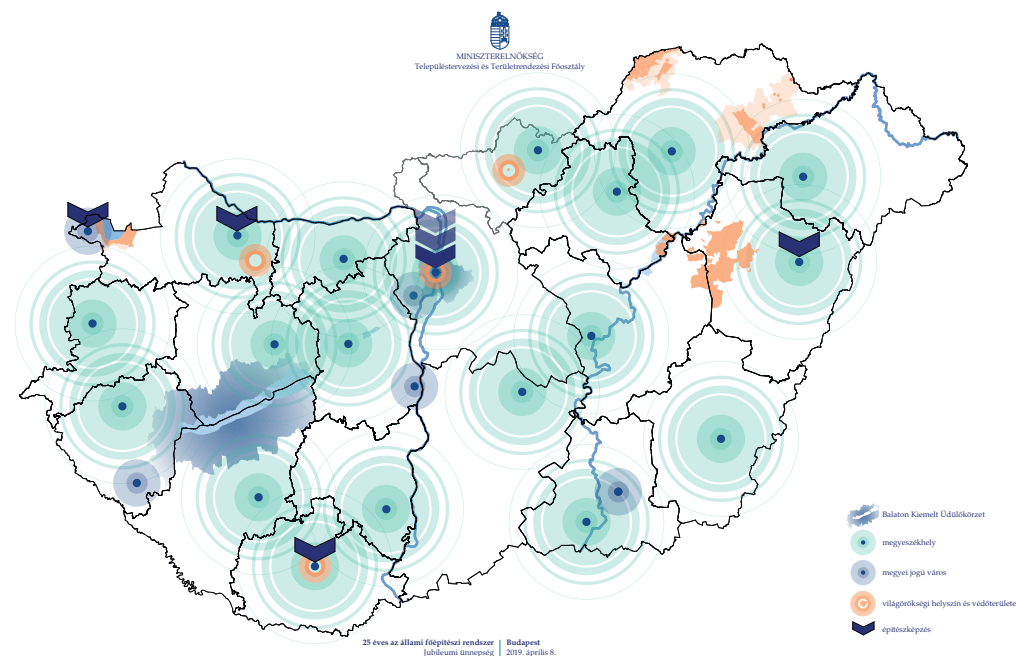
Azt is gondolom, hogy a mediáció, a személyes, emberi kapcsolatépítés, ami egy önkormányzati, állami, megyei önkormányzati főépítész munkáját átszövi, manapság kiemelkedően fontos. Talán hiánypótlóbb, mint korábbi időszakokban. Azok a kollégák, akik szakvéleményért, konzultációért megkeresik a főépítészeket, nem mindig türelmesek, nem szeretnek se beszélgetni, se a hivatalba bemenni, sok esetben legszívesebben a személyes találkozást is elkerülnék. A legtöbbször digitálisan és azonnal akarnak választ kapni,

érzelmeik és példabeszédek nélkül, hogy haladni tudjanak a munkájukkal. Rohannak. A múltbéli alapértelmezéshez képest ma ez egy másfajta beállítottságot és érzékenységet igényel a főépítésztől, nem feledve, hogy tudás és érték alapvetően az emberi viszonyokban gyökerezik. Ezt felismerve az állami főépítész kollégákkal való kapcsolattartásban a mi törekvéseink is ebbe az irányba fognak hatni.

Személyes előtörténetem, hogy Zsolt Piliscsaba főépítész székéből hívott át a Miniszterelnökségre, hogy segítsen a munkáját, és azon a 2015-ös április elsejei napon léptem be, amikor a Péter által emlegetett aranykorunk visszavonhatatlanul vége lett. Az azon a napon induló új kormányhivatali struktúrában az állami főépítész kollégák közül sokan nemhogy nem főosztályvezetőként, de referensként lettek besorolva. A rendszer felbomlott, és nem lehetett érteni, hogy mi történik. Ettől a 2015-ös pillanattól kezdve próbálunk visszakapaszkodni egy vállalható, a hatékony munkát lehetővé tevő normális, a hőskor emberséges hangulatát idéző szintre. Amit a jövőre nézve mondani tudok, hogy tovább fogjuk erősíteni a kapcsolatot az állami főépítész között. A továbbképzések gyakoriságát havi egyre állítjuk be. Szeretnénk, ha lennének megújuló emberi kapcsolatok, ha minden igaz, áprilisban és májusban erre létre is jön egy-egy alkalom. Ezután pedig az a „haditerv”, hogy a megyei szintű összefogásokat igyekezzünk segíteni. Úgy gondoljuk, hogy a Budapest és miniszteriális központú kapcsolattartás kevésbé fontos jelenleg, inkább erős megyei központokra volna szükség. A Településképi Arculati Kézikönyvek készítésének egyik tapasztalata, hogy csak azokban a térségekben tudunk kiemelkedő sikereket elérni, ahol helyben, megyei szinten összefogtak. A helyi megyei önkormányzati főépítész, a helyi területi építészkamara, a helyi mérnöki kamara, a megyei állami főépítész ha egymásra találtak, és szoros szakmai együttműködés alakult ki, akkor volt esély arra, hogy minőségi megoldások

szülessenek. Nagyon fontos, hogy a mi szakterületeinket elég gyakran érintő opportunistáknak gazdasági kóklerek támadásait ki tudtuk védeni. Abban a szellemben készítünk elő jogszabályi módosításokat az EU-s választások utánra, hogy a megyei központoknak a döntő fontosságát úgy tudjuk igazán aláhúzni, ha az urbanisztika és az építésszakma közötti közvetlen nyelvezet drasztikusan egyszerűsödik. Arra gondolunk, hogy ne elefántcsonttoronyból egy egybefolyó, korfa szempontjából egyre öregedő társasággal próbáljunk megfelelni a kihívásoknak, hanem hogy minél több fiatal életpályaszerűen be tudjunk vonni. Ehhez alapvetően szükséges, hogy a főépítészek el tudják mondani azt, hogy miről van szó, hogy hogyan kellene minőségi épített környezetet létrehozni. Az Arculati Kézikönyvek nagyon jó példával és mintaként szolgálnak, sikeres településtervezési módnak bizonyulnak, a bevezetés szintjén mindenképpen. Annak érdekében, hogy a főépítési hálózat fiatalokat is be tudjon vonzani, stratégiai kérdésként

az építésképző helyek egyfajta fórumát is létrehoztuk negyedéves találkozókkal. A soron következő alkalom holnapután lesz Győrben. Ezekon a fórumokon a résztvevő intézményvezetők először csak ismerkednek egymással, egymás jó gyakorlataival, de szép lassan átállunk tematikus szakmai megbeszélésekre, és előbb-utóbb elő fog jönni az a kérdés, hogy a kivetített térképen is jelölt képzőhelyekről hogyan tudnak a fiatal építészek visszaáramlani a vidékre. Ha ezt meg tudjuk oldani, közben pedig kialakul a főépítési hálózatnak ez az emberi, baráti hangulatú, ugyanakkor professzionális, a digitális technológiákat integráló rendszere, akkor nagyon komoly esélyt látok arra, hogy a fiatalabb építészek, tájépítészek, településmérnökök számára ez a szakterület újra vonzóvá váljon. Azt gondolom, bármilyen tényleges lépést lejtethetünk, ha a fiatalokat nem szólítjuk meg, csak elodázzuk a leépülésünket. Az is kritikus fontosságú véleményem szerint, hogy a politika is lássa a közvetlen hasznunkat.

Kolossa József DLA előadásának illusztrációja, melléklete
FORRÁS: Miniszterelnökség

Igaznak vélem azt az állítást, hogy minden ötlet, minden gondolat csak annyira erős, amennyire a legerősebb képviselője. Nem véletlen, hogy a miniszter úr hatáskörében létrehozott szervezet tudott a legerősebb lenni az induláskor, ahogy az sem, hogy Péter szerint ez a helyzet olyan, mint egy meredek sípálya, magasról indulunk, aztán meglátjuk, mi lesz. Azt gondolom, hogy elemi érdekünk, hogy azt be tudjuk mutatni a politikai döntéshozók számára, hogy főépítészek nélkül „nincs előre”. Azt gondolom, az elmúlt húsz-harminc év megmutatta, hogy a politikusok nem fognak jobban érteni a településfejlesztéshez, -rendezéshez, nem képezhetőek egy bizonyos szint fölé. Négy-öt évre szól a mandátumuk, jobb esetben dupláznak vagy tripláznak, ennyi idő alatt nem lehet felszedni azt a mélységű szaktudást, így ehhez részükről egyfajta bizalom kell az értő szakemberek felé. Másrészt az is elmondható, hogy ha olyan a nyelvezete egy szakterületnek, amit senki nem ért, akkor az halott nyelvé válik. Úgyhogy a jövőre nézve Zsolt számára fogjuk nemsokára

előterjeszteni, s utána közösen megvitatni azt a javaslatunkat, hogy a települési tervezésben álljunk vissza – a kistelepülések esetében mindenképpen – az „egy terv – egy település” módszerre, hogy az István által emlegetett problémákat megszüntethessük. Kistelepüléseken, ahol semmi nem épül, szükségtelen külön szerkezeti tervet, településfejlesztési koncepciót alkotni, helyi építési szabályzatot rendezési tervlap melléklettel, arculati kézikönyvvel és településképi rendelettel együtt. Ráadásul ott vannak még a szakági rendelkezések. Ez elképzelhetetlen erős visszataszító erővel bír az átláthatatlan, költséges és sok elemében teljesen fölösleges tervrendszer a döntéshozók és a mindennapi felhasználók, a magyar emberek számára. Ezért aztán szándékaink szerint egy karcsúsítás várható digitalizálással párhuzamosan, valamint a közérthetőségre való törekvés mellett, hogy szeretnénk megerősíteni az emberi központú kapcsolattartást is.

Köszönöm a figyelmet!

A rendezvény résztvevői

EMLÉKLAPOK ÁTADÁSA

Az ünnepség zárásaként Fülek Zsolt helyettes államtitkár emléklapokat adott át a 25 éve létrehozott regionális főépítési szervezet/hálózat létrehozásában kiemelkedő tevékenységet végzett szakembereknek.

„a 25 éve létrehozott regionális főépítési hálózat szervezésében és működtetésében végzett kiemelkedő tevékenységéért”.

Emléklapot az alábbi szakemberek kaptak:

KERESZTES SÁNDOR ALAPÍTÓ MINISZTER

„a 25 éve létrehozott regionális főépítési szervezet érdekében környezetvédelmi és területfejlesztési miniszterként végzett kiemelkedő tevékenységéért”.

PATAKY SZABOLCS ALAPÍTÓ ÉS MŰKÖDTETŐ ÉPÍTÉSÜGYI HELYETTES ÁLLAMTITKÁR

„a 25 éve létrehozott regionális főépítési szervezet érdekében építésügyi helyettes államtitkárként végzett kiemelkedő tevékenységéért”.

ARATÓ ANDRÁS ISTVÁN, DR. HAJNÓCZI PÉTER, KISS LAJOS, KÖRMENDY JÁNOS, OLAJOS CSABA, RUTTKAY M. GYULA, DR. TÓTH ZOLTÁN ALAPÍTÓ TERÜLETI FŐÉPÍTÉSZEK (FŐZŐ JÁNOS +2012)

„a 25 éve létrehozott regionális főépítési szervezet területi főépítészeként végzett kiemelkedő tevékenységéért”.

ZÁBRÁNSZKYNÉ PAP KLÁRA

„a 25 éve létrehozott regionális főépítési hálózat szervezésében és működtetésében végzett kiemelkedő tevékenységéért”.

1. Zábránszkyne Pap Klára és Fülek Zsolt, 2. Fülek Zsolt és Arató András István, 3. Fülek Zsolt és Pataky Szabolcs

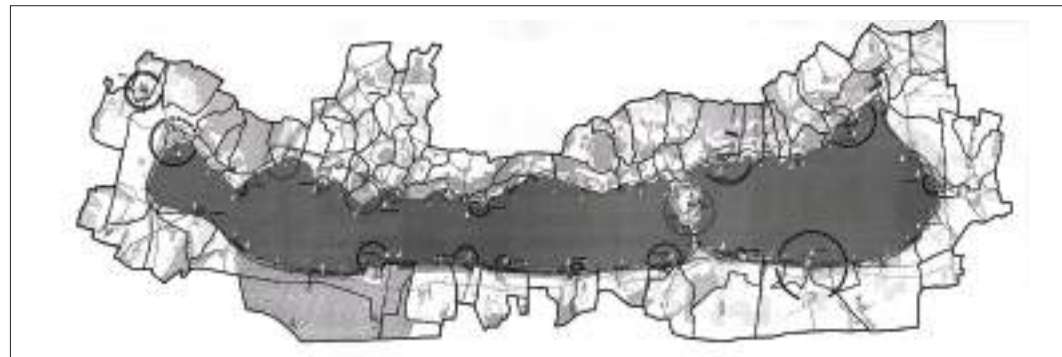
II.
A TERÜLETI FŐÉPÍTÉSZI
RENDSZER TÖRTÉNETE
(1962-2011)

A FŐÉPÍTÉSZI RENDSZER ÁTFOGÓ TÖRTÉNETE 1962 - 1992

ZÁBRÁNSZKYNÉ PAP KLÁRA

A területi főépítési hálózat/rendszer kettős jubileuma volt 2017-ben. 55 éve, 1962-ben hozta létre az Építésügyi Minisztérium (ÉM) az első területi főépítési hálózatot, nyolc (fél évvel később még egy) főépítést nevezett ki az ország régióiban város(község)rendezési és építésügyi feladatokkal felruházva/ellátva. Majd 27 éve, 1992-ben újjáalakult a területi főépítési hálózat a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium (KTM) égisze alatt - ahová akkor az építésügy tartozott -, nyolc régióval, nyolc főépítéssel és területi főépítési irodáikkal. Ekkor feladatukat a terület- és településrendezés, az építésügy, az építészet meghatározott része képezte. Sok hasonlóság, de eltérés is van e két időponti területi főépítési feladatokban, működésben, jogi környezetben. Az első területi főépítési szervezetet mutatja be ez az írás. Az 1992-ben újjáalakult területi főépítési szervezetről Kiss Lajos, Hajnóczi Péter,

továbbá a mai állami főépítések írásai szólnak, beleértve az április 8-i jubileumi konferencia előadásait és a mai állami főépítések írásait. De nem hagyhatók ki ebből a volt tanácsai, a mai önkormányzati főépítések sem, hiszen az első területi főépítések 1968-ig működtek, majd felváltotta őket a megyékben és az öt megyei városban létrehozott tanácsai főépítési hálózat. Az ÉVM megszűnésekor, a rendszerváltás hajnalán minisztériumi kezdeményezésre megalakult a Főépítési Kollégium, vezetője és tagjainak egy része képezte az 1992-ben létrehozott területi főépítési kart. Az összefüggések, az egész folyamat megismerése érdekében röviden szólni kell e főépítési grémiumokról is, az OFK története külön fejezetben olvasható. Természetesen a tanácsai/önkormányzati főépítészség története, részletesebb bemutatása külön írást érdemelne, de az már egy más történet.

Balaton Regionális Terv
1958., tervező: Farkas
Tibor
FORRÁS: Lechner/Magyar Építőmű-
vészet 1958/4-5. sz.

1. Szántódi rév – MAHART épület
FORRÁS: Úvaterv/Fortepan
2. Balatonakarattya – strandfürdő –, települési koordinációs terv 1958.
FORRÁS: Lechner/Magyar Építőművészet 1958/4-5. sz.
FORRÁS: Főépítési archívum
3. Budapest, József Attila lakótelep 1965.
FORRÁS: <http://egykor.hu>
4. Debrecen, Új élet park (volt Libakert) 1967.
FORRÁS: Debreceni képek - Úvaterv/Fortepan
5. Komoróczy Lajos rajza: Városrendezési problémák 1958-60 körül
FORRÁS: Főépítési archívum

TERÜLETI FŐÉPÍTÉSZEK 1962

ELŐZMÉNYEK RÖVIDEN

Hazánkban hagyománya van a főépítész/főmérnök alkalmazásának. Sopronnak 1886-ban Wälder József, Szegednek 1926-ban Pálffy-Budinszky Endre volt a főmérnöke, mai értelemben a főépítész, feladataikat, tevékenységüket tekintve. Wälder 1905-ben olyan soproni városrendezési tervet készített, amely egyes elemeiben ma is példaértékű, Pálffy-Budinszky

elsők között ismerte fel hazánkban a városkép és a városi műemlék-gondozás jelentőségét, így tulajdonképpen a mai települési arculati kézikönyvek korai elődjének tekinthető. Sopronban Boronkai Pál főmérnök az 1937. évi VI. tc., a városrendezésről és építésügyről szóló törvény szerint abban az időben elkészítette Sopron városfejlesztési tervét. Igen sok személyt és jó példát lehetne felsorolni, bemutatva az általuk létrehozott értékeket, eredményeket.

1. Budapest, IX. Csengettyű utca – József Attila lakótelep, 1961
FORRÁS: egykor.hu
2. Budapest, IX. Ifjúmunkás utca – József Attila lakótelep, 1965
FORRÁS: egykor.hu
3. Siófok nagyüdülők, léptékváltás a hetvenes években
FORRÁS: Lechner/Forstepan
4. Tihany, légi fotó 1972
FORRÁS: Farkas Tibor archívuma

Sok településünk mai kedvező arculatának kialakulását/alakítását köszönheti - többek között - egykori főépítészenek/építészenek/főmérnökének.

A területi főépítész tevékenység előzményének tekinthető az ÉM 1958-1962 között működtetett „területi felelős” rendszere, akik a szakma megbecsült és neves szakemberei voltak, néhányan közülük a később kinevezett területi főépítészek lettek.

Az első területi főépítészt 1957-ben nevezték ki a Balaton tervszerű fejlesztése érdekében. Farkas Tibor⁸ megbízást kapott⁹ a balatonkörnyéki főépítész feladatok hites mérnökként való ellátására Lux László ÉM miniszterhelyestől, egyetértésben a Kormány Titkárságának Tanácsszervek Osztályával és az igazságügyiminiszterrel. A „hites mérnöki jogosítvány” hatósági jogkört biztosított, körpécset használatát írta elő, fellebbezési jogkörrel bírt, fegyelmi hatósága az építésügyi miniszter volt. A főépítésznek minden engedélyezési kérdésben véleményt kellett adnia az építésügyi hatóságok részére. Munkáját Budapest, Balatonfüred, Siófok, Keszthely székhelyekről látta el. Öt éves működése során sok főépítész szakvéleményt adott ki, továbbá egy tárca nélküli bizottság felügyelete mellett művezette a Balaton-környék Központi Fejlesztési Programja alapján megvalósuló fejlesztéseket. A balatonkörnyéki területi főépítész munkája igen eredményes volt. 1962-ig újabb területi főépítész nem kapott kinevezést, megbízást.

⁸ Farkas Tibor munkásságát az Építésügyi Szemle 2011. évi 3-4. száma mutatta be.

⁹ Az 1957. évi IV. tv. 20. §-ának /1/bek. felhatalmazás alapján.

¹⁰ Az építésügyről szóló 1964. évi III. törvény

¹¹ Dr. Preisich Gábor: A magyar városrendezés törvényes alapjai - Építésügyi Szemle 1968. 2. sz. [43-47.o]

TÖRVÉNYI ALAP, SZAKMAI KÖRNYEZET

1962-ben szakmánkat részben a II. világháború előtti jogszabályok határozták meg. Erre az időszakra esett az új Építési törvény (új Ét.) előkészítése, megalkotása, amely 1965. január 1-én lépett hatályba.¹⁰

Az 1962-ben építésüggyel kapcsolatos legfontosabb hatályos jogszabályok, amelyek az új Ét. hatályba lépéséig voltak érvényben (kivéve *):

- a városrendezésről és az építésügyről szóló 1937. évi VI. törvénycikk
- az építésügyi, városrendezési és közmunkaügyi igazgatás szabályozásáról szóló 1946. évi XXIV. tv.
- a Fővárosi Közmunkák Tanácsának és a Fővárosi Pénzalapnak megszüntetéséről, valamint a városrendezési ügyek intézéséről szóló 1948. évi XLIV. tv.
- az államigazgatási eljárásról szóló 1957. évi IV. tv. *
- a múzeumokról és műemlékekről szóló 1949. évi 13. törvényerejű rendelet
- a város- és községrendezés szabályozásáról szóló 1955. évi 36. tvr.
- az Országos Építésügyi Szabályzat (OÉSZ) 1960. évi kiadása I- V. kötet. *

A magyar városrendezés törvényes alapját¹¹ az 1937. évi VI. tc. képezte az új Ét. életbe lépéséig. Az 1937. évi VI. tc. a városrendezés, telekrendezés, építésügy területeket szabályozta, szűkebb területre terjedt ki, mint az új Ét., amely a

„területrendezés” címszó alatt foglalta össze a városrendezésre, a telekalakításra vonatkozó szabályokat, de foglalkozott a falurendezéssel, a regionális rendezéssel és más aktuális szabályozással is. Az új ÉT. tartalmazta az építésügyi igazgatást, valamint az állami szervezeteknek, a társadalmi szervezeteknek, a szövetkezeteknek, más jogi személyeknek és az állampolgároknak az építésüggyel kapcsolatos alapvető jogait és kötelezettségeit. Része volt a tervezés, a kivitelezés, a műemlékvédelem is. További fontos szabályozás volt ekkor az OÉSZ, amelynek különösen I. kötete – a városrendezési és műemlékvédelmi előírások – a területi főépítészek „bibliájának” számított. A város- és községrendezéssel kapcsolatos eljárási szabályok részeként ekkor nemcsak a területrendezési tervek és tartozékaik, hanem a tervek végrehajtása is szabályozásra került.

A hatvanas években az ÉM/ÉVM és az egyéb állami tervező vállalatok állami megrendelésre készítették a nagypaneles lakótelepek és intézményeik, az ipari és egyéb létesítmények terveit. Ekkor évente 50 - 60 ezer lakás épült, a városrésznyi, telepszerű lakótelepek nagy része akkor létesült, a kiszolgáló/ellátó közművekkel, alapfokú intézményekkel együtt. Az Országos Tervhivatal a beruházási vállalatok útján, az ÉM/ÉVM kivitelező cégekkel valósította meg a telepszerű lakótelepeket. Természetesen magánépítkezések is voltak, szövetkezeti és OTP társasházak, valamint családi és hétvégi házak épültek. Ebben a tervutasításos rendszerben, amikor az egyes tervfeladatokhoz központilag rendelték hozzá a szükségesnek ítélt erőforrásokat, három- és ötéves tervek, 15 éves lakásépítési programok alapján valósult meg minden. Az állami kontrollra, koordinációra, ellenőrzésre nagy szükség volt, hiszen az állam maga volt a legjelentősebb építtető.

LÉTREHOZÁS, HATÁSKÖR, FELADAT

A balatonkörnyéki főépítészként működő Farkas Tibor tevékenysége, intézkedései előremutatóak, látványosak, érzékelhetőek voltak, folyóiratokban is publikálta a Balaton fejlesztésének, rendezésének eredményeit. Ez, a főépítész mellett, az ÉVM és a VÁTI megfelelő szakembergárdájának, a kölcsönös és jó együttműködésnek is volt köszönhető. A hatvanas évek az első regionális tervek, a nagyszámú városrendezési tervek készítésének időszaka volt. Ennek érdekében minisztériumi előkészítéssel 1962-ben fontos elhatározás született: létre kell hozni az egész országra vonatkozóan regionális illetőséggel a területi főépítész hálózatot.

Dr. Trautmann Rezső építésügyi miniszter a város- (község-)rendezés követelményeinek egységes érvényre juttatása, valamint az építésügyi hatóságok engedélyezési tevékenységének elősegítése céljából ÉM rendelettel¹² területi főépítész hálózatot hozott létre 1962. július 10-én, felügyeletüket a létrehozó építésügyi miniszter látta el.

A területi főépítészek működésük során - a balatoni területi főépítész példája alapján - az „ÉM területi főépítész” bélyegző használatára voltak jogosultak. A területi főépítész feladatait az ÉM rendelet részletesen taglalta. A főépítész az építésügyi hatóságok és más szervek részére szakvéleményt adott, és ténymegállapításokat tett a városrendezéssel és az építésügyi hatósági engedélyek kiadásával kapcsolatos kérdésekben, különösen a rendezési tervek készítésével, egyeztetésével és végrehajtásával, a beruházások gazdasági-műszaki tervezésével és hatósági engedélyezésével, továbbá a városrendezési szempontból jelentős magánépítkezések hatósági engedélyezésével

¹² 2/1962. (VII. 10.) ÉM számú rendelet a területi főépítészekről.

kapcsolatos államigazgatási ügyekben. Ekkor a jogszabályok alapján általános rendezési tervek (ÁRT), összevont rendezési tervek (ÖRT), részletes rendezési tervek (RRT) és beépítési tervek készültek városrendezési tervként.

Különösen nagy jelentősége volt a beruházót irányító hatóság, ill. a beruházó részére adott főépítész városrendezési szakvéleménynek. A területi főépítész az építésügyi hatóság részére hivatalból is adhatott szakvéleményt minden városrendezési szempontból jelentős építésügyi igazgatási ügyben; Budapestre vonatkozóan külön szabályozás volt.

AZ ELSŐ TERÜLETI FŐÉPÍTÉSZEK ÉS AZ ILLETÉKESÉGI TERÜLETEK

Az ÉM Város- és Községrendezési Főosztály helyettes vezetője, Juhász Miklós a 4/1962. sz. ÉM közlemény szerint¹³ 1962 júliusában nyolc régióra nyolc területi főépítészt nevezett ki, majd 1963. februárban a kilencedik területi főépítész is megkapta a megbízást. Budapestre nem vonatkozott a szabályozás, oda nem neveztek ki területi főépítészt.

A területi főépítészek székhelye ekkor Budapesten az ÉM Városépítési Tervező Vállalatnál volt, a Balaton-környéken Siófokon és Balatonfüreden állandó főépítész kirendeltség működött.

Érdekes és tanulságos lenne életpályájukat részletesen megismerni, azonban ezen írás keretei között - terjedelmi okokból - ez nem lehetséges. Álljon itt néhány konkrétum - a teljesség igénye nélkül - az először kinevezett területi főépítészekről, akik mindannyian saját szakterületük kimagasló és megbecsült szakemberei, építészei, városrendezői voltak.

¹³ A területi főépítészekről szóló 2/1962. (VII. 10.) ÉM számú rendelet 1. §-ának (2) bek. alapján.

Bakonyi Dezső okl. építészmérnök - Bács-Kiskun, Békés és Csongrád megyék, továbbá Szeged megyei jogú város területi főépítésze. A városrendezéssel kötelezte el magát a LAKÓTERV, majd VÁTI tervezőként és ÉM/ÉVM főmérnökként, vezetőként egyaránt. Az 1945. után meginduló városrendezési tervezésben kivette részét, készített ÁRT-ot, RRT-ot, beépítési terveket. A városrendezés keretein belül a szakágazatokkal sokat foglalkozott, kidolgozta a városrendezés zöldterületi metodikáját, a VÁTI zöldterületi szakosztályát is vezette.

Farkas Tibor okl. építészmérnök - a Balaton-környék és a Dunakanyar területi főépítésze.

A jogszabály a Balaton-környékhez tartozó 59 települést és a Dunakanyarhoz tartozó 64 települést és 2 településrészt felsorolta. A Mohács-szigetre készült regionális és részletes rendezési terv készítéséért 1956-ban Ybl Miklós-díjat kapott. Szakmailag egyedülállót alkotott a Balaton regionális tervével, amelyért 1965-ben az UIA a tervet nemzetközi Abercrombie-díjjal jutalmazta.

Hermány Géza okl. építészmérnök - Borsod-Abaúj-Zemplén és Heves megyék, továbbá Miskolc megyei jogú város területi főépítésze. 100 éves korában platinadiplomát kapott, elsőként az építészmérnökök közül. A Fővárosi Közmunkák Tanácsa, majd az ÉM munkatársaként gazdag építészeti és városrendezési tapasztalatai alapján kapcsolódott be a szervezett építésügyi igazgatás feladatainak megoldásába, az akkor még formálódó szakterület operatív felügyeletébe és irányításába. Később a VÁTI tudományos kutatója volt.

Kisléghi Nagy István okl. építészmérnök - Győr-Sopron és Vas megyék területi főépítésze. A VÁTI Településtudományi Kutatási Irodájának „nagy öregjei” közé tartozott Korompay György, Preisich Gábor és Perczel Károly kollégájaként. Az ott folyó önképzés és sajátos műhelymunka urbanisztikai, területi- és városkutatási, környezetvédelmi ismeretekkel szolgált másoknak is. Sokoldalúan művelt, kulturált szakember volt.

Kismarthy-Lechner Gyula okl. építészmérnök - Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár, és Szolnok megyék, továbbá Debrecen megyei jogú város területi főépítésze. 2006-ban elsőként kapta meg a Palóczy Antal-díjat „A településtervezés területén tervezőként, oktatóként, területi főépítészként kifejtett kiemelkedő és sokoldalú tevékenységéért, több mint ötvenéves munkássága során Budapest és az ország fejlesztését meghatározó városrendezési tervek készítéséért, „mesterként” több építész generáció felelősen gondolkodó településtervezővé neveléséért, valamint a szakmai szervezetek alapításában, munkájában megnyilvánuló önzetlen szerepvállalásáért.”

Papp Imre okl. építészmérnök - Fejér - és a Balaton-környék kivételével - Veszprém megyék területi főépítésze. Az építész, a városrendezés, a műemlékvédelem kiváló művelője volt, valamint a VÁTI egyik létrehozójaként és főmérnökéként, a városrendezés új módszereinek aktív harcosaként, a Városképek - Műemlékek könyvsorozat elindítója, szerkesztője, és részbeni szerzőjeként is fontos szerepet töltött be. A városrendezési szakma, hivatás „nagy öregje”-ként tartották számon, aki hivatásának élenjáró, példaadó, kiemelkedő művelőjeként, építészként és igazgatási emberként egyaránt, sokaknak tanítómestere volt.

Schmidl Ferenc okl. építészmérnök - a Dunakanyar kivételével - Pest, Komárom és Nógrád megyék területi főépítésze. Vérteli városesztéta volt, Székesfehérvár több évtizedes szépítése az ő nevéhez is fűződik, a város kiemelkedően fejlődő időszakának, az 1930-40-es éveknek meghatározó építész egyénisége volt, sok (köz)épületet ő tervezett. 1940-ben összeállította Székesfehérvár városfejlesztési tervét, amely a korszerű városrendezési elvek és a realitás iránti érzék jegyében készült. A város főépítészeként és építési osztályvezetőjeként is sokat tett városáért. Kotsis Iván meghívására 10 éven át intézeti tanár volt a Műszaki Egyetemen, lakó és ipari épülettervezést oktatott, majd a LAKÓTERV és BUVÁTI építész tervezője. A Dunakanyar Intéző Bizottságnak alapító tagja volt. 1977-ben megkapta az Ybl Miklós-díj I. fokozatát „Több évtizedes magas színvonalú építészeti, városfejlesztési és oktató tevékenységéért, sokoldalú életművének elismeréseképpen”.

Virágh Pál okl. építészmérnök - Baranya és Tolna megyék, továbbá Pécs megyei jogú város területi főépítésze. A CIAM/CIRPAC csoport tagja, a modern magyar építészet jeles alkotója, villák, családi házak tervezője volt. Részt vett a CIAM 1929-i frankfurti kongresszusán Molnár Farkassal és másokkal. Hazatérésük után alakult meg a CIAM magyar csoportja, a CIRPAC Molnár Farkas és Fischer József vezetésével. Jelentősebb épületei: Kanyó-villa (Balatonrendes), villák Budapesten, Bp. Harangvirág utca 5. Szendy Károly háza, kispesti volt Royal mozi (lebontották), kőbányai Kis-Pongrác lakótelep egyes lakóépületei, Szeged, Béke épület. A Bp. Hegyvidék Billitz-ház műemléki védelem alatt áll.

Dr. Korbonits Dezsőné, Somogyi Márta Ybl-díjas építész, városrendező, a VÁTI ny. műteremvezetője így idézi fel a Virágh Pál területi főépítésszel való közös munkát:

Ötven évre visszaemlékezve Virágh Pál építész, mint Tolna megye területi főépítésze jelentős szerepet vállalt Szekszárd város városközpontjának alakításában. 1964-ben a városi művelődési ház elhelyezése miatt vita volt a döntéshozó megyei vezetők és a főépítész között. Virágh Pál határozottan fellépett, a már megtervezett (tervező Tillay Ernő) művelődési ház Garay téri elhelyezése, illetve az Augusz-ház lebontása ellen. Javaslatára több beépítési tanulmány készült a művelődési ház elhelyezésére. A városközpont részletes rendezési tervét akkor készítettem a VÁTI-ban. Így annak keretében gyorsan el lehetett készíteni, és személyes konzultáció során megvitatni a négy elhelyezési tanulmányt, melyből a végén egy ötödik megoldás született. A művelődési ház ma a városközponton belül, méreteinek megfelelő helyre került, és a Augusz-ház, mint műemlék épület is megmaradt.

Peregi Tamás okl. építészmérnök később, 1963. február 27-én kapta meg területi főépítész kinevezését¹⁴ Zala és - a Balaton-környék kivételével - Somogy megyére. A VÁTI műteremvezetője volt, városrendezési tervek készítőjeként tartja a szakma számon. Különösen sokat tervezett Somogy megyében, ő készítette - többek között - Kaposvár ÁRT-t, az ÉNY-i alközpont RRT-t és a Szabadidő központ RRT-t. Különösen kényes feladat volt az 1970-ben készített (dr. Horváth Erőné társtervező) Kaposvár Városközpont RRT, amelynél a tervezők

a település jellegét meghatározó hangulati elemeket, építészeti, városképi értékeket felismerték, a tervben megőrizték, továbbá megtalálták a szükséges beavatkozás mértékét és helyes arányát.

Az először kinevezett területi főépítészek történetéhez hozzátartozik az is, hogy 1965-ben, amikor már az 1964. évi III. építési törvény és a 30/1964. (XII. 2.) Korm. sz. végrehajtási rendelete hatályban volt, több területi főépítész felmentettek (Bakonyi Dezső, Kismarthy-Lechner Gyula), vagy más területre neveztek ki (Kisléghi Nagy István). A megváltozott illetékességi területeknek is megfelelően kinevezést kapott Fátay Tamás (Győr székhellyel), Pongrácz Pál (Debrecen), Szimán Károly (Budapest) és dr. Weiner Tibor (Dunaújváros).

Ugyanekkor lényeges fordulat volt a területi főépítész-helyettesek megbízása.¹⁵ Így kinevezést kapott kijelöléses alapon: Balla Tibor (később a Dunakanyar területi főépítésze lett), Beszédes Kornél, Bosznay Anna, Czigler Endre, Dénesi Ödön, Fóti Ágoston, Heckenast Péter (később BAZ és Heves megyék, Miskolc m.j. város területi főépítésze lett) és Maróthy Győző¹⁶.

A területi főépítész-helyettes - a területi főépítésszel történt megegyezés alapján - állandó jelleggel ellátta a főépítész feladatainak meghatározott részét, valamint akadályoztatása esetén ideiglenes jelleggel helyettesítette a főépítészt. Elgondolkodtató, hogy ez a „főépítésszel történt megegyezés alapján” munkamegosztási elv ma hogyan tudna működni, amikor szinte mindenre van szabály/jogszabály.

1966-ban újabb felmentések és kinevezések történtek,¹⁷ az új területi főépítészek Dénesi Ödön,

¹⁴ 10/1963. sz. ÉM közlemény - 1963. február 27.

¹⁵ 12/1965. sz. ÉM közlemény

¹⁶ Maróthy Győző kitüntetése - ÖNKORKÉP 2002. október

¹⁷ 7/1966. sz. ÉVM közlemény 1966. február 15.

Heckenast Péter, Szmecana György, az új helyettesek Kalocsai István, Vinkovits István, s első alkalommal neveztek ki Botyán Gyula személyében okl. mérnököt és nem okl. építész mérnököt. 1968-ban már Pongrácz Pál az ÉVM Területrendezési Főosztály vezetője, volt területi főépítész írt alá - miniszterhelyettesi felhatalmazással - egy területi főépítész felmentést. Természetesen mindenki nem sorolható fel, aki 1962-1968 között területi főépítész és helyettes volt, valamint az illetékességi területek is sokszor változtak. 1968-ban, az első területi főépítész rendszer/hálózat kvázi „megszűnéskor”, átalakulásakor kilenc régióra osztva működtek a területi főépítészek.

MUNKAMÓDSZER, PARTNEREK, KAPCSOLATOK

Az 1962-ben kinevezett első területi főépítészek munkájukat szoros együttműködésben végezték az ÉM/ÉVM Városrendezési Osztály főmérnökeivel/területi felelőseivel. Ez azt jelentette, hogy minden területi főépítésznek illetékességi területének megfelelően volt egy-egy minisztériumi partnere, területi főmérnöke, így Juhász Miklós - egyben osztályvezető, főosztályvezető-helyettes -, Galambos Ferenc, Győri István, Kiss Dénes, Komoróczy Lajos, Laár Árpád,¹⁸ Ráth György. Meghatározó személy volt Juhász Miklós, aki kiválóan végzett városrendezési munkája eredményeképpen került az ÉM-be 1948-ban. Országos tervpályázatokon is bizonyította tehetségét. A város- és községrendezés terén kifejtett kimagasló szervező és irányító munkájáért 1958-tól kezdve az ÉVM a mindenkori városrendezési, településfejlesztési főosztályok főosztályvezető-helyettese volt (az 1970-es nagy ÉVM balesetig).

¹⁸ Laár Árpád életútját az Építésügyi Szemle 2010/5. sz. mutatta be

¹⁹ 8/1966. ÉM közlemény a közmű koordinálási és ipari építési főmérnökökről

A még élő minisztériumi területi főmérnökök visszaemlékezései szerint a területi felelősök és a területi főépítészek szoros együttműködése soha nem tapasztalt eredményre volt képes, nem elhanyagolható ebben a miniszter és a Főosztály támogatása sem. A partnerség első vonalában Kismarthy-Lechner Gyula területi főépítész és Laár Árpád területi felelős, a hátszágban Juhász Miklós főosztályvezető-helyettes és Szabó János, a miniszter első helyettese állt.

A területi főépítészek és a minisztériumi területi felelősök közös munkamódszere szerint több napot az adott területen töltöttek, majd Budapesten dolgozták fel a helyszínen tapasztaltakat, anyagokat. A helyszínen a minisztériumi kollégával együtt a területi főépítész konfrontálódott a tanácsi, pártbizottsági vezetőkkel és a magán építetőkkel.

A területi főépítészeknek természetesen nemcsak az ÉM/ÉVM-en, hanem a VÁTI-n belül is voltak szakmai partnereik. A hatvanas évek a nagy közmű- és ipari beruházások ideje volt, s ezt felismerve az ÉVM három főosztálya¹⁹ 1966. január 1-től közmű-koordinálási és ipari építési főmérnöki hálózatot hozott létre a területi főépítészeknek megfelelő területi beosztásban, kilenc régióban. A főmérnökök saját szakterületüket érintő kérdésekben a területi főépítész helyetteseként járhattak el. Ezzel az ÉM az egyes településeken belüli beruházások koordinációját biztosította a megyei, m. j. városi koordinációs bizottságokban, továbbá a beruházások területfelhasználási engedélyezési eljárásainak szakvéleményezését tette megalapozottabbá. A kinevezett kilenc közmű-koordinálási főmérnök székhelye az ÉM MÉLYÉPTELV, ill. az ÉM VÁTI, míg a kilenc ipari építési főmérnöké az ÉM Ipari és Mezőgazdasági Tervező Vállalat volt.

AZ 1962-1968 KÖZÖTTI IDŐSZAK EREDMÉNYEI

Szilágyi Lajos ÉVM miniszterhelyettes 1976-ban megjelent tanulmányában²⁰ így értékelte az 1962-ben létrejött területi főépítész hálózatot: „...A főépítészek jelentős szerepet viseltek a területi koordináció kialakításában, majd az egyes megyei koordinációs bizottságokban. ...A főépítészek jól együttműködtek a tanácsi vezetőkkel, a műszaki-gazdasági feladatokkal megbízott munkatársakkal. A tanácsok nagyra értékelték és támogatták ténykedésüket. A tanácsok önállóságának növelésével az ÉM főépítész feladatokat a tanácsokhoz szervezett főépítészek vették át.”

A területi főépítészek munkájának talán legfontosabb eredménye, hogy a területfejlesztésben, településfejlesztésben működésük alatt nagy hibák nem történtek. Döntő szerepük volt az építési területek kiválasztásában - vagyis mi, hol és hogyan épüljön -, hogy „a dolgok a helyükre kerültek”. A területi főépítészek hozzájárultak ahhoz - együttműködésben a tanácsokkal, a beruházókkal, az Országos Tervhivatallal, a pártbizottságokkal -, hogy a helyszínen körültekintő, szakmailag megalapozott döntések születtek. A területi főépítészek munkájának eredményéhez hozzájárultak azok a kedvező körülmények is, hogy „minden együtt volt”, vagyis az ÉM területi felelősei/főmérnökei, a VÁTI tervezői (az összes szakággal együtt) és maguk a főépítészek, s mindhárom grémium szakmai felügyeletét az ÉM/ÉVM²¹ látta el. Ez volt a siker egyik titka.

A területi főépítészek tevékenységéről alig jelent meg híradás, szakmai cikk. Farkas Tibor

balatoni főépítész szinte a kivétel, aki többször is beszámolt főépítész munkájáról. Farkas Tibor és Csorba Zoltán (építész munkatárs) „A Balaton-környék építési rendje” című - cikkükben²² a következőt írták (kivonat):

„Határozott eredményt mutathatunk fel a rendezési tervek művezetése területén, azonban a kisebb - magánjellegű - épületek színvonala alig emelkedett. Szükségesnek tartjuk a helyzet elemzését, mert a további munkákhoz jelentős segítségre van szükségünk.

A rendezési tervek művezetése

Ma már elértük, hogy

1. a területekkel helyesen tudunk gazdálkodni...
2. A településeket e tervek alapján lehet rendezni...
3. A tömbök beépítését a szabályzatban meghatározott üdülőhelyi övezetek szerint rendezni tudjuk...
4. A legnagyobb eredményünknek tekintjük azonban, hogy az építésrendszert tekintélye megnőtt. ...”

Majd a továbbiakban meghatározták az építésügyi hatóságok munkájának eredményessé tételéhez szükséges teendőket.

Az 50 éve létrehozott és 1962-1968 között működött területi főépítészek munkájának eredményei ma is láthatók, ha nem is tudjuk, hogy nekik is köszönhetjük épített környezetünk egyes alkotásait, elhelyezését, legyen az épület, épületegyüttes, településrész, település.

²⁰ A tanácsrendszer negyedszázada [Budapest, 1976.] Szilágyi Lajos: A tanácsok város- és községfejlesztési munkája c. tanulmánya [360-381.o.]

²¹ Az ÉM-ből 1967-ben ÉVM lett.

²² Magyar Építőművészet 1956/ 9. sz., 1957/3-4. sz., 1958/4-5. sz., 1959/9. sz., 1960/6. sz. és 1963/5. sz.

ÖNÁLLÓSÁG-FELELŐSSÉG, TANÁCSI FŐÉPÍTÉSZEK 1969 - 1988

AZ ELSŐ TANÁCSI FŐÉPÍTÉSZEK - KINEVEZÉS, HATÁSKÖR, FELADAT, SZAKMAI FELÜGYELET

A gazdaságirányítási rendszer megváltoztatásával, az új gazdasági mechanizmus bevezetésekor az ÉVM 1968-ban megszüntette²³ a területi főépítési rendszert, a regionális ipari építési, közmű-koordinálási főmérnökökkel együtt. A Kormány tudomásul vette az ÉVM döntését és egyidejűleg elrendelte,²⁴ hogy a megyei (megyei városi) tanácsok végrehajtó bizottságai városfejlesztési és területrendezési koordinációs feladataik ellátására új főépítési munkakört létesítsenek. A jogalkotók szándéka szerint ez biztosította a tanácsok önállóságának, terület- és településfejlesztési

felelősségének megteremtését. Ugyanakkor úgy határozták meg a tanácsi főépítésszek jogállását, munkakörét, hogy az építésügyi szakigazgatási szervek keretében alkalmazzák őket, amely az esetek legnagyobb részében beosztottként, döntési jogkör nélkül való megoldást jelentett. Elmondható, hogy elvileg a volt területi főépítési hálózat „jogutódaként”, továbbfejlesztéseként hozták létre az új megyei, megyei városi főépítési rendszert, azonban míg a területi főépítésszek feladata a szakmai ellenőrzés és kontroll volt, addig a tanácsi főépítésszek a koordináció részeként szakmai megbízási feladatot is elláttak a tervezők felé. Ennek a tanácsi feladatsornak nagy részét „örökölték meg” a mai önkormányzati főépítésszek, míg az állami kontroll - jogszabályban meghatározott része - a területi/állami főépítésszek feladata ma is.

Az ÉVM 1969-ben²⁵ meghatározta a megyei (megyei városi) főépítési munkakör betöltésének feltételeit: okl. építéssz mérnök vagy okl. építőmérnök végzettséget, és 10 éves - a

jogszabályban részletezett - szakmai gyakorlatot. A városépítési-városgazdasági szakmérnökök előnyt élveztek a munkakör betöltésénél. A 19 megyének és az 5 megyei városnak (Debrecen, Győr, Miskolc, Pécs, Szeged) volt kötelező főépítésszt alkalmazni, Budapest, a fővárosi kerületek és a többi városok fakultatív módon járhattak el.

Az ÉVM az Építési törvény²⁶ (Ét.) felhatalmazása alapján szakmai felügyeletet gyakorolt a tanácsi főépítésszek felett, folyamatosan vizsgálta működésük hatékonyságát, a tanácsokon belüli hovatartozásukat, szakmai munkájuk eredményességét/eredményeit. Tapasztalatait közreadta szakmai konferenciákon, cikkekben, továbbá ez miniszteri értekezletek témája is volt. A Minisztérium igen hamar felismerte, hogy szükséges a tanácsi főépítésszek feladatainak miniszteri rendeletben történő meghatározása, mert csak ebben az esetben kérhető számon a tanácsoktól az épített környezet alakításának minősége, így érvényesíthető az Ét.-ben meghatározott cél, ill. annak miniszteri indoklása szerinti feladatok teljesítése:

„...az építésügyi ágazat legfontosabb feladatai közé tartozik, hogy az e célra szervezett helyi államigazgatási (szakigazgatási) szervek útján biztosítsa az ország területének és ezen belül a városok és a községek területének tervszerű, gazdaságos, összehangolt és rendezett felhasználását, illetőleg beépítését, emellett biztosítani kell azt is, hogy mindenfajta építmény a korszerű területrendezési, műszaki, rendeltetési és biztonsági követelményeknek megfelelően épüljön meg..”.

(FORRÁS: Építési törvény - Közgazdasági és jogi könyvkiadó 1965. - bevezető részlet)

Egy ÉVM anyag szerint 1979 októberében a 24 tanácsi főépítész alkalmazása az alábbiak szerint alakult: 14 megyében és az 5 megyei városban az Építési, Közlekedési és Vízügyi Osztály (ÉKVO) helyettes vezetőjeként, a többi 5 megyében tanácselnök-helyettes felügyelete alatt alkalmazták őket. Továbbá fakultatív alapon Kaposvárnak, Szekszárdnak és Szombathelynek is volt ekkor főépítéssze, szintén az ÉKVO-n belül, Budapestre ekkor sem vonatkozott ez a kötelezettség, ott a Városrendezési és Építészeti Főosztály vezetőjének volt egyúttal „főépítész” titulusa, igazi főépítési jogkör nélkül. Vagyis a tanácsi főépítésszek eltérő szervezeti formában dolgoztak, és nem tudták a szakmai érdekeket beosztottként megfelelően érvényesíteni, önálló döntési jogkör hiányában.

Az ÉVM az évek során igen sokszor foglalkozott a főépítésszek ügyével. Az illetékes főosztályok előterjesztéseket készítettek a miniszteri értekezletekre a főépítési rendszerrel kapcsolatban, azonban nem volt politikai akarat a szabályozási tervezetek továbbvitelére és magasabb szinten történő jóváhagyására.

Az egyik első ilyen anyag az ÉVM Miniszteri Értekezlet 1979. november havi előterjesztése volt, amelynek tárgya „A regionális és település-tervezés és fejlesztések intézkedési programjai, valamint a főépítési rendszer és a városrendezési és építéstervezési tervtanácsok korszerűsítésének koncepciója és intézkedési programja” volt, a Területrendezési és -Fejlesztési és a Műszaki Tervezési Főosztályok előterjesztésében. Az anyagot Paksy Gábor és dr. Dalányi László főosztályvezetők jegyezték Jantner Antal miniszterhelyettes egyetértésével.

A tervezet igen helyesen állapította meg, tárta fel azokat az okokat, amiért „A főépítész nem képes megfelelő hatékonysággal biztosítani a településrendezési követelmények érvényre

1. Szekszárd, a megmentett Augustus-ház együttese

FORRÁS: egykor.hu képeslap
2. Szolnok. Hotel Pelikán 1975.

FORRÁS: Tolna megyei értéktár

²³ 5/1969. (II. 2.) ÉVM sz. rendelet, 6/1969. ÉVM sz. közlemény (II. 15.)

²⁴ 2030/1968. (XII. 30.) Korm. sz. határozat

²⁵ 4/1969. (Ép. Ért. 6.) ÉVM sz. utasítás

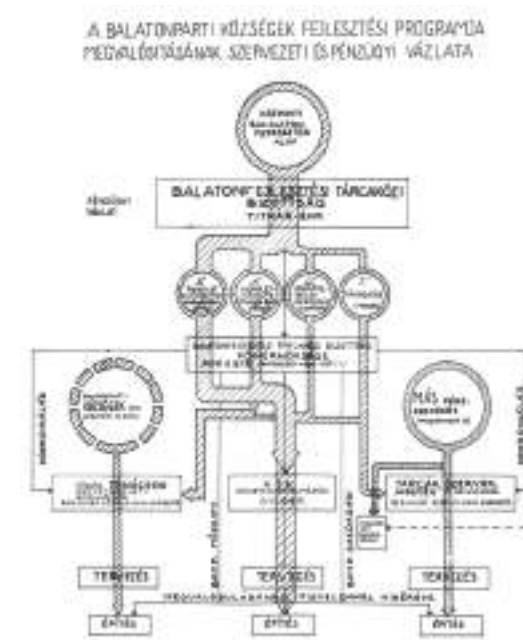
²⁶ Az építésügyről szóló 1964. évi III. törvény

juttatását, a területrendezési és településfejlesztés koordinációs feladatainak ellátását.”

Az okok között szerepelt: a főépítésnek nincs önálló döntési jogköre, az ÉKVO-on belül a településfejlesztési feladatok nem élveznek elsőbbséget, a főépítész véleményezési feladatai nincsenek meghatározva, informáltsága nem kielégítő, nincs háttérszervezete.

A javaslat tartalmazta, hogy a tanácsokon belül a főépítész által vezetett önálló terület- és településfejlesztési szerv felállítása szükséges munkatársakkal, a megyékben és a megyei jogú városokban, valamint a fővárosban.

A tervezet szerint a várható eredmény önmagáért beszélt: „A főépítész hatáskörének, szervezetének, tervezést irányító funkciójának, s ezek eredményeképpen rangjának megerősítésével várható lesz, hogy a településfejlesztés irányítására jól felkészült, s tekintéllyel rendelkező szakemberek fognak vállalkozni. E tevékenység súlyát, szerepét, befolyását növelni fogja, s ezen keresztül a tervszerű, komplex településfejlesztés szemlélete, gyakorlata valósulhat meg a tanácsoknál.”

1. ábra: A Balatonparti községek fejlesztési programja megvalósításának szervezeti és pénzügyi vázlat

FORRÁS: Bosznai Anna – Farkas Tibor a Balatoni Központi Fejlesztési Program jelentősége a területfejlesztés előkészítésében – Építésügyi Szemle 1971/2. sz.

RÖVIDEN A JOGI KÖRNYEZETRŐL

1969-1991. között az építésügyet érintő törvények alapjaiban és lényegesen nem változtak, elsősorban az 1964. évi Ét.-t és végrehajtási Kormányrendeletét módosították időnként.

1969-1991. között érvényben lévő építésügyet érintő főbb jogszabályok (a teljesség igénye nélkül)*

- 1964. évi III. törvény az építésügyről (módosításokkal)
- 30/1964. (XII. 2.) Kormány számú rendelet az Ét. végrehajtásáról (módosításokkal)
- 1957. évi IV. tv. az államigazgatási eljárásról (2005. XI. 1-ig)
- 1971. évi I. törvény a tanácsokról (hatályos 1990. VIII. 14-ig)
- 1976. évi II. törvény az emberi környezet védelméről
- 1007/1971. (III. 16.) Korm. sz. határozat - az Országos Településhálózat-fejlesztési Koncepcióról
- 14/1970. (VI. 6.) ÉVM sz. rendelet . az Országos Építésügyi Szabályzatról - új I. kötete Város- és községrendezési előírások
- 5/1974. (V. 24.) ÉVM sz. rendelet - új Országos Építésügyi Szabályzatról (1974. X. 1-től)
- 12/1980. (III. 14.) sz. rendelet - új Országos Építésügyi Szabályzatról (1980. VI. 1-től)
- 2/1986. (II. 27.) ÉVM sz. rendelet - új Országos Építésügyi Szabályzatról (1986. VI. 1-től)
- 1/1967. (I. 31.) ÉM sz. rendelet - a műemlékvédelemről (hatályos 1998. I. 1-ig)

* a szövegben, a lábjegyzetben megadott rendeletek, utasítások, közlemények nélkül

A táblázatban, a szövegben, a lábjegyzetben megadott jogszabályok mellett az épített környezet alakítására, a főépítész szemponyjából további fontos ÉVM döntések születtek. Szabályozták a területrendezési és építészeti tervpályázatokat, a területrendezési- és építésztervezési jogosultságot, az építési telkek beépítését, a városközpontok átépítését, az Általános Rendezési Terv (ÁRT) - Egyszerűsített Általános Rendezési Terv (EÁRT) - Összevont Rendezési Terv (ÖRT) - községrendezési programok készítésének, egyeztetésének, jóváhagyásának, módosításának rendjét, az építésztervezési szakértői bizottságok működését, az építési hatósági nyilvántartást. A lakásépítés/lakásügy/lakásgazdálkodás, az engedélyezési és használatbaveteli eljárás, a tervpályázatok, a szabványok, az ÉVM szervezeti rendje, az építésügyi szakértők, a magántervezési tevékenység, a beruházások rendje, a temető és temetkezési tevékenység témák visszatérően, többször is a szabályozás részei voltak.

A TERÜLETRENDEZÉSI TERVTÁR ÉS A TERVTANÁCSOK

A főépítész feladatainak és alkalmazási feltételeinek meghatározása sajnos váratott magára, éppen ezért a településrendezés eszköztárának létrehozása/megléte igen fontos volt ebben az időben. Különös tekintettel arra, hogy nem voltak területi/minisztériumi főépítész, akik az állami kontroll szerepét elláthatták volna. Így a tervtanácsokra hárult részben ez az ellenőrző szerep, amelynek a tervtár kiegészítő eszköze volt. Az ÉVM 1968-ban létrehozta a Központi Területrendezési Tervtár²⁷, és 1969. január 1-i hatállyal a Városrendezési Tervtanácsok felállítását rendelte el.²⁸ Ezek a tervtanácsok a Területrendezési Főosztály irányítása alatt, a 76/1968.

²⁷ 47/1968. ÉVM sz. utasítás (Ép. Ért. 34. szám nov. 25.)

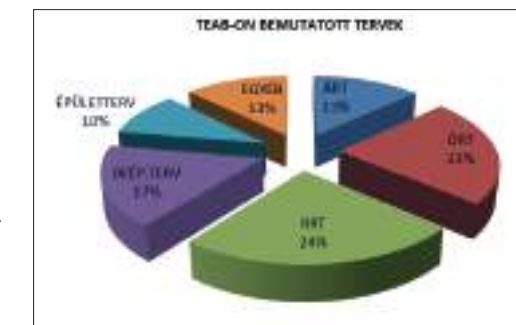
²⁸ 43/1968. ÉVM sz. utasítás (Ép. Ért. 31. szám okt. 31.)

²⁹ 20/1972. ÉVM sz. utasítás (Ép. Ért. 35. szám okt. 27.)

ÉVM sz. közlemény szerinti kilenc székhelyen működtek, a város- és községrendezés tervezési tevékenység szakmai színvonalának növelése, valamint szakirányítási feladatainak elősegítése érdekében.

Majd 1972-ben az ÉVM kiterjesztette²⁹ ezt a építésztervezésre is Városrendezési és Építészeti Tervtanács (VÉT) névvel, kibővítve a székhelyeket a 36/1972. ÉVM sz. közlemény szerint. Ezekben a tervtanácsokban a kinevezett tanácsi főépítésznek meghatározó szerepük volt. A VÉT-ek igen eredményesen végezték munkájukat, évente mintegy 360 tervről adtak véleményt, segítve ezzel az ágazati teendők ellátását, a beruházók, a hatóságok, a tervezők településfejlesztési és településrendezési munkáját.

A központi irányítás megerősítése, a nagy volumenű lakásépítési tervek gazdaságosságának biztosítása, a jelentős városépítési akciók ellenőrzése érdekében 1976-ban létrejött az ÉVM Központi Tervtanács is. A területrendezés korszerűsített rendszerének megteremtésével összhangban a VÉT-eket 1982-ben folyamatosan felváltották a megyei főépítészek vezette - az ÉVM-MTTH ajánlásának megfelelően - a megyei Területrendezési és Építészeti Albizottságok (TEAB) és a budapesti TEAB. A főépítész személye útján biztosítva volt az átmenet a

2. ábra: A TEAB-ön bemutatott tervek

két intézmény között. Mindenütt létrejöttek a TEAB-ok, azonban 1983. augusztus 30-ig Borsod megyében és Budapesten nem tartottak ülést. Egy 1983. októberi ÉVM által szervezett országos TEAB tanácskozás adatai szerint a többi 18 megyében a közel másfél év alatt a 175 ülésen összesen 365 tervet tárgyaltak meg (2. ábra).

1986 - IRÁNYELV A TANÁCSI FŐÉPÍTÉSZEK FELADATAIRÓL

Az évek során több előterjesztés készült az ÉVM miniszteri értekezletre a tanácsi főépítési rendszer megújítására, feladataik - megyei, fővárosi, továbbá megyei városi és városi részletezésben való - meghatározására, azonban annak a Minisztertanács Tanácsi Hivatala általi jóváhagyása elmaradt, a politika nem állt a szakmai előterjesztés mellé, így nem lehetett miniszteri rendeletet alkotni. Az ÉVM főépítészeket érintő szakmai anyagait, előterjesztéseit a szakmai szervezetek, így az Építőipari Tudományos (ma Építéstudományi) Egyesület, a Magyar Építőművészek Szövetsége, a Magyar Urbanisztikai Társaság támogatták, azzal egyetértettek, de ez nem volt elegendő.

A főépítészekkel kapcsolatos szabályozás részleteiről László László okl. építészmérnök sokat tud, hiszen 1983-1988 között az ÉVM település- és környezetrendezési osztályvezetője, majd településfejlesztési főosztályvezető-helyettese volt. Az ÉVM megszűnése után a BM-ben a településfejlesztés irányításával foglalkozott, 2001-ben mint főosztályvezető vonult nyugdíjba. Feladatát képezte a nyolcvanas években - egyebek között - a főépítészekkel kapcsolatos szabályozás előkészítése, de később a BM-ben is közreműködött a főépítési rendszer továbbfejlesztése érdekében. Az ő közvetlen és szívós munkájának is köszönhető, hogy 1986-ban

megszületett - a 2014/1986. (VIII. 2.) Mt. sz. határozatban foglalt felhatalmazás alapján az érdekeltekkel egyetértésben - az építésügyi és városfejlesztési miniszter és a Minisztertanács Tanácsi Hivatala elnökének együttes irányelve³⁰ a tanácsi főépítészek feladatairól és az építésügyi hatósági tevékenységek színvonalának emelésével összefüggő egyes kérdésekről.

Az irányelv kimondta, hogy „A terület- és településfejlesztés új követelményei szükségessé teszik a tanácsi szervezeten belül a főépítési intézmény kialakítását.”

A főépítészek főbb feladatai az irányelvben kerültek első ízben részletes meghatározásra:

- a regionális és településrendezési tervek készíttetésére és a meglévő tervek korszerűsítésére javaslatok kidolgozása;
- a terület- és településfejlesztési tervek műszaki-ökológiai, térbeli megalapozása, az ágazati érdekek településfejlesztési koordinációja;
- a településfejlesztési tervek (konceptiók) és a településrendezési tervek összhangjának megteremtése;
- a területrendezési, az építészeti és a műemlékvédelmi tevékenység elvi-szakmai megalapozása;
- a települési környezet minőségének, az épített és természeti környezet összhangjának elősegítése;
- a regionális és településrendezési tervek készítésének irányítása, egyeztetésének lefolytatása és jóváhagyásának (elfogadásának) előkészítése;
- az építészeti-, műemléki-, településtörténeti-, táj- és környezetvédelmi követelmények érvényesülésének figyelemmel kísérése és a szükséges intézkedések kezdeményezése.

Ma is megállná a helyét - kisebb korrekcióval - az irányelv azon kitétele is, hogy a főépítési

³⁰ 7003/1986. Ép-Ért.26 ÉVM-MTTH sz. együttes irányelv a tanácsi főépítészek feladatairól - 1986. augusztus

munkakört a kisebb városokban, nagyközségekben, városkörnyékben építésügyi igazgatási társulás útján célszerű ellátni, kisebb településben indokolt esetben részfoglalkozású munkaviszony is lehetséges. A tanács szabadon határozhatta meg SZMSZ-ében a főépítész hovatartozását, ÉKVO vagy tanácselnök-helyettes, de az építésügyi szakigazgatási szerv vezetője is lehetett akkor a főépítész, főépítési csoportot is létrehozhattak, és irányításával bizonyos településrendezési tervek is készíthettek. Megyei és fővárosi főépítész kinevezéséhez az ÉVM, helyi tanácsi főépítész kinevezéséhez pedig a megyei főépítész előzetes véleményét kellett megkérni. Somogyi László építésügyi és városfejlesztési miniszter a MUT Városok és Községek Tagozata 1987. április 15-i alakuló ülésén külön kiemelte a főépítészek szerepét a települések építészeti arculatának alakításában.

FŐÉPÍTÉSZI TAPASZTALATOK, PÁRBESZÉD, EREDMÉNYEK

A hetvenes-nyolcvanas években aktív élet folyt a szakmai társadalmi szervezetekben, így az Építőipari Tudományos Egyesületben³¹ (ÉTE) és az 1966-ban alakult Magyar Urbanisztikai Társaságban (MUT). Ennek részeként az általuk alapított Városépítés c. szakmai folyóirat párbeszédet folytatott az ÉVM közreműködésével a főépítészekkel, kerekasztal beszélgetéseiket rendszeresen közölték a lap hasábjain³². Egy 1977-es megyei városi főépítési beszélgetésből idézve Radnai Pál, Debrecen főépítésze szerint „...a főépítész legfontosabb feladata, hogy segítse elő egy olyan helyes szemlélet kialakítását, amely biztosítja a lakosság, a terület, valamint a műszaki létesítmények harmonikus

³¹ Ma Építéstudományi Egyesület

³² Beszélgetés a főépítészek helyzetéről - Városépítés 1977. 5. sz. 29-33.o.; Megismételt beszélgetés a főépítészek helyzetéről - Városépítés 1983. 1. sz. 16-18.o., 1983. 2. sz. 25. o.

egyensúlyának tényleges, egyre hatékonyabb létrejöttét, azaz egy humánus környezet kialakításában kell döntő szerepet vállalnia és teljesítenie... nem könnyű... helyesen állást foglalnia a különböző érdekrendszerek, viszonylatok vonatkozásában.”

1983-ban, egy következő főépítési beszélgetésen Tóth Zoltán, Baranya megye főépítésze kifejtette: „...Meggyőződésem, hogy a főépítész tanácsaival, véleményével önmagában, egyedül is lehet igen hasznos, de igazán hatékonyan csak a megfelelő szervezetbe ágyazva, szervezetek munkájára támaszkodva, azt koordinálva, vagy közvetlenül meghatározva működhet...”. *Idősb Mészáros János*, Szolnok megye főépítésze szerint: „...A tanácsi apparátusokban működő főépítészek közel másfél évtizedes tapasztalatai alapján megállapítható, hogy a főépítési munka ma már szerves része a tanácsi munkának...”

1987-ben, a Kaposvárott tartott városi és községi főépítészek fórumán korreferátumot tartottak Gömör János (Pécs) és Virányi István (Kaposvár) főállású főépítészek, továbbá Makovecz Imre, Paks mellékfoglalkozású főépítésze, aki szerint „nincs különbség a városrendezés, településrendezés, településfejlesztés és építészeti között, hiszen komplex gondolkodás a cél... kötelezővé tenné a főépítészeknek, hogy évente minimum két házat kell tervezniük saját területükön...” A kaposvári rendezvényen a kisvárosi modellre vonatkozó esettanulmányát mutatta be ezen írás szerzője, Szentendre és környezete (Pomáztól Visegrádig, beleértve a Szentendrei Sziget településeit), 13 település akkori főépítésze is. Akkor készítette a VÁTI és a PESTTERV az összes település ÁRT-jét, a teljes tervezés, egyeztetés koordinációját a főépítész végezte a települések felhatalmazásával. Ez a nemes feladat nagy kihívás volt, eredményei áttételesen ma is

érzékelték, hiszen a körzet településrendezési tervi elhatározásainak, főbb infrastrukturális és területfelhasználási elemeinek összhangját akkor biztosítani lehetett.

A fentiek jól példázzák, hogy állandó és folyamatos párbeszéd volt abban az időben az ÉVM, a főépítészek és a szakmai-társadalmi szervezetek között.

Az 1969-1988 között működő főépítészek tevékenységének eredményeit a jóváhagyott településrendezési terveken és az azok alapján megvalósult városközpontok, városrészek, épületegyüttesek, létesítmények megjelenésén, megoldásán, a települések arculatán lehet lemérni. Ennek elemzése, bemutatása külön tanulmányt jelentene, ezt az elemzést mindenki elvégezheti saját települése vonatkozásában. Vannak települések, ahol igen szembetűnő, hogy nem volt főépítésze a városnak, községnek.

További tényleges eredményt jelentett az 1986-os főépítési irányelv, amelynek köszönhetően egyre több településen hozták létre a főépítési státuszt, alkalmaztak fő- vagy mellékállásban főépítést, továbbá a fővárosi kerületi főépítészek száma is nőtt, akik kezdetben egyúttal

az építésügyi osztályt is vezették. Elmondható, a főépítési irányelv kiadása, a szabályozás nagyrészt elérte célját.

Egy 1987-es ÉVM felmérés szerint a megyei városi, városi, nagyközségi és községi főépítészek száma 61 fő volt, akik közül 21 fő részfoglalkozású, 52 fő okl. építészmérnök, vagy/és okl. városépítési-városgazdasági szakmérnök volt, 26 fő tartozott a tisztségviselőkhez. Természetesen ezen felül volt a 19 megyei főépítész, továbbá a fővárosi kerületi főépítészek.

1988-ban már összesen 120 főépítész vett részt az épített környezet alakításában, fejlesztésében. A 19 megyei, a fővárosi, az 5 megyei (jogú) városi főépítész mellett a városokban, nagyközségekben 44 főállású, a budapesti kerületekben 10 főállású főépítést alkalmaztak, ezen kívül 22 mellékfoglalkozású és 19 tanácsadó főépítész segítette a tanácsok épített környezet-alakító munkáját.

Az 1992-ben létrehozott területi főépítési szervezetről Kiss Lajos alapító területi főépítész írása szól.

[az Építésügy Szemlében [2013/4. sz. 12-17. o., 2013/5. sz. 35-48. o.] „Területi főépítészek - Kettős jubileum I., II.” megjelent írás szerző által rövidített, szerkesztett változata]

Debreceni Új élet park és Vénkert
FORRÁS: fdhb ngfngn

TERÜLETI/ÁLLAMI FŐÉPÍTÉSZEK 1992-2011 - FELADATOK, JOGSZABÁLYOK, SZERVEZET, ÁTALAKULÁS RÖVIDEN

ZÁBRÁNSZKYNÉ PAP KLÁRA

Az 1992-ben létrehozott területi főépítési szervezetről az alapítók már részletesen szóltak/írtak, Keresztes Sándor alapító miniszter, Hajnóczy Péter és Kiss Lajos alapító területi főépítészek. Jambrik Imre mai állami főépítész 2011-től napjainkig bemutatja a kormányhivatalokban lévő működést. Fajcsák Dénes, Kiser László és Lukáts István mai állami főépítészek írásaikban/előadásukban bemutatják a mai gyakorlatot. Ezen hiteles és személyes írások mellett célszerű a jogszabályok számbavétele, az egyre bővülő feladatok áttekintése, a szervezeti és egyéb átalakulási folyamatok megismerése 1992 és 2011 között.

Keresztes Sándor a miniszteri dolgozószobájában
FORRÁS: szerzői archívum

TERÜLETI FŐÉPÍTÉSZEK 1992 – A LÉTREHOZÁS JOGI HÁTTERE, HATÁSKÖR, FELADAT, ILLETÉKESÉG, AZ ELSŐ TERÜLETI FŐÉPÍTÉSZEK

A rendszerváltáskor az építésügy a KÖHÉM-ből az 1990. IX. 15-én létrehozott Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztériumba (KTM) került, Országos Építésügyi Hivatal (OÉH) néven önálló államtitkárságot kapott.

Az 1964. évi III. építésügyi törvény és annak végrehajtásáról szóló 30/1964. (XII. 2.) sz. Kormányrendelete szerint, Vhr. 17. §. (1) bek:

Az építésügyi miniszter a területrendezés követelményeinek egységes érvényre juttatása, valamint az építésügyi hatóságok munkájának elősegítése céljából területi főépítészeket nevezhet ki.”

Ez biztosította a területi főépítészek kinevezésének jogi lehetőségét, így Keresztes K. Sándor miniszter a területi főépítészekről rendeletet alkotott 1992-ben³³ [Tfőép. rendelet].

³³ 21/1992. (XII. 4.) KTM sz. rendelet a területi főépítészekekről

1. Szeged, Városháza
FORRÁS: www.szegedvaros.hu
2. Miskolc, Megyeháza
FORRÁS: www.muemlekem.hu
3. Pest megye
– Megyeháza
FORRÁS: www.pestmegye.hu
4. Győr, Káptalándomb
FORRÁS: gyor.varosom.hu

A Kormányzat célja egyrészt az önkormányzati tervezés szakmai kontrolljának megerősítése, másrészt az építésügyi hatóság munkájának segítése volt. Ezek a funkciók - kiegészítésekkel és módosításokkal - máig megmaradtak.

A létrehozott területi főépítési irodák és a kinevezett főosztályvezető területi főépítészek nyolc regionális központban működtek³⁴:

1. dr. Hajnóczy Péter okl. építészmérnök
- Budapest
KTM-OÉH Közép-magyarországi Területi Főépítési Iroda
2. Körmendy János okl. építészmérnök - Győr
KTM-OÉH Észak-dunántúli Területi Főépítési Iroda
3. Főző János okl. építészmérnök
- Zalaegerszeg

³⁴ Az irodák illetékességi területe és székhelye a mellékelt térképen látható, bemutatva az 1968-2013.közötti főbb változásokat.

KTM-OÉH Nyugat-dunántúli Területi Főépítési Iroda

4. Ruttkay Gyula okl. építészmérnök
- Veszprém

KTM-OÉH Közép-dunántúli Területi Főépítési Iroda

5. dr. Tóth Zoltán okl. építészmérnök - Pécs
KTM-OÉH Dél-dunántúli Területi Főépítési Iroda

6. Kiss Lajos okl. építészmérnök - Szeged
KTM-OÉH Dél-alföldi Területi Főépítési Iroda

7. Arató András István okl. építészmérnök
- Debrecen

KTM-OÉH Kelet-magyarországi Területi Főépítési Iroda

8. Olajos Csaba okl. építészmérnök - Miskolc
KTM-OÉH Észak-magyarországi Területi Főépítési Iroda.

A kinevezett területi főépítészek³⁵ közül hatan előzőleg megyei főépítészek, egy m. j. városi főépítész és egy fő építésztervező, többdiplomások, egyetemi oktatók, nagy tervezői gyakorlattal rendelkező, Ybl Miklós-díjas és egyéb díjas, szakmájuk megbecsült és elismert szakemberei voltak. Öten egyúttal a Főépítési Kollégium tagjai is voltak, Tóth Zoltán pedig az elnöke is, így kinevezésükkel a Kollégium személyi összetétele is megváltozott, működése átalakult.

A területi főépítési irodák 5 - 5 fővel működtek, Budapesten 7 fős volt az iroda, lévén a legnagyobb illetékességi területtel rendelkezett. A területi főépítészek és irodáik szakmai felügyeletét a minisztérium építésügyi államtitkára látta el, a kapcsolattartásban és a koordinációban a Főépítési Titkárság vett részt.

Veszprém, Belváros légi fotó
FORRÁS: www.legifoto.com

³⁵ Az Építésügyi Szemle - Állami főépítészek - területi főépítészek - területi főépítési irodák címmel nyolc részben mutatta be őket 1997-1998-ban.

AZ ÉVTIZEDEK FŐBB VÁLTOZÁSAI FELADAT, ILLETÉKESSÉG, FELÜGYELET

A területi/állami főépítések feladatai, hatásköre, illetékessége szempontjából nem egyszerű számot vetni az elmúlt 25 év/közel 30 év váltoásaival. A főépítések, az Irodák feladatait folyamatában vizsgálva megállapítható, hogy a feladatok egyre bővültek az adott tárcáktól is függően, de ezek a más tárcákhoz kerüléssel megmaradtak.

Az évtizedek folyamán sok cikkben, írásban bemutatásra került a területi/állami főépítések és főépítési irodák tevékenysége, a főépítések személye, szakmai életútja, így többek között az Építésügyi Szemle, a Műszaki Tervezés, a Falu Város Régió, az ÖNKORKÉP Főépítési Hírlevele, az Önkormányzati Tájékoztató és más kiadványok közölték ezen írásokat, valamint az interneten is sok információ található (a területi főépítész szó beírására 72.700, az állami főépítésre 441.000 hivatkozás van).

ÚJ TÖRVÉNYEK, JOGSZABÁLYOK

A rendszerváltást követően, a kilencvenes években az építésügyi jogszabályok lényegesen megváltoztak, sok új lépett hatályba 1996-1997-ben. A területi főépítések feladatait elsősorban a területfejlesztésről, területrendezésről szóló 1996-os törvény³⁶ (Tftv.), és az épített környezet alakításáról, védelméről szóló 1997-es törvény³⁷ (Étv.) módosították, de az OÉSZ helyébe lépő országos településrendezési és építési követelmények (OTÉK) kormányrendelet³⁸ is ezek közé tartozik. Lényeges volt az önkormányzati

főépítési rendelet³⁹ 1998. évi megjelenése, annak minden §-a, azonban a területi főépítések vonatkozásában kiemelten annak alábbi §-a:

A főépítések együttműködésének szakmai szabályai

- 8. § (1) Az önkormányzati főépítések szakmai tevékenységüket - a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium közreműködésével - a területi főépítések munkájával összehangoltan végzik, gondoskodva az egységes szakmai elvek és a helyi sajátosságok egyidejű érvényesítéséről; szakmai tevékenységük összehangolása, működési feltételeinek figyelemmel kísérése és továbbképzésük szakmai kereteinek biztosítása a területi főépítések feladata.
- (2) A szomszédos megyék és települések főépítései a terület- és településrendezési, valamint a településfejlesztési feladatok ellátása során - igény szerint a fővárosi, illetve területi főépítész bevonásával - részt vesznek az érintett önkormányzatok közös, összehangolt döntéseinek előkészítésében.

Az építésügy az 1998. év közepétől a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumhoz (FVM), azon belül a Területfejlesztési Helyettes Államtitkársághoz tartozott, dr. Szaló Péter helyettes államtitkárhoz. Ebben az időszakban az új jogszabályi változások - többek között - a területi főépítések területfejlesztési, területrendezési feladatait érintették a legjobban:

- a vidékfejlesztés programjába illeszkedően közreműködés a

³⁶ 1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és területrendezésről

³⁷ 1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről

³⁸ 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről

³⁹ 9/1998. (IV. 3.) KTM rendelet az önkormányzati főépítési tevékenység ellátásának részletes szakmai szabályairól és feltételeiről

Zalaegerszeg, Dísz tér
FORRÁS: <https://zalaegerszegturizmus.hu>

falumegújítási, falufejlesztési tevékenységek támogatásában;

- az FVM egyéb területi szerveivel összhangban bekapcsolódás a Területi Információs Rendszerbe (TeIR);
- település- és területfejlesztéssel kapcsolatos pályázatok véleményezése.

Ebben az időben különösen nagy hangsúlyt kapott a fejlesztési pályázatok területi főépítések általi véleményezése. 1994-1998 között 92 tervpályázati, 1447 közlekedési pályázati és 1127 egyéb pályázati állásfoglalást adtak ki a területi főépítések.

Folyamatos szakmai kapcsolatban voltak a regionális/térségi fejlesztési tanácsokkal és ügynökségekkel, a települési és megyei önkormányzatokkal, a megyei területfejlesztési tanácsokkal, valamint tovább bővítették területi kapcsolataikat; szakmai segítséget nyújtottak (önkormányzatok, I. és II. fokú építésügyi

hatóságok, Országos Műemlékvédelmi Hivatal területi szervezetei, Megyei Földhivatalok, Környezetvédelmi Felügyelőségek, Természetvédelmi Igazgatóságok, Nemzeti Parkok, a területen dolgozó település- és építésztervezők, helyi média stb. részére).

BALATON TÖRVÉNY 2000

A Balaton törvényt⁴⁰ 2000-ben alkotta meg a Parlament, megelőzve ezzel a 2003-as Országos Területrendezési Terv (OTrT) törvényt.⁴¹ A Balaton törvény döntött a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet lehatárolásáról, balatoni főépítész kinevezéséről és Balatoni Főépítési Iroda jogutódlással történő kialakításáról, amely a zalaegerszegi iroda Keszthelyre kerülését jelentette. Egyúttal Siófokon és Balatonfüreden főépítési munkatársak biztosították a

⁴⁰ 2000. évi CXII. törvény a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Területrendezési Tervének elfogadásáról és a Balatoni Területrendezési Szabályzat megállapításáról

⁴¹ 2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről

1. A TF Irodák konferenciája résztvevői, Pannonhalma 2003.
FORRÁS: Főépítési archívum
2. Regionális főépítési szakmai nap, Debrecen 2007.
FORRÁS: Főépítési archívum
3. ÁFI konferencia résztvevői, Eger 2009.
FORRÁS: Főépítési archívum

folyamatos területi munkát. Az üdülőkörzet területrendezési tervének végrehajtása, a településrendezési tervekben való érvényesítése új feladatot jelentett a balatoni területi főépítésznek, Főző Jánosnak és az irodának. Az illetékességi terület az üdülőkörzettel bővült, ez létszámnövekedést is jelentett, ezzel együtt két területi főépítési iroda illetékességi területe kisebb lett, egy pedig nőtt. Az a felemás helyzet állt elő, hogy csak a balatoni iroda rendelkezett ekkor olyan törvénnyel jóváhagyott területrendezési tervvel, amelyet a

településrendezési tervek során érvényesíteni kellett. Majd 2003-ban törvényt alkottak az OTrT-ről, 2005-ben pedig a Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervéről.⁴²

TERÜLETRENDEZÉSI HATÓSÁGI FELADAT 2005

A területi főépítészek feladataiban a legnagyobb változás 2005-ben következett be,

⁴² 2005. évi LXIV. törvény a Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervéről

amikor területrendezési hatósági feladatot kaptak a Tftv. felhatalmazásával kormányrendeletben meghatározva⁴³. A területrendezési hatósági feladat kiinduló pontját az előzőekben megadott Balaton tv., OTrT és Budapesti Agglomeráció területrendezési tervek és területrendezési szabályzatok településrendezési tervekben, nagy infrastrukturális beruházásokban való érvényesítését jelentette/jelenti elsősorban.

A területi főépítészek tevékenységére is hatással volt a 2005. november 1-én hatályba lépett közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.), felváltva az 1957. évi IV. törvényt (Áe.). Az új fogalmak ennek értelmében:

államigazgatási eljárás helyett közigazgatási hatósági eljárás, államigazgatási határozat helyett közigazgatási hatósági döntés.

KÖZIGAZGATÁSI REFORM 2007

A közigazgatási reform részeként az 1992-ben létrehozott területi főépítési hálózat átalakult, 2007. január 1-től a területi főépítészek elnevezése állami főépítészre változott. Állami főépítési irodaként az újonnan létrehozott regionális közigazgatási hivatalokban, azok szervezeti egységeként működtek, változatlan szakmai feladattal és hatáskörrel. A Balatoni Területi Főépítési Iroda az átszervezések után a Dél-dunántúli Közigazgatási

Pécs, Széchenyi tér
FORRÁS: varoslako.pecs.hu

⁴³ 134/2005. (VII. 14.) Korm. rendelet a területrendezési hatósági eljárásokról

Debrecen, Egyetem
FOTÓ: Arató András István

Hivatal Állami Főépítési Iroda keszthelyi alirodájaként működött. Az új regionális központoknak megfelelően az állami főépítések és irodáik egy részének székhelye is megváltozott, így ez személyi változásokat is eredményezett. A főépítési irodák és a többi szakmai részleg közigazgatási hivatalokba történő integrációja a racionálisabb, gazdaságosabb működés/működtetés érdekében jöttek létre. A főépítések és irodáik szakmai felügyelete az Önkormányzati, majd Belügyminisztériumhoz került, az Országos Lakás- és Építésügyi Hivatal, majd Területfejlesztési és Építésügyi Helyettes Államtitkárság alá. Feladataik lényegesen nem változtak, de érintett területi államigazgatási szervként

a területrendezési, területfejlesztési tervek egyeztetésében való részvételüket jogszabályban előírták.

DÖNTŐ VÁLTOZÁSOK - 2009. MEGYEI KORMÁNYHIVATALOK, ÚJ JOGSZABÁLYOK

2009. október 1-vel hatályon kívül helyezték a Terfőép. 1992-es KTM, valamint az Önkfőép. 1998-as FVM rendeleteket. Új főépítési kormányrendelet (Újfőép.rend.) lépett hatályba,⁴⁴ amely tartalmazta az országos, az állami és az önkormányzati főépítések feladatait egyaránt, az állami főépítész feladatait az alábbiak szerint:

Az állami főépítész feladatai

7. § Az állami főépítész

- a) szakmai segítséget nyújt az önkormányzati főépítési feladatok ellátásához,
- b) az egységes szakmai szempontok - különösen az általános érvényű terület- és településrendezési, illetve építési követelmények - érvényesítése érdekében elősegíti és szükség szerint koordinálja az önkormányzatok terület- és településrendezéssel, valamint az építészeti értékvédelemmel kapcsolatos döntéseinek főépítési előkészítését,
- c) gondoskodik az önkormányzati főépítések szakmai továbbképzéséről,
- d) elősegíti a területi településpolitikai és építészpolitikai elvek és elvárások koncepcionális kialakítását,
- e) ellátja a külön jogszabályokban a hatáskörébe utalt hatósági feladatokat,
- f) vezeti a területi tervtanácsot,
- g) gondoskodik a területi tervtanács nyilvántartásának vezetéséről, és abból, valamint az önkormányzati főépítések és a szakmai kamarák által vezetett tervtanácsi nyilvántartásokból adatokat szolgáltat a miniszternek,
- h) ellátja az épített környezet 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 9. §-ában meghatározott szakmai ellenőrzési feladatokat a településrendezési eszközök tekintetében,
- i) a h) pontban foglaltakkal összefüggésben jogsértés esetén a bírósághoz, illetve az Alkotmánybírósághoz fordul,
- j) nyilvántartást vezet az önkormányzati főépítések e feladatkörével összefüggő, közérdekű nyilvános személyes adatairól.

A Tftv. módosításával 2009-ben kormányrendeletben újra szabályozták a területrendezési hatósági eljárásokat,⁴⁵ e szerint területrendezési hatósági eljárás kérelmezhető például „településrendezési terv hiányában vagy a tervi elem településrendezési mélységű lehatárolása hiányában a kiemelt térségi vagy megyei területrendezési terv övezeti tervlapjain meghatározott övezeti határok és a térségi szerkezeti tervben meghatározott műszaki infrastruktúra-hálózatok nyomvonalainak településrendezési mélységű pontosítására”. További fogalmak az eltérés, beillesztés, beépítésre szánt területek kivételes kijelölése, területcsere, összhang igazolása. Meghatározták a területi – környezeti, társadalmi, gazdasági – hatásvizsgálat készítésének feltételeit, a szakhatóságokat.

Az állami főépítések és irodáik a megyei kormányhivatalok szakigazgatási szerveként működtek - betagozódva az Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatalba. Területi átrendeződés is történt az Újfőép. rend. mellékletének megfelelően, vagyis 9 állami főépítész és főépítési iroda működött az országban az ÉÖH-n belül, mivel Budapestnek és Pest megyének önálló állami főépítésze lett. Az ÉÖH-ok vezetői nem minden esetben az állami főépítések voltak. Ezek a változások folyamatosan következtek be 2009-től. Először építésügyi hivatalok jöttek létre a megyei kormányhivatalokon belül, majd az örökségvédelem is odakerült.

Az építésügyet és a terület- és településfejlesztést, -rendezést meghatározó törvények (Étv., Tftv.) az évek folyamán többször módosultak, amelyek az állami főépítések tevékenységét is érintették.

(készült az Építésügy Szemlében megjelent [2013/5. sz. 35-48. o.] Zábránszkyné Pap Klára: Területi főépítések - Kettős jubileum II. cikk egy részének felhasználásával, kiegészítésével)

⁴⁴ 190/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet a főépítési tevékenységről

⁴⁵ 76/2009. (IV. 8.) Korm. rendelet a területrendezési hatósági eljárásokról

VISSZAEMLEKEZÉSEK, INTERJÚK

INTERJÚ 2013

TERÜLETI/ÁLLAMI FŐÉPÍTÉSZEK - LÉTREHOZÁS – MŰKÖDÉS – ÁTALAKULÁS

KERESZTES SÁNDOR
egykori környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter

Az Építésügyi Szemle 2007-ben sorozatot indított „Állami főépítészek – területi főépítészek – területi főépítési irodák” címmel Zábránszky Pap Klára írásaival, bemutatva az 1992-ben létrehozott területi főépítési irodák addigi területi, állami főépítészeit. Az írárok keretében több területi főépítéssel interjú is készített. Ezt követően a sorozat részeként 2008-ban Körmeny János egykori területi főépítész bemutatta a Főépítési Titkárságot és annak vezetőjét, Zábránszky Pap Klárát. Majd végezetül, de nem utolsósorban 2008-ban interjú készült az 1992-ben létrehozott területi

főépítési hálózat megszervezőjével, Pataky Szabolccsal, a KTM Országos Építésügyi Hivatal akkori elnökével, helyettes államtitkárral és dr. Szaló Péterrel, aki a KTM-ben, az FVM-ben helyettes államtitkár volt, majd az ÖTM-ben területfejlesztési és építésügyi szakállamtitkár, 2014-ig - kisebb megszakítással - a területi/állami főépítészek szakmai főnöke volt. A szervezetet, intézményt létrehozó Keresztes Sándor akkori KTM miniszterrel 2013-ban készült interjú. Érdemes ezeket az akkori interjúkat ma, 2019-ben felidézni, tanulságul szolgálhatnak mindenki számára.

Keresztes Sándor okl. építészmérnök, okl. városépítési-városgazdasági szakmérnök, a rendszerváltást követően környezetvédelmi miniszter (1990. május 23-tól 1990. szeptember 15-ig), környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter (1990. szeptember 15-től – 1993. február 22-ig). Miniszterként létrehozta 1992-ben a területi főépítési hálózatot. Minisztersége után a politikától visszavonult, Győrben területi, majd állami főépítész volt közel két évtizedig, 1995. január 1-től – 2013. szeptember 30-i nyugdíjba vonulásáig. Szakmai pályafutásának vezérelve a komplexitás és a szintézis.

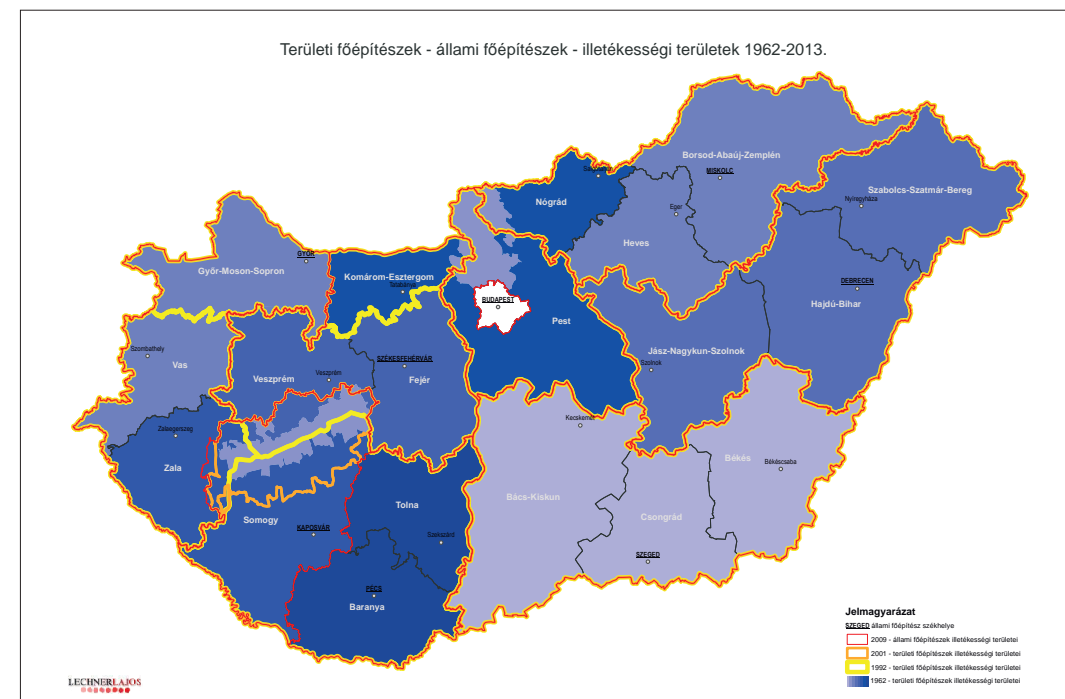
elsősorban ezt a hiányt kívántuk pótolni. Nem véletlen, hogy az első kinevezettek többsége korábban megyei főépítész volt, néhányuk egy ideig még mindkét funkciót betöltötte. Feladatuk akkor egyrészt az építésügyi hatóságok eljárások rugalmasabbá tétele volt azzal, hogy lehetőségek kaptak az OÉSZ szabályaitól való eltérés engedélyezésére, másrészt az új önkormányzatok településrendezési kötelezettségének teljesítését segítették a tervek véleményezésével úgy, hogy egyben ellátták ezek állami ellenőrzését is. Működésük hamar visszaigazolta a területi főépítési hálózatra vonatkozó döntés helyességét. Az OÉSZ-szel kapcsolatos hatáskör néhány év után megszűnt, de az önkormányzatok fejlesztési és rendezési tevékenységének szakmai támogatása stabil eleme maradt a területi főépítészek munkájának. Ők egyébként sok segítséget nyújtottak a minisztériumi jogszabályalkotáshoz is, részben a korábbi tapasztalataikra építve, részben a napi gyakorlatra támaszkodva.

Idézz fel a területi főépítési hálózat 1992-es létrehozásának körülményeit és annak minisztersége alatti működési tapasztalatait!

A rendszerváltással járó radikális változások gyökeresen átalakították azokat a föltételeket, amelyek között az építésügy egésze működött. Két év tapasztalata után a minisztériumban – ahol akkor Pataky Szabolcs felügyelte ezt a területet – rájöttünk, hogy a jogszabályi környezet módosítása egyedül nem elég az átmenet problémáinak kezelésére. Ezért elsősorban az állami irányításnak azt a középső szintjét gondoltuk helyreállítani, amely az önkormányzattá vált megyei tanácsok megszűnésével kiesett. A többmegyes hatáskörrel rendelkező területi főépítési státusz létrehozásával tehát

Hogyan érezte magát 1995-ben nyugat-dunántúli területi főépítési irodán abban a munkakörben, amit Ön hozott létre? Beváltotta a hozzáfűzött reményeket?

A politikában eltöltött 5-6 év után úgy döntöttem, hogy inkább a szakmában szeretném folytatni pályámat. Ezért örömmel fogadtam azt

Területi főépítészek
- állami főépítészek -
illetékességi területek
1992-2013. térképe
FORRÁS: Lechner Tudásközpont

a javaslatot, hogy Körmeny János barátomtól - aki a megyei főépítészség mellett átmenetileg területi főépítész is volt Győrött - vegyem át a posztot. Tényleg jó volt ismét olyan területekkel - az építésügyi igazgatással és a településrendezéssel - foglalkozni, amelyekkel korábban hosszú éveket töltöttem. A pozícióváltás lehetővé tette, hogy a korábbinál intenzívebbé váljon a főépítész grémium és az irányító minisztérium kapcsolata. Ez mindkét fél hasznára vált, és - gondolom - sokat profitált belőle a szakma egésze. Utólag visszakétkintve talán mondhatom, hogy a kilencvenes évek második fele volt a legproduktívabb időszak ezen a területen.

A folyamatos jogszabály-változások tükrében hogyan látja a területi/állami főépítészek két évtizedes működését, melyek a legfőbb eredmények?

Nem volt könnyű ez a húsz év. A KTM-ben (Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium) eltöltött nyolc év után az építésügy minden kormányváltáskor új nevű és portfóliójú tárcához került. Nemcsak a szerencsének, hanem dr. Szaló Péternek is köszönhető, hogy a területi főépítész intézmény megmaradt. Ő helyettes államtitkári szinten szinte végig kormányzati irányítója volt az építésügynek, elkötelezett támogatója munkánknak. Ahogy az építésügyi törvény és a hozzá kapcsolódó

jogszabályok változtak, úgy módosultak a feladataink is. Többnyire azonban bővültek. Az mindenképpen siker, hogy - tapasztalataim szerint - az önkormányzati vezetők mind nagyobb hányada érti meg a hosszú távú gondolkodás szükségességét a település fejlesztésében és rendezésében, és fogadja el szakmai észrevételeinket. Sőt igénylik is ezt. Ezért is sajnálatos, hogy megszűnt a településrendezési tervek tervtanácsi megtárgyalása, amely a konzultáció leghatékonyabb formája volt. Leginkább azonban a tervezőktől kaptunk pozitív visszajelzést, akik mindig támaszkodhatnak a főépítészek szakmai segítségére, akár saját dilemmáik megoldásában, akár a megbízókkal folytatott vitáikban. Ez segíti kialakítani az egységes gyakorlatot is, amire a tervezés mára kialakult rendszerében - ahol egymástól elszigetelt szakemberek magányosan dolgoznak - érezhető igény van.

Egyre fontosabb a - most már államinak nevezett - főépítészek szerepe a területrendezésben. Az OTTrT és a megyei tervek érvényesítése - néhány éve már hatósági úton is - mind eredményesebben biztosítja az ország területének fenntartható és ésszerű hasznosítását. Ez a hatáskör ilyen módon jól kiegészíti a települési tervi véleményezési feladatot. Bár be kell vallani, a hatósági eszközök alkalmazását nem mindenki tudta könnyen megszokni.

Milyen további lehetőséget lát a jövőt illetően a ma is regionális rendszerben működő állami főépítészek és a megyék kapcsolatát illetően?

Az állami főépítészek munkája a kapcsolatok tekintetében az utóbbi években sajnos egyre bonyolultabbá, vagy mondhatnám nehezebbé vált. A területi főépítészek az első másfél évtizedben jogilag önálló irodát vezettek, közvetlen kapcsolattartási lehetőséggel minden partner felé. De leginkább láthatóak voltak, átvitt értelemben. Most már egy óriási kormányhivatal egyik szakigazgatási szervének

főosztályi rangú irodáját vezetik. Ami nemcsak az elérhetőséget nehezíti, de jelentősen korlátozza a szakminisztériummal való kapcsolattartást is. És ez természetesen kihat az állami főépítészek munkájának koordinálására is, így csökkentve az egységes gyakorlat kialakításának lehetőségét. De ez csak a kérdés szervezeti részét illeti.

Időszerű feladatnak azt látom, hogy sikerüljön megtalálni az állami főépítészek helyét és szerepét abban a főépítész rendszerben, amelynek újragondolását az országos főépítész az utóbbi időben kezdeményezte. Nagyon világosan kell meghatározni az önkormányzati és az állami főépítészek kompetenciáit úgy, hogy azok ne gyengítsék, hanem szinergikusan erősítsék egymást. Ez persze a minisztérium dolga, de a nagy tapasztalatokkal rendelkező állami főépítészek és munkatársaik sokat segíthetnek benne.

A konkrét kérdésre vonatkozóan: amíg az állami főépítész véleményének nem a hatósági jogkör, hanem csak a pozíciója és szakmai presztízse ad súlyt, meg kell tartani a regionális (politikailag korrektebben a többmegyes) hatáskört. Már csak azért is, mert sajnos - úgy látom - a szakma nemcsak létszámban, hanem minőségben is egyre gyengül, így egyszerűen nem lehetne minden megyébe megfelelő kompetenciával rendelkező szakembert találni. Ez a megállapítás az állami szférát illeti.

De foglalkozni kell a megyei önkormányzati főépítész státusz meghatározásával, illetve megerősítésével is, ami a megyék feladatköreinek változásával elbizonytalanodni látszik. Összefoglalva, a következő hónapok, évek nemcsak lehetővé teszik, de igénylik is a településügy és a területrendezés intézményrendszerében érzékelhető feszültségek kezelését. Ez a szakma egészének felelőssége.

Irodák első találkozója
1996. Fertő tó
FORRÁS: Főépítészeti archívum

INTERJÚ 2008

PATAKY SZABOLCS
volt építésügyi helyettes államtitkár

Pataky Szabolcs, okl. építészmérnök, 1991-1995 között a KTM Országos Építésügyi Hivatal elnökéként a területi főépítési szervezetet alapító és működtető építésügyi helyettes államtitkár volt.

Mi volt a területi főépítési hálózat létrehozásának oka, indíttatása, jogi háttere?

Az új rendszer kialakítása során több kísérletet tettünk a fokozatos decentralizációra, ill. a

Az alapítók 2018. évi találkozója a MÉSZ pincében
FORRÁS: Főépítési archívum

decentralizált rendszerben a koordináció és az ellenőrzés megteremtésére – nem sok sikerrel. A helyi önkormányzatok teljes helyi jogalkotási szabadságot kaptak, annak csupán törvényességi kontrolljával, szakmai ellenőrzés nélkül, még az egyébként kötelező szomszédsági érdekegyeztetést sem követelve meg.

Nem volt akkor lehetőség sem egy logikus, minden elemében összehangolt koordinációs, sem egy szakmailag jól felkészült jogalkalmazási rendszer létrehozására, sem a szükséges információs és egyéb szolgáltatás kiépítésére. Sikertelen volt a „védelem” oldaláról való szabályozás kísérlete is.

Látható volt ugyanakkor az is, hogy az európai csatlakozás be fog következni hazánk esetében is, és ez valószínűsíthetően új területi, regionális rendszert fog hozni, regionális koordinációval. A környezeti, fejlesztési, területrendezési kérdések összehangolásának elkerülhetetlen igénye vetette fel a területi irodák létrehozásának szándékát, és miután új intézményrendszer létrehozása akkor nem volt reális, az akkor hatályos építési törvényben szereplő, de a valóságban sohasem működő „területi főépítési” hálózat aktivizálására tettünk javaslatot – sikerrel.

A jogszerű lépéshez az akkori jogszabályokat csupán „illeszteni” kellett, megadva a környezetvédelmi és területfejlesztési miniszternek a jogot a rendszer kiépítéséhez, „a területrendezés követelményeinek érvényre juttatása és az építésügyi hatóságok munkájának segítése érdekében”.

A rendszert regionálisan hoztuk létre, több megyét fogva össze egy iroda kompetenciájába – és miután hivatalosan elfogadott régiók ekkor sem voltak, a területek lehatárolása bizonyos mértékig szubjektív volt.

1992 a szervezés éve volt, amelynek végén megszületett a kisebb-nagyobb módosításokkal ma is hatályos miniszteri rendelet a területi főépítészekről, részletes feladataikról és

jogállásukról, rögzítve a nyolc Területi Főépítési Iroda székhelyét, illetékességi területét. A területi főépítészek minisztériumi főosztályvezetői státusszal rendelkeztek, de az irodák semminemű hatósági jogkört nem kaptak. Az irodák gyakorlata azt mutatta, hogy ez a jogkör nem is volt szükséges.

Melyek voltak a területi főépítési rendszer létrehozásának részletei?

A hálózat létrehozásával alapvető célunk volt egy hatékony, valós koordinációs lehetőségekkel rendelkező, „szolgáltató” szervezet, és nem egy újabb, bürokratikus hivatal megteremtése, ami egyrészt nagyon jól felkészült, gyakorlott, komoly szakmai tapasztalattal rendelkező, valóban szintézisre képes szakemberek közreműködését és rugalmas szervezeti egységek kialakítását kívánta meg.

Szervezetileg ez kis létszámú, jól áttekinthető, jól szervezhető egységek létrehozását indokolta, ami irodánként 4-5 fő bevonását eredményezte, szakmailag pedig sikerült az egyes régiók kitűnő szakembereit megnyerni ebbe a közös munkába.

Az új főépítészek részben hasonló megyei feladatokat láttak el korábban, részben a tervezőasztalt, részben a katedrát váltották át az új tevékenységre. A szakmai megalapozottságot mutatja, hogy az alapítás óta eltelt időben személyi váltás lényegében csak nyugdíjba vonulás miatt következett be.

Az új főépítészeknek is sikerült igen jó minőségű munkatársakat kiválasztani, és mondhatni zökkenőmentesen indulhatott meg az irodák tevékenysége.

A közreműködő szakemberek már korábban is kialakult elismertsége és az irodák korrekt tevékenysége egyaránt hozzájárult ahhoz, hogy komolyabb diszsonancia nem jelentkezett az eddigi gyakorlatban, sőt időközben jelentősen kibővült az irodák tevékenységi köre.

Melyek voltak a területi főépítész irodák tevékenységének főbb jellemzői?

A területi főépítészek és irodáik feladata mindekenélőtt a koordináció, a szakmai információ és kontroll mind a terület- és településrendezésben, mind az épített környezet alakításában. A rendezési tervek – legyenek azok települési vagy nagyobb területi léptékűek – alapvetően határozhatnak meg fejlődési, fejlesztési irányokat és környezeti minőséget, ugyanakkor sokban befolyásolhatják nem csupán az érintett terület, hanem az azzal szomszédos területi egységek viszonyait is. Rendkívül fontos ezért a szakmai, területi, szomszédosági koordináció, egyeztetés és a tervezésben közreműködők, valamint a rendezési tervek alapuló helyi jogszabályokat megalkotó testületek szakmai, információs segítése.

Az egyes rendezési tervek, fontosabb létesítmények terveinek szakmai megvitatása, véleményezése az épített környezet minőségének javítása irányában volt fontos, és ma is az. Várható volt már akkor is, hogy a területfejlesztés egyes kérdéseiben rendkívül fontos lesz a rendezési tervekben összegzett igen nagy tömegű információ hozzáférhetősége, annak aktív használata, és így az irodák ebben a tevékenységben is komoly segítséget nyújthatnak.

A környezet és az épített környezet védelmében is hatékonyabb a megelőzés, a harmonikus fejlesztés, mint az utólagos kárelhárítás, ezért már a kezdetekkor is megkíséreltük a szoros együttműködés kialakítását a környezetvédelem és a műemlékvédelem szervezeteivel, sajnos nem nagy sikerrel, részben az eltérő illetékességi terület, részben bizonyos szakmai ellenállás miatt.

Megkezdttük ekkor egy térségi információs hálózat kiépítését is, részben a rendezési tervek, részben a korábbi tervező irodák tervállományára alapozva, amik együtt rendkívüli információs bázist képezhettek volna mind a

fejlesztésekhez, mind az épületrekonstrukciókhoz. Ennek néhány eleme megvalósult, többre nem volt idő és akarat.

Miben látja a területi főépítész rendszer működésének eredményeit?

A szervezeti rendszer stabilizálódott, szakmai befolyása erősödött, feladatai bővültek, s ma már nem csupán a többször is változó szakminisztérium „kinyújtott csápjaként” funkcionál, hanem önálló szakmai tekintélyt is szerzett. Elfogadják véleményüket, koordinációjukat, igénybe veszik információjukat.

Nagyon sokat segítettek az urbanista tevékenység szakmai alapjainak kialakításában, abban, hogy a rendezési tervek a központi terv-lebontás elemei helyett a valós, összetett koordináció és érdekegyeztetés fórumaivá válhassanak.

Az eddigi gyakorlat azt mutatja, hogy a főépítészek képesek voltak egy asztalhoz ülni és ültetni vitatkozó polgármestereket, területrendezési vitáik szakmai alapon való megoldására és településeik érdekeinek összehangolására. Szubjektív megjegyzésként hadd említsem meg, hogy személyesen is igen kedvező lehetőség volt az irodák kitűnő szakembereivel együtt dolgozni, nagyon szép emlékeim maradtak meg erről a közös munkáról.

A fejlesztési összehangolás környezeti eredményei is nyilvánvalóak, ha összevetjük a ma például Romániában zajló, robbanásszerű fejlesztések nem kellően koordinált környezeti eredményeivel.

Az egész rendszer jó példa arra, hogy a jövő Európájában a kormányzás és a közigazgatás egy jó értelmű szolgáltatással is válhat a meg nem alapozott „hatalomgyakorlás” helyett, ahol a társadalmi és gazdasági tevékenység koordinálása, segítése lehet a közös érdekű cél.

INTERJÚ 2008⁴⁶

DR. SZALÓ PÉTER

államtitkár, aki a területi/állami főépítészek szakmai felügyeletét hosszú ideig ellátta

Dr. Szaló Péter okl. építészmérnök, okleveles közgazdász, 1990-től a területfejlesztés-területrendezés ágazati irányításának meghatározó személyisége. 1991-2002 között helyettes államtitkár (KTM, FVM), 2002-től a Miniszterelnöki Hivatal Nemzeti Területfejlesztési Hivatal szakmai elnökhelyettese, majd 2004-től a Nemzeti Fejlesztési Hivatal elnöke. 2006-tól az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium, majd 2008-tól a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium területfejlesztési és építésügyi szakállamtitkára, 2010-től a Belügyminisztérium építésügyi helyettes államtitkára, 1995-től kisebb megszakítással 2014-ig a területi/állami főépítészek szakmai irányítója volt.

A területi főépítész hálózat létrejöttékor, mint akkori KTM területfejlesztési államtitkár, milyennek értékelte, hogyan látta a megalakulást? Milyen szakmai kapcsolatban volt akkor a területi főépítészekkel?

1990 az átmenetet jelentette a szakmában, megalkotásra került az önkormányzati törvény, az önkormányzatok önállóságot kaptak. Nagy vita volt az állami feladatok tartalma, mélysége körül. Az állami és az önkormányzati feladatok megosztása új helyzetet teremtett, az akkori liberális gondolkodás és a piacnyitás az állami funkciók önkormányzati kézbe adását tűzte ki célul. A létrehozott területi főépítész irodák és

területi főépítészek ezzel „szembe mentek”, hiszen a kapott állami feladataik ellátása szakmai kontrollt, szakmai garanciát jelentett. Ekkor munkájukban az építészeti, az épület dominált, a területrendezés, a településrendezés és a területfejlesztés aránya kisebb volt. Majd a későbbiekben a súlypont a regionalitás irányába tolódott el.

A területi tervtanácsok szerepe erősen vitatott volt, amikor a területi főépítész irodák megalakultak, elsősorban a tervek építészeti kontrollja dominált, a szakma e tervtanácsok szakmai állásfoglalásait nehezen fogadta be. Ma a tervtanácsok állásfoglalásainak érdemi súlya van a szakmában, elfogadottá váltak, erős legitimitációval rendelkeznek.

Akkor területfejlesztési államtitkárként a területrendezésen keresztül kapcsolódtam a területi főépítészek településrendezési tervekkel kapcsolatos munkájához, bár a területrendezési tervek hatályát az önkormányzatiság erősen megkérdőjelezte.

Amikor a KTM-ben az Építésügyi és Területfejlesztési Hivatal összevonásra került, milyen új feladatok vártak a területi főépítészekre?

1995-ben az Építésügyi és Területfejlesztési Hivalt összevonták a KTM-ben, ennek háttérében a Bokros program radikális létszámcsökkentése állt. A két hivatalból egy, a három építésügyi

⁴⁶ Az interjú megjelent az Építésügyi Szemle 2008. évi 2. számában (33-37.o.), itt annak rövidített változata olvasható.

főosztályból egy lett, de a területi főépítész hálózatot sikerült megtartani. Igaz, a 8 iroda 40 fős állományából 4 főtől meg kellett válni. Az összevonás azzal az előnnyel járt, hogy a területfejlesztés, területrendezés és a településrendezés egy irányítás alá került. Majd a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi törvény adott új irányt a területi főépítész munkájának is.

A 8 területi főépítész kiválasztását, a személyi állományt hogyan értékelte?

Szakmailag és emberileg is igen jó választásnak tartottam a nyolc területi főépítész kinevezését. Közülük többen a kinevezésük előtt már főépítészek voltak, ill. Ybl-díjas építészként terveztek. Ez a főépítész kar fegyelmzett és elkötelezett köz-tisztviselővé vált, rendkívüli tekintélyt szerzett az évek során. Munkájukat nagyra értékelték, és egyként elfogadták az önkormányzatok, ill. az állami hivatalok. Jól használták ki a koordinációban lévő lehetőségeket, fontos értékeket közvetítettek a szereplők között.

Szakmai tekintélyükre mi sem jellemzőbb, hogy egyetlen átszervezésnél sem merült fel, hogy újra kellene pályáztatni a területi/állami főépítész pozíciókat.

Az irodák, a főépítészek eredményeit hogyan értékeli a KTM, majd az FVM idejében?

A területrendezés jelene és jövője elválaszthatatlan a területi főépítész jelenétől és jövőjétől. E fázist egyrészt a két törvény - a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény (Tftv.), illetve az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.) - másrészt a 3/1997. sz. AB határozat határozta meg. Az Alkotmánybíróság határozata hozzájárult a területrendezés jelentőségének növekedéséhez különösen azért, hogy megerősítette a terület- és településrendezési tervek egymás közötti hierarchiáját. Gyakran kerültek összeütközésbe az önkormányzatok hol az ágazatokkal, hol saját környezetükkel, e konfliktusok megoldásában a területi főépítészek sokat segítettek állásfoglalásaikkal.

Pro Régió-díj átadás, 2013
FORRÁS: Főépítész archívum

Annak ellenére, hogy nem voltak „kemény eszközeik”, a következetes szakmai munka, a közérdek képviselése meghozta az eredményt. E fázisban lépett hatályba a 2000. évi CXII. Balaton törvény (Btv.), a tó 164 települését lefedő területrendezési terv, és ekkor nevezték ki a Balaton területi főépítészét is. A Btv. alapján a Területi Főépítész Irodák illetékességi területe megváltozott, a hét tervezési-statisztikai régió mellé nyolcadikként létrejött a Balatoni Területi Főépítész Iroda Keszthelyen, továbbá Balatonfüreden és Siófokon referenci irodák létesültek. A Btv. jelentősége a területrendezéssel összefüggésben abban van, hogy egyértelművé vált, a Balaton nemcsak a balatoniaké, hanem az egész a magyar társadalomé. A balatoni területi főépítész feladata volt, hogy a települések településrendezési terveit összevesse, és megfeleltesse a Balaton területrendezési tervével úgy, hogy a közérdek ne sérüljön, de a jogos magánérdek érvényesülhessen.

Hogyan látja a munkájuk kiteljesedését, mikorra teszi ezt az időszakot?

Véleményem szerint munkájuk 1998-2002 között az FVM-ben teljesedett ki legjobban, akkor már felérték a „csúcusra”. Ekkor a területfejlesztés, területrendezés, településrendezés, építésügy az FVM-ben nem csak együtt volt, de a vidékfejlesztéssel kibővítve komplexé vált tevékenységük. Az irodák működtetését biztosító FVM költségvetési háttérintézmény is egy kézben volt.

A további szakmai kiteljesedési szakasz 2003-ban kezdődött, amikor jóváhagyásra kerül az Országos Területrendezési Terv (OTrT), módosult a Tftv., a szabályozás együttes hatásaként valósággá válhatott a hosszú távú országos érdekek környezeti összehangolása.

A területi főépítész a Tftv. módosításával és az OTrT kapcsán új feladatot kaptak, a tervek szerint területrendezési hatóságokká váltak, akiknek meghatározott esetekben „előzetes

társégi területfelhasználási engedélyt” kell kiadniuk. Ennek következtében például megépülhettek olyan beruházások, mint az MO vagy a hulladéklerakók stb. Továbbá a Btv. szerinti „pontosítás” is meghatározásra, jogilag rendezésre került. Így valóban lehetővé vált a területrendezési tervek és a településrendezési tervek összhangjának megteremtése.

Az eredményeik közül melyeket tartja a legfontosabbnak (szakmai és emberi oldalról), a külső megítélés milyen?

Az elért eredményekről már részletesen beszéltem, nem szeretnék ismétlésekbe bocsátkozni. Véleményem szerint a legfontosabb eredmény az jelenti, hogy a 15-16 év alatt a területi főépítész és az irodák kivívták külső megítélésüket, szaktekintélyek lettek, véleményüket kikérik, hallgatnak rájuk az önkormányzatok, a tervezők, a hatóságok és a szakmai szervezetek.

Beváltotta-e a területi főépítész hálózat a hozzá fűzött reményeket, így 15-16 év távlatából nézve?

Azt gondolom, senki nem vitatja/vitathatja, így magam is elismerem, a területi főépítész hálózat maximálisan beváltotta a létrehozásakor elképzelt reményeket. Az eredmények önmagukért beszélnek.

Az általam összehívott havi szakmai munkaértekezletek jól példázzák a szakmai párbeszéd fontosságát, ezáltal gazdagodott az együttműködésünk. Így a tárca kap visszacsatolást általuk és tőlük a régióban/helyben történt szakmai döntésekről, eseményekről, ők pedig tapasztalataikkal részt vesznek a tárca jogszabályelőkészítő munkájában.

(Az interjú megjelent az Építésügyi Szemle 2008. évi 2. számában (33-37.o.), itt annak kivonatolt változata olvasható.)

RÖVID SZAKMAI HITVALLÁS 2007⁴⁷

ARATÓ ANDRÁS ISTVÁN
területi főépítész

Debrecen, regionális
főépítész szakmai nap,
2007
FORRÁS: Főépítész archívum

A tervezői időszakomban – önálló munkaként – többnyire oktatási és kulturális létesítményeket terveztem egy nagy állami tervezőirodában (DTV, majd új nevén KTV). 1979-től aktívan részt vettem a Jeney Lajos Ybl-díjas építész által vezetett Magyar Építőművészek Szövetsége Nevelési, Sport és Szabadidő Létesítmények Bizottságának a munkájában, amely Bizottság már akkor elkötelezettje volt az oktatási intézmények építészeti reformjának (is). Ennek keretében és segítségével terveztük az országban az első nevelési központokat, igyekeztünk az alapfokú oktatási intézmények (általános iskolák és óvodák) többcélú hasznosítását biztosító terveket

készíteni. Nagy élvezettel vettem részt ebben a munkában, és egymás terveinek a folyamatos megbeszélései (ezek amolyan bizottsági kis tervtanácsnak is tekinthetők így visszagondolva) azon túl, hogy nagyon tanulságosak voltak, egyben megtanítottak minket egymás munkájának a tiszteletére, az odafigyelés fontosságára, és máig tartó barátságokhoz is vezettek.

Az 1988. év volt számomra a kihívás, a döntés éve: felkérést kaptam a megyei főépítész állás betöltésére. Egyre jobban érdekelt a települési közösségek életmód-változásaiból fakadó új feladatok megoldhatósága – a települési értékek megőrzése mellett. Az eszközrendszer – amellyel ennek érdekében tenni lehet, azaz a településrendezés – megújulása. Ez szép feladatnak tűnt akkor – és az is volt! Hamar rájöttem, hogy a főépítész – az adott társadalmi – gazdasági – jogi környezetben – „hittérítő” munkára ítéltetett, a hiteles munka mellett nem kis meggyőző erőre van szüksége ahhoz, hogy a feladatait legalább részben el tudja látni. Persze ehhez kellett a „hivatal”, és a nagy segítséget jelentő Országos Főépítész Kollégium, amelynek a megalakulásától tagja voltam.

⁴⁷ Megjelent az Építésügyi Szemle 2007. évi. 4. számában (112-114. o.)- készült a főszerkesztő felkérésére.

1992-től a területi főépítészek társaságához tartozás még több szakmai lehetőséget, nagyobb területi (regionális) kitekintést biztosított a feladataim ellátásához. Emellett azonban a biztos összetartozás és megbízhatóság tudata nagymértékben segítette a szakmai munka minőségét.

A jövőben továbbra is a településrendezés funkciójának és elfogadottságának – alkotmányos fontosságának – az erősítésén kívánok dolgozni. Feladatnak tekintem a településekben felébreszteni, erősíteni a helyi értékeik

felismerését, megbecsülését, tiszteletét és megőrzését.

Ilyen tekintetben nagyon közel áll hozzám a varázslatos Felső-Tisza-vidék, vagy a bódítóan megigéző Hortobágy pusztai világa, az ottani természeti és épített környezeti értékek, a táj és a települési környezet egykor csodálatos összhangja. Szeretnék még ezekért „tenni” a településfejlesztés és –rendezés elég szűkre szabott lehetőségei segítségével.

Túrlevételek, OF
Konferencia szekcióülés,
2006
FORRÁS: Főépítész archívum

ADALÉKOK FŐÉPÍTÉSZ TEVÉKENYSÉGEM ÖSSZEGZÉSÉHEZ 2007⁴⁸

KISS LAJOS
területi főépítész

Palóczy Díj átadás, 2007.
FORRÁS: Építészfórum

A kezdetekről: mint a Műegyetem legtöbb végzős építész hallgatója – anno – „hivatásos” tervezőnek készültem én is. Méghozzá nem is akármilyennek! Vagyis épületet, HÁZAT tervezni, lehetőleg egyedi és extra igényekre, – de mindenképpen kiemelkedőt. Egyáltalán nem vonzott a települések világa, a környezetalakítás és a városrendezés. Néhány vakmerő magabiztossággal eltöltött gyakorló év után és három kiemelkedő urbanista személyének hatására sokat változott „szakmai világnézetem”. (Mesterem, Maróthy Győző mellett Barna Gáborra és Füle Lajosra kell tisztelettel emlékezni.) Egyre közelebb kerültem szűkebb szakterületemhez, a településtervezéshez,

a városrendezéshez. Bő tíz év elteltével már szinte specialistának számítottam. (Noha én jobban örültem volna, ha generalistának tekintenek.)

Közösség és építész/et: vallom, hogy minden valamirevaló építész közösségi ember, érzékeny környezetének problémáira és rezdüléseire, sőt annak terheiből önként részt is vállal. Különösen érvényes ez főépítészek esetében. Akiből hiányzik ez a képesség (attitűd, lelkiség, készletesség), jobb, ha nem is próbálkozik, és marad „vállalkozó” építész. (Valószínűleg mindenkinek jobb lesz.) Közösségi építésznek lenni különös állapot. A tevékenység többnyire anonim, haszna és eredménye tárgyasult formában nem jelenik meg, ezért objektív módon még utólag sem „mérhető”, vagy legalábbis nehéz minősíteni. A köz- és magánérdekek állandó szembesítése és gyakori szembenállása, majd városrendezési tervekben való szabályozása sajátos szellemi tréningre kényszeríti a főépítészt. Szerencsés esetben megtanítja az embert – a korábbi, autonómnak hitt építész-tervezőt (néha alkotót) – új és más értékek megismerésére, majd tiszteletére, olykor saját szakmájának ellenében is. El kell felejtetni a kissé dogmatikus tézist, mely szerint „...az építészetten kívül nincs más,

ill. nincs is élet...” (Extra architecturam non est vita!) Ha eléggé bölcsek vagyunk és génjeink is strapabíróak, az érzelmi és értelmi egyensúlyt fenn lehet tartani pszichoszomatikus károsodás nélkül – vagy még titkolható kisebb sérüléssel.

A Savaria Nyári Egyetemen – valamikor a kilencvenes évek elején – kísérletet tettem a főépítész (főépítészség) definiálására. (Berényi András „írókéz-baráti” működése folytán ennek részletei nyomtatásban is többször, több helyen megjelentek.) Kissé továbbfejlesztve és árnyalva a lényegét ma is vallom: a profi és hatékony főépítész – miközben empatikus, felkészült és eltökélt – magában ötvözi a szívós diplomata, a bölcs néptanító és misszionárius, a kérlelhetetlen, ám melegszívű kommandós erőnyeit. Olyan nélkülözhetetlen, ám nem legfontosabb szereplője ennek a posztmodern népi-urbánus (szín-mű) „játéknak”, amit hol környezetalakításnak, hol terv-véleményezésnek, hol pedig köz-igazgatásnak neveznek. Fontos kritérium az is, hogy a potenciális főépítész képes legyen féken tartani szakmai ambícióit és exhibicionizmusát. Ha pedig arányérzéke és etikai tartása is rendben van, már csak a jó szerencséjében kell bízni.

Más: szakmánkban a legizgalmasabb kérdés a változás állandósága és kényszere, a legnehezebb feladat pedig az egyensúly keresése. A helyes arányok megtalálása a régi és az új értékek között, megfelelően egyúttal saját korunk szellemi és funkcionális igényeinek, a környezeti feltételeknek és a többnyire szigorú megvalósítási lehetőségeknek.

Még mindig más: az elmúlt évtizedekben gyakran nyomasztott a bennünket körülvevő bábeli hangzavar és egymást-nem-értés. Úgy tűnik, hogy nem létezik egy általános építészeti és urbanisztikai nyelv, amelyet nem csak a szűk szakma ért és beszél. (Néha persze még a

„céhen” belül sem egyértelműek a fogalmaink!) A néha tragikomikus kommunikációs zavar komolyan veszélyezteti a tartalmi munkát, és csökkenti annak hatékonyságát. Az egyik fontos törekvésem volt ennek ellensúlyozása és a tiszta, világos és korrekt párbeszéd megteremtése. (Sajtóban, katedrán és „élőben” – ahol ezt néha nehezen viselték el.)

Ugyanilyen fontosnak tartottam a régió – sajnos kis létszámú – települési és megyei főépítész csapatának „mentális gondozását”. Hivatalos és informális ürügyeket és alkalmakat felhasználva rendszeres „csapatépítési tréningeket” tartottunk, remélve, hogy ezek nem csak praktikus haszonnal járnak, de erősíthetik az önbizalmat éppúgy, mint a szakmai közösségi tudatot.

Csak a rend kedvéért jegyzem meg, hogy természetesen „hivatalosan” törekedtem pl. a szakszerűség és a jogszerűség megtartására is, ám ennek – gondolom – nem volt túl nagy sikere. (Hatékonyságát pedig nem nekem kell megítélni...)

Végezetül: Mint az előzőekből talán kitűnt, nagyon nehéz lenne „mérlegszerűen” és elfogulatlanul összegezni egy főépítészeti életszakaszt. Nem is teszem. (Már csak azért sem, mert remélem, az még nem zárult le!) Egy óvatos megjegyzést azonban megkockáztatok: ezen a pályán – Madách után szabadon – néha (netán többnyire?) a küzdés maga a legfontosabb. Eredményét, értelmét és hasznát talán csak unokáim láthatják majd. Örömet azonban én élveztem.

⁴⁸ Készült az Építésügyi Szemle főszerkesztőjének felkérésére, megjelent az ÉSZ 2007.évi 4. számában (114-116. o.)

„HITVALLÁS” TERÜLETI FŐÉPÍTÉSZKÉNT⁴⁹ 2007

MEZEI LÁSZLÓ
területi főépítész

Valahogy mindig fizikai munkás építésznek éreztem magam.

Egyszer hallottam egy anekdotát arról, hogy ki a legnagyobb költő? ...Nem más, mint KJ, nevezzük Kovács Jánosnak. Mert ami verset megírt, magának írta, és nem akart megfelelni senki elvárásának. Teljes ismeretlenségben élt. Verseit soha nem olvasta senki, csak úgy írt, a saját boldogságára, jókedvében. Így a legszebb, legőszintébb versek általa születtek..... Én úgy érzem, elszúrtam. Még nem sikerült Kovács János nagyságához felnőnem ebben az építész szakmában, de már nem is tudok. Mert páran látták, hogy mit tettem. Nem nagy dolgokat, de sajnós, meglátták. És nem őszinte dolgok ezek. Mert meg kellett felelniük valaki elvárásának. Hát,... így van ez velem.

Rajtam sokszor meglepődnek. Ki ez az ember? Egy egyszerű „mezei” építész. Mond ezt-azt, határozott véleménye mindig van, néha sokat beszél. Úgy kezdtem dolgozni, hogy elengedték a gyeplőt. Tervezhettem, amit akartam. Nem ismertem társadalmi vagy kulturális korlátokat, a rajzasztal és a zsinórpád szinte mindent elbírt. A minőségből sohasem engedtem, talán ebből élek ma is. Zöld alma voltam, és megérlelt az élet, a rendszerváltás, a család, a szakmai kihívások.

Igazán sohasem készültem főépítésznek. Tisztelettel néztem fel Dr. Winkler Gáborra, becsültem a stílust, a személyes kisugárzást, a meggyőző erőt, ahogy a legegyszerűbb témákban is megnyilvánult a hétköznapi emberek felé. Átadta a szakmát azoknak, akik számára az építészet nem jelentett többet a ballusztrádós, oroszlanos kerítésnél. Nekem ő testesítette meg a főépítést, aki karmesterként vezényli a városkép alakulását. Nem jelentett sokat a rendezési terv, mert csak eszköz volt arra, hogy megmutathassa annak, aki érti, hogy mi a cél.

Kezdetben vezető építészként dolgoztam, egy, a Győri Tanácsai Tervező és a Városgazdálkodási Vállalat érdekeltségében lévő pápai tervező cégnél, az ún. Tervber-nél, amíg a rendszerváltás fel nem őrölte a társaságot, majd jöttek a fizikai munkás építész évek. Terveztem többnyire Pápán és környékén különféle épületeket, mellette vezettem a városi ingatlankezelő csoportot, majd a Polgármesteri Hivatal Műszaki Osztályát. Közben szélesedett a világ, és folyamatosan megismertem az építésügy szinte minden területét a tervezéstől a beruházásig. Meghirdették a veszp-rémi főépítési állást, és kellő ambícióval meg is nyertem. Kísérletezésbe fogtam. Megpróbáltam a tanultakból, mások tapasztalataiból és az élet

néha szomorú gyakorlatából városrészeket formálni, és gondolkodásra bírni az elhivatottakat. Szerintem az öt év alatt látható eredményeket értünk el. Önbizalmat adott a szakma. Hol vagyunk már Kovács Jánostól? Megkérdezték, hogy vállalnám-e a területi főépítész szerepét. Igent mondtam, mert egyre inkább érdekelt a dolog. A Ruttkay Gyula által működtetett iroda szakmai tekintéllyel bírt. Magas fórum, ahol meg kellett felelni. Ez már nem kísérlet volt. Bíztam a szakmában. Hittel. Emiatt lehet most talán hitvallásról beszélni.

Másfél évig tartott. Most újra fizikai munkás vagyok. Nem gondoltam, hogy így alakul, mert hittem abban, hogy tudok folyamatosan haladni. Előre. Nem úgy, mint hajdan az úttörők, de olyan csapatban dolgoztam, ahol nem hordozott értéket a szakmát csak súroló gondolat, a fércmunka. Beletanultam a jogba, megéreztem az erejét és a gyengeségeit is. Az építészet az ország, a település arca. Az embereké is. Azt mondják: ember és kutyája mindig hasonló külsőt formáz. Nagyon igaz ez ember és háza viszonylatára is. Sajnos. A ház, a produktum, az eredmény a mérce. A közvélemény az értékmérő. Úgy gondolom, hogy ha megépül valami, sohasem azt fogják megkérdezni, hogy milyen jogi háttér segített hozzá, hanem azt: miért ilyen? Nem tudtam sohasem elfogadni azokat a kifogásokat, amelyek valamely eredmény sikerét, de inkább sikertelenségét különböző fórumok döntéshozatalaiba csomagolták. Jó eszköznek, mankónak tartom a rendezési tervet, amely önmagában viszont kevés. Csak jog, de ebből még nehéz házat építeni, települést, utcát rendezni. Igaz nélküle sem lehet. Főleg a vizsgálati nélkül. A helyi szereplők felelősségét és szerepét elhagyhatatlannak tartom. Szakmai szinten is. Legyen ott helyben a főépítész, meg az építészeti kultúra. Ezekből manapság nagy a hiány. Sokszor prófétának éreztem magam területi főépítészként is. Igét hirdettünk, amelyek igazát mindenki elfogadta, és mintha mi sem

történt volna, ment minden tovább úgy, ahogy belekezdtek.

A tervtanács véleményem szerint elsősorban konzultációs fórum. Szakmai érvek ütköztetésének helye. Nem szólhat arról, hogy ki kinek az ellensége, aki a kész tervet nem akarja elfogadni. Az első vonal megrajzolásakor már eldőlt minden. Ha rossz helyre került az a vonal, akkor helyre kell tenni. Ez a tervtanács szerepe. Leginkább. A jó építész vagy urbanista onnantól már nem tudja elrontani. És én is nyugodt lehetek.

A főépítész karmester. Nem hivatalnok. Közigazgatásban dolgoztam hosszú ideig, de a közigazgatási eljárás szabályai sohasem jelentették számomra az ügyek elintézésének vezérfonalát. Jegyzőkönyvektől és ügyiratszámoktól még nem nyugszik meg a lelkiismeretem. Ha közös nyelvet találtam a tervezővel, az építetővel vagy az önkormányzattal, akkor sikerélményem volt. Számos alkalommal fordult elő, hogy veszettnek hitt ügy végén mindenki boldogan állt fel az asztaltól. A városépítészeti csapatmunka. Különböző adottságok, érzelmek, szándékok, szokások, hagyományok és kultúrák, mint alapanyagok színes tárházából kell kifőzni valamit, és ez roppant vonzó dolog. Krumplifőzelék és krumplifőzelék között is óriási lehet a különbség. Egy kis fűszerrel és hittel - hogy valóban tudok főzni - csodát lehet tenni. Talán egyszer jó szakács lesz belőlem...

Református közösségi ház.
Pápa
FOTÓ, ÉPÍTÉSZ: Mezei László

⁴⁹ Megjelent az Építésügyi Szemle 2007. évi 6. számában (181-183. o.) - készült a felelős szerkesztő felkérésére.

SZAKMAI HITVALLÁS 2007⁵⁰

DR. TÓTH ZOLTÁN
területi főépítész

TF Irodák találkozója,
1997
FORRÁS: Főépítési archívum

Arról pár szót, hogy mit tartottam fontosnak, nagyképűen „mi volt a hitvallásom” területi főépítészként?

Mindenekelőtt a sok, gyakran önkényeskedő hatósági és a beruházói túlkapásokkal szemben nyugodt szakmai segítséget adni az építész tervezőknek – konzultációkra most is felkeresnek bennünket Dömével, s most is ugyanúgy segítünk, mint amikor ezt még hivatali sarzsival tehettük. Ez is mutatja, hogy a Hivatal csak ürügy volt arra, hogy a folyamatokba kellő empátiával és a személyes, hivattól független személyes súlyunkkal beavatkozzunk. Adott esetben persze, amikor

abszolút szakmaiatlanságot, fércmunkákat véleményeztünk, akkor tudtunk azért kemények is lenni.

A településrendezési tervek esetében a munkákkal jószerevel a területi tervtanácsokon találkoztunk először. Itt is a segítőkészség, a szakmai szolgáltató jelleg megvalósítása volt az elsődleges cél, ami a későbbi irodai állásfoglalásokat is jellemezte, figyelembe véve a települési önkormányzatok döntési hatáskörét szakmai kérdésekben is. Így itt természetes módon az önkormányzati vezetők meggyőzése volt az egyedül járható út, az értékek és főleg érdekek mentén, jelezve, hogy ők döntenek, de a felelősség is az övéké lesz egy rossz, csak rövid távú és gyakran személyes érdekek végtelen képviseléseért.

Végül, ami a Dél-Dunántúli Területi Főépítészeti Irodában történt, az egy nagyon jól együtt dolgozni tudó kis 5 fős kollektíva, mondhatnám, hogy a nap 8 órájában szakmai-baráti társaság közös, egymást segítő, egymásra támaszkodó munkájában realizálódott. Ezért, ha mint mondtam, rólam is akarsz írni, ezt csak akkor tedd, ha kollégáim, barátaim nevét is megemlíted. Biztos vagyok benne, hogy más

OF Konferencia, 2006.
Dobogókő
FORRÁS: Főépítési archívum

szakmai fórumokon, de hasonló munkaterületen még találkozni fog velük a szakma. Tehát elsősorban Szilágyi Domokost kell kiemelnem, aki helyettesem volt, és az én gyakori pesti vagy alkalmasint külföldi programjaim idején is megbízhatóan vitte az Irodát. Sónyák József okleveles közgazdászként és építészmérnökként dolgozott, Kiss András okleveles építészmérnökként vett részt a közös munkában, Végh Anita településmérnökként és közigazgatási végzettséggel végezte szakmai feladatai mellett az iroda adminisztrációját is.

Az átszervezéskor egyikünk sem fogadta el a felajánlott kaposvári munkahelyet, és mára már mind az öten dolgozunk ismét, Dömével településfejlesztő vállalkozóként, Anita és András a pécsi önkormányzatnál, Jóska egy nagy ingatlanfejlesztő cég baranyai képviselőjeként. Közben én magam egyetemi tanárként tanítok változatlanul a Pécsi Tudományegyetem Műszaki Karán.

Ennyit magamról, magunkról.

⁵⁰ Megjelent az Építésügyi Szemle 2007. évi 6. számában (181-183. o.), az interjút a főszerkesztő készítette.

III. AZ ÁLLAMI FŐÉPÍTÉSZI RENDSZER MA

AZ ÁLLAMI FŐÉPÍTÉSZI FELADATELLÁTÁS A KORMÁNYHIVATALOKON BELÜL 2011-2018

JAMBRIK IMRE
állami főépítész

A közfeladatok hatékonyabb ellátása érdekében a területi államigazgatási feladatellátáshoz új, a korábbihoz képest összefogottabb és költségtakarékosabb szervezeti struktúra került kiépítésre. Ennek megfelelően 2011. január 1-vel létrejöttek a fővárosi és megyei kormányhivatalok, mint a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szervei.

A fővárosi és megyei kormányhivatalok jogállását, működésének alapvető rendjét a fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a fővárosi és megyei kormányhivatalok kialakításával és a területi integrációval összefüggő törvénymódosításokról szóló 2010. évi CXXVI. törvény teremtette meg.

A törvény végrehajtására született 288/2010. (XII.21.) Korm. rendelet állapította meg - többek között - a fővárosi és megyei kormányhivatalok

- feladat- és hatáskörét,
- szervezeti kialakítását,
- működésének és ellenőrzésének rendjét,
- a szakigazgatási szervek körét és funkcionális feladatait,
- a szakmai irányító miniszterre vonatkozó részletszabályokat.

A fővárosi és a megyei kormányhivatalok a korábbi közigazgatási hivatalok bázisán jöttek létre. Hogy ez zökkenőmentesen megtörténhessen a Kormány már korábban, a területi

államigazgatási szervezetrendszer átalakítását megalapozó intézkedésekről szóló 1191/2010. (IX.14.) Korm. határozatban döntött az integrálandó államigazgatási szervek köréről. Ez egyben meghatározta az előtte regionális illetékességű területi államigazgatási szervek megyei szintű átalakítását.

A megalakult kormányhivatalok a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szervei lettek, székhelyük a megyeszékhelyeken lett kijelölve, a főváros és Pest megye esetében Budapesten. A fővárosi és megyei kormányhivatalok a jogszabályoknak és a kormány döntéseinek megfelelően összehangolják és elősegítik a kormányzati feladatok területi szintű végrehajtását. A hivatalokat kormány megbízottak vezetik.

A Kormányhivatalokon belül 14-18 szakigazgatási szerv jött létre. Ezek egyike lett az Építésügyi Hivatal, benne önálló feladat- és hatáskörrel az Állami Főépítész - még a közigazgatási hivatali rendszer szerinti regionális illetékességgel. Része lett még az Építésfelügyeleti osztály megyei illetékességgel. Az állami főépítész feladatok ellátásának munkaszervezete az állami főépítész iroda lett. Az Építésügyi Hivatalt az állami főépítésznek kellett vezetnie. Az állami főépítészek kinevezéséhez a kormány megbízottaknak be kellett szerezniük a szakmai irányító belügyminiszter egyetértését.

Összességében elmondható, hogy a regionális közigazgatási hivatali rendszerhez képest a szakmai feladatellátás nem változott jelentősen, amit a szakmai irányítás folyamatossága tett lehetővé.

2013-tól az Építésügyi Hivatalok kiegészültek az örökségvédelmi feladatokkal, és a nevük is Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatalra változott. Ettől kezdve kibővített feladatkörű szakigazgatási szervként az állami főépítész feladatellátás mellett építésügyi, építésfelügyeleti hatósági, valamint örökségvédelmi hatósági feladatokat láttak el. A műemléki tervtanács feladatok egy részének az állami főépítészhez történő telepítése beleillett ebbe a folyamatba.

Újabb változás a 2014. évi kormányzati struktúra átalakításával vette kezdetét. Az építésügyi szakmai irányítása a Belügyminisztériumból átkerült a Miniszterelnökségbe, amelynek keretén belül megalakult az Építésügyi és Építésügyi Helyettes Államtitkárság. Már a név is azt kívánta kifejezni, hogy az építészet ügye kerülhet a jövőben előtérbe, ami az állami főépítész feladatokban is ilyen jellegű változást eredményezhet.

Az átalakulás nem csak a szakmai irányításban bekövetkezett változást eredményezte. 2015. április 1-től átalakult a fővárosi és megyei kormányhivatalok eddigi szervezeti struktúrája, valamint új feladatokat delegált a kormányhivatalokhoz egy új jogszabály. Az egyes közigazgatási tárgyú törvények módosításáról szóló 2015. évi VI. törvény - számos törvény mellett - módosította a fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a fővárosi és megyei kormányhivatalok kialakításával és a területi integrációval összefüggő törvénymódosításokról szóló 2010. évi CXXVI. törvényt. Az új szabályozás célja az egységes kormányhivatali rendszer megteremtése volt. Ennek eredményeként megszűnt a szakigazgatási rendszer, annak kormányhivatalon belüli tagozódása, a szakigazgatási szervek önálló feladat- és hatáskör gyakorlása. Ez a változás a kormányhivatalokon belüli szakigazgatási szervek - közte az Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatalok - megszűnését és átalakulását eredményezte. Ezzel egyidejűleg a feladat- és hatáskör címzettje a kormány megbízott és a járási hivatalvezető lett. Ez azt jelentette a gyakorlatban, hogy az állami főépítész helyett az állami főépítész hatáskörben eljáró fővárosi

A településrendezés térinformatikai megújulása új kihívás lesz az állami főépítészeknek
1. FORRÁS: Településképi arculati kézikönyv. Jánd, FOTÓ: Labbancz András
2. FORRÁS: Baktalórántháza szabályozási terv beépítési javaslat. Palotás Lajos településtervező

A településképi arculati kézikönyvek építészi szemléletformálásra is alkalmasak

1. FORRÁS: Településképi Arculati Kézikönyv, Nyíracsaád
FOTÓ: Nagyhaju Attila
2. FORRÁS: Településképi Arculati Kézikönyv, Hajdúnánás
FOTÓ: Zsemberi István

és megyei kormányhivatal lett a hatáskör címzettje.

Az átalakulás jelentősen érintette az állami főépítési szervezetrendszerét is. A területi államigazgatási szervezetrendszer átalakításával összefüggő egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 70/2015. (III. 30.) Korm. rendelet módosította a főépítési tevékenységről szóló 190/2009. (IX. 15.) Korm. rendeletben foglaltakat.

A módosítás értelmében 2015. április 1. napjától a fővárosi és megyei kormányhivatal az állami főépítési feladatokat illetékességi területén látja el.

E jogszabály alapján az egyes megyei kormányhivatalok szakigazgatási szerveként 2015. március 31. napjáig működő Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatalok állami főépítészeinek megszűnt a más megyére kiterjedő illetékessége. Ettől kezdve a kormányhivatalok minden megyében saját illetékességi területükön látják el az állami főépítési feladatokat. Megszűnt tehát az állami főépítési rendszert alapításától jellemző regionális illetékesség.

Ekkor tizenegy megyei kormányhivatalban kellett újonnan létrehozni az állami főépítési munkaszervezetet. Ennek létrejötte nem volt zökkenőmentes és azonnali. Volt, ahol átirányítással még továbbra is a korábbi állami főépítész látta el az új állami főépítész kinevezéséig a főépítési feladatokat.

Az átalakulás eredményeként a szakigazgatási szervek rendszerét fősztályi struktúra vette át. Általában hét szakmai fősztály jött létre. Ezek egyike legtöbb megyében az Építésügyi, Hatósági, Oktatási és Törvényességi Felügyeleti Fősztály lett, amelyen belül az Építési Osztály részeként látták el a továbbiakban a feladataikat az állami főépítészek. Az Építési Osztály vezetője általában az állami főépítész volt, de ettől eltérő gyakorlat is kialakult néhány esetben.

Ezzel egyidejűleg az állami főépítészek feladatai között továbbra is fontos maradt a településrendezési-fejlesztési feladattelátás, de immár felzárkózott mellé az építészet ügye is. A korszerű építésügyben – a minőségi építészet megvalósítását kitűző építéspolitikai elhatározás alapján a településképi alakítása, védelme és az építészeti-műszaki tervtanácsok rendszere került előtérbe.

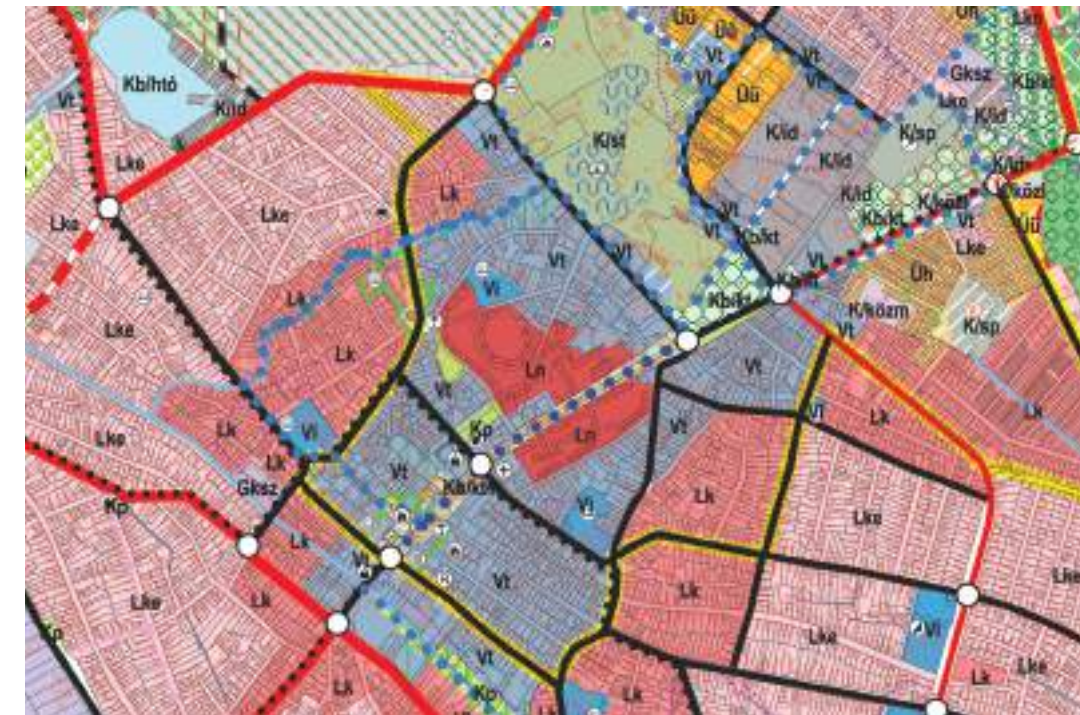
Ezért az ország valamennyi településén el kellett készíteni a településképi arculati kézikönyveket, melyek megalapozták a településképi rendeleteket. A rendeletek szakmai véleményezésével bővült 2017-2018 évben az állami főépítészek szakmai feladata. Erre alapozottan az állami főépítészekkel szemben megfogalmazott szakmai elvárások is kibővültek. Fontos feladat lett az attraktív, vonzó településképi létrejöttének elősegítése, mely közvetlen vagy közvetett módon a településképi közérdekű kedvező alakítása mellett gazdaságfejlesztő szerepet is eredményezhet.

Ennek érdekében elérendő cél az, hogy a valós helyi igényeken alapuló fejlesztések hatékonyabban valósuljanak meg az állami főépítészek településrendezési támogatásával. Ennek eredményeként az egyéni gazdasági érdekek mellett a települési közérdek – ezen belül a

településképi elvárások – is egyenlő súllyal jelenjenek meg a fejlesztések során.

Az állami főépítési feladattelátás újabb – hatékonyságát és megbecsülését növelendő – szervezeti átalakítását a Miniszterelnökséget vezető miniszter 39/2016. (XII.30.) MvM utasítása tette lehetővé. A fővárosi és megyei kormányhivatalok szervezeti és működési szabályzata ekkor úgy rendelkezett az állami főépítési feladatokról, hogy azokat a kormány megbízotti kabinetekben működő állami főépítészek látják el. Az állami főépítészek fősztályvezető jogállásúak.

Ez a szervezeti rendszer 2018 év végéig nem változott. A feladatok ellátásának változásait, bővüléseit az állami főépítési rendszer a folyamatos változások közepette befogadta, és hatékonyan tudta feladatait végezni ebben az időszakban.

A településrendezés mellett erőteljesen megjelent építészeti feladatként a településképi alakítása, védelme. Ennek új eszközei a településképi arculati kézikönyvek és településképi rendeletek. Főbb szabályozási területei a helyi értékvédelem, településképi területi és egyedi építészeti követelmények, településképi érvényesítő eszközök, mint településképvédelmi tájékoztatás és szakmai konzultáció, településképi bejelentési eljárás, településképi véleményezési eljárás. Ez utóbbi szakmai megalapozására főépítési véleményezés vagy helyi építészeti-műszaki tervtanács létezik.
FORRÁS: Településszerkezeti terv Hajdúszoboszló, Településrendező tervező: Zsemberi István

VALLOMÁS

FAJCSÁK DÉNES
állami főépítész

A Műszaki Egyetemen - amikor már javában igyekeztem elsajátítani az építész szakma fortélyait - találkoztam a „főépítés” kifejezéssel. Abban az időben nem gyakorolt rám túl nagy hatást ez a fogalom: úgy gondoltam, hogy az idő múlásával, mint az orvosi szakmában sok műtét elvégzése, sok tapasztalat begyűjtése által válik a szakmán belül valaki főorvossá vagy esetünkben főépítésszé. Gyermeki fejemben ez az információ valahogy így is raktározódott. Az egyetem elvégzése után gyakorló építészként kerültem tényleges szakmai kapcsolatba a munkám során főépítésszel: akik mindig megfontolt, tapasztalt, „deres halántékú” polihisztorok voltak számomra. Majd jött a lehetőség: 2015 nyarán a Heves Megyei Kormányhivatal állami főépítési feladatkörben állás hirdetett. Nem sokkal előtte, áprilisban megszületett a legkisebb lányom, így 4 lány apjaként felelősségteljes munkát kellett vállalnom (az addigi, megélhetés szempontjából hobbiként felfogható) tervezői munkásságom feladásával. Tévedés ne essék, nem éreztem magam még főépítésznek (talán még ma sem érzem). 37 évesen úgy döntöttem, megpróbálom. Beadtam az önéletrajzomat, és augusztus 1-től megkezdtem hivatali munkásságom.

4 év távlatából bátran ki merem jelenteni, fogalmam sem volt, mit vállalok, mit várnak tőlem, mit kell majd tennem, mi is egy állami főépítész feladata. A szakvizsgát és a kötelező

egyéb vizsgákat gyorsan abszolváltam, hogy ne vonják el a figyelmemet, energiáimat a „főépítészettől”. Előzményeim nem voltak, ugyanis Heves megyében évek óta nem volt aktív állami főépítési jelenlét. Ez egyrészt kellemetlen volt, mert nem tudtam senkihez tanácsért fordulni, vagy mert nem tudtam folyamatában átvenni valakitől a stafétát, másrészt viszont nulláról építhettem fel valamit, amit nem tudtam, hogy minek is kellene lennie. Néhány állami főépítési értekezlet alapján összeállt bennem, hogy a szakmának ez a része igencsak speciális, és inkább az építész-jogász vonalhoz van közelebb, mint az alkotó-építéshez. Bár hatósági előadóként korábban 3 évet töltöttem az építésügy „sötét oldalán”, az állami főépítési feladatkör újabb magasságok megugrására kényszerített. Épületek tervezőjéből város-, sőt régió-, ill. megyei szintre kellett lépnem gondolkodásban. A részletek, amelyek egy épület megtervezésénél fontosak voltak, a dimenzió-, ill. léptékváltás miatt jelentéktelenné váltak. Más összefüggéseket, más rendszereket, más érdekeket kellett vizsgálnom, összességében fel kellett nőnnöm ehhez a feladathoz, ráadásul nagyon gyorsan.

Ami további gondot okozott: a kommunikáció, ill. annak teljes hiánya. Az állami főépítész, ill. elődei Heves megyében tették becsületesen a dolgukat mindenkor az irodájukba visszahúzódva, de arra külön odafigyeltek, hogy a

kapcsolattartás bármilyen érintett féllel minimális és formális legyen. A hatékony munkához viszont csapat kell, a csapatépítéshez pedig kommunikáció. Hiába vannak „világmegváltó” gondolataim, ha azokat csak az irodában tartom. A főépítési szakvizsgán volt Makovecz Imre munkásságáról több tétel. Az egyik gondolat szerint a főépítész már akkor is tett valamit, ha csak a szemét elszállítását megszervezte a településen. Mindenkinek meg kell találnia (ill. fel kell építenie) magát főépítészként. Ez a szép a szakmánkban: nem kell (és nem is tudjuk) ugyanúgy űzni. Mindenkinek a habitusa, személyisége fogja meghatározni, hogy miben változtat a környezetében vagy a rábízott területen. A főépítészség egyetlen dolog miatt vonzott már régebb óta korábban is: mert azt láttam, hogy Magyarországon bőven van mit tenni az építészetért, épített környezetünkért.

A kommunikáció beindításához fel kellett mérnem, hogy miből, kivel lehet dolgozni, milyen szakmai állapotok, helyzetek uralkodnak, hogyan állnak a rendezési tervek, stb. Hivatalba lépésem első évében adatokat kértem be a jegyzőktől, amelyeket összesítettem, elemeztem. Továbbá az ágazati jogszabályokat igyekeztem

magamévá tenni. Szomorúan tapasztaltam, hogy Heves megyében a 2017-es évben összesen 4 állandó megbízatású települési főépítész dolgozott (Eger, Gyöngyös, Hatvan, Füzesabony), másik 19 településen volt eseti megbízással főépítész, de ezeken a feladatokon ténylegesen 7-8 főépítész osztózott. A rendezési tervek állománya elavult, alig a települések 20-25%-ánál volt rendben. A legtöbb településen építésügyi hatóság állandó (napi-heti) jelenléte nélkül azt lehetett mondani, hogy szakmailag a vidék magára lett hagyva. Ezeket összegezve egyértelmű volt a következtetés: hogyan várunk épített környezetünkben minőséget, ha a települési (jellemzően községi) önkormányzatok építészeti - szakmai vonalon nem rendelkeznek megfelelő szakemberrel, jelenléttel? Kihez fordulhatnak/fordulhattak volna kérdéssel? Ki segített volna nekik tanácsot adni, tervezőket versenyeztetni, ízlést formálni, szakmai fékkel a környezetet óvni? Rengeteg kérdés, de nem volt rá szakmai, személyi válasz. Arra jutottam, hogy áthidalni ezt a problémát úgy lehet, ha kommunikációt kezdeményezve irányt mutatok, tanítom, segítem őket. Ezért a levelezőlista felhasználásával hírleveleket kezdtem szerkeszteni, és Magyarország, ill. a nagyvilág építészetének sikeres,

Velencei Nemzetközi
Építészeti Biennálé
magyar társkurátoraként,
2016
[FOTÓ: Ludwig Múzeum]

bemutatható projektjeiből rövid, tömör, laikusok számára is érthető magyarázatokat, leírásokat, cikkeket küldtem. Az első pár levélre dermesztő módon semmilyen válasz nem érkezett, majd szép lassan oldódott a fagyos hangulat, és elkezdtek szállingózni a pozitív visszajelzések. (Természetesen volt negatív is, az más csatornákon jutott el hozzám.) Tudtam, hogy az építészet mindig megosztó: vagy tetszik, vagy nem. Így az építész egyénisége, gondolatisága szintén osztja a közönséget. Az elektronikus kapcsolattartás módját igyekeztem mielőbb személyesre változtatni, ezért szakmai napokat kezdtem szervezni (mindenkinek, aki döntési-, vagy bármilyen minőségben érintett lehet a Heves megyét érintő beruházások kapcsán: jegyzők, polgármesterek, építésügyi előadók, főépítészek stb.). Azt mondhatom, hogy 1 év munkájának gyümölcseként már napi szinten hívtak a jegyzők, polgármesterek, főépítészek, sőt: már volt olyan is több esetben, hogy építetők/beruházók kerestek meg. Elindítottuk

állami főépítészeti blogunkat, ahol jó példákat, építészettel, épített környezetünkkel vagy akár környezetvédelemmel kapcsolatos információkat, híreket igyekszünk megosztani.

Összegezve: a rövid távú célokat sikerült elérni. A kommunikáció elindult, a kapcsolat különféle csatornákon, különféle szereplőkkel megkötött, és a bizalom is erősödőben.

Erre, ill. ebből lehet a közép- és hosszútávú célokat felépíteni: egy olyan Heves megyét szeretnék, amelynek minden lakója ismeri a hagyományait, érti, megbecsüli épített és természeti értékeit, illetve a szükséges új igények által generált fejlesztések során a legkisebb környezetterheléssel viseltet megyénk területi és természeti kincseivel szemben.

Ezen az úton elindultunk, teendő van bőven, és reméljük, hogy erőfeszítéseinket siker koronázza.

Aektívátorok - magyar pavilon a Velencei Építészeti Biennálén, 2016
[FOTÓ: Fűrődös Zsanett/epiteszforum]

TOKAJ VILÁGÖRÖKSÉGI TERVTANÁCS – A MAI ÁLLAMI FŐÉPÍTÉSZI GYAKORLAT BEMUTATÁSA

KISER LÁSZLÓ
állami főépítész

A tokaji világörökségi tervtanács, hivatalos nevén Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Településrendezési és Építészeti-műszaki Tervtanács jelenlegi szervezeti rendje 2015-ben alakult ki, a több megyét összefogó területi főépítész rendszer megszűnését és a megyei szintű állami főépítész struktúra kiépítését követően. A különböző államigazgatási szervek irányításával természetesen a 2015. évet megelőző időszakban is működött tervtanács, azonban tevékenysége különböző okok miatt időről időre megszakadt. Mivel a tervtanácsi rendelet feltételes módban fogalmaz, vagyis a tervtanács működését csak lehetőségnek tekinti, sok múlik azon, hogy tevékenységéhez adtak-e a feltételek vagy sem. Megyénk esetében ezeket a feltételeket a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal világörökségi értékeket kiemelt fontosságúnak tartó kormány megbízottja, Demeter Ervin határozott szándéka teszi lehetővé.

Megyénkben az állami főépítész - vagyis a területfejlesztési és -rendezési, településfejlesztési és -rendezési - feladatkör kiegészül a világörökségi címmel rendelkező tájegység természeti és épített örökségének védelmével és fejlesztésével, s ez a tervtanácsi munkával történik.

A Tokaj-hegyaljai történelmi borvidékhez tartozó 27 település tervtanácsi feladatainak ellátása a

Kiser László munkatársai
(balról jobbra)
Szarkáné Györe Mária
okl. településmérnök
és Szunyoghné
Rác Zsuzsanna okl.
építésmérnök
[FOTÓ: Kiser László]

szervezeti felépítést tekintve tíz építész között oszlik meg, egyenlő arányban. Ebből kilenc tervtanácsi felelős egyenként három-három település „főépítési” feladatait látja el, részt vesz a tervtanácsi ülésen, a tervezők előzetes megkeresése esetén pedig konzultációs lehetőséget is biztosít részükre. Az említett főépítészek névsor szerinti felsorolásban: Dr. Bereczki Zoltán, Dobos Péter Imre, Erhardt Gábor, Fábian Rigó Tamás, Kovács Ágnes, Olajos Csaba, Radványi György DLA, Rudolf Mihály DLA, Salamin Ferenc. Tokaj város egykori főépítésze, Bodonyi Csaba DLA - hivatalos jogcím nélküli világörökségi főépítésként - ugyancsak rendszeresen részt vesz a tervtanácsi véleményezés folyamatában. A fenti sorokból talán kitűnik, hogy az építész, főépítész, tervtanácsi felelős fogalmak keverednek, ami nem véletlen, hiszen a felsorolt

személyek egyrészt mindannyian gyakorló építészek és tervtanácsi tagok, másrészt közülük négy személy hivatalos főépítési tevékenységet végez a négy járásközpont (Tokaj, Sárospatak, Sátoraljaújhely és Szerencs) esetében.

A többi személy egyelőre nem áll rendezett jogviszonyban településével, mindössze egyes szakmai kérdések tisztázására hívják őket segítségül, a településképi arculati kézikönyv vagy a településképi rendelet készítésének idejére kötnek velük szerződést. Mindenképp megemlítendő, hogy cím nélküli „főépítészeink” nagy áldozattal és szorgalommal végzik munkájukat annak ellenére, hogy a rájuk testált településeiktől nem kapnak jövedelmet, csupán a tervtanácsi üléseken való részvétel alapján, a tervtanács ügyrendjében meghatározottak alapján részesülnek díjazásban.

A tervtanácsi véleményezést a vonatkozó rendelet szempontjai alapján végezzük, ennek során figyelembe vesszük a településképi védelméről szóló törvény, a kezelési terv, a településképi rendeletek előírásait, valamint a településképi arculati kézikönyvek ajánlásait. A tervtanácsi rendelet értelmében a véleményezés során a zsűri egy adott tervet ajánl, vagy nem ajánl engedélyezésre, ez utóbbi sok tervezőben a kudarc élményével párosul. Ennek feloldása céljából egy nem kielégítő terv esetén - a kormányhivatal szellemiségéhez illeszkedő ügyfélbarát bánásmódként - felajánlja a tervező részére, hogy a tervbemutatót konzultációnak tekinti, és egy emlékeztetőben foglalja össze a világörökségi, településképi szempontok szerinti konkrét javaslatát. Ezt követően a tervező kijavítja, módosítja a dokumentációt, és

Bodrogkeresztúr, Bocskai fogadó
Építész: Ferencz István
[FOTÓ: Kiser László]

Erdőhorváti, Fémalk üzem
Építész: Szél Norbert
[FOTÓ: Szél Norbert]

az ismételt beküldést követően kap végleges tervtanácsi véleményt.

A Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék történelmi tájja nyilvánításáról szóló 5/2012. (II. 7.) NEFMI rendelet, Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék, történelmi tájként műemléki védelemben részesíti az alábbi 27 település teljes kül- és belterületét: Abaújszántó, Bekecs, Bodrogkeresztúr, Bodrogkisfalud, Bodrogolaszi, Erdőbénye, Erdőhorváti, Golop, Herceggút, Legyesbénye, Makkoshotyka, Mád, Mezőzombor, Monok, Olaszliszka, Rátka, Sárazsadány, Sárospatak, Sátoraljaújhely, Szegi, Szegilong, Szerencs, Tarcal, Tállya, Tokaj, Tolcsva és Vámosújfalud. A történelmi tájja nyilvánítás célja a Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék kultúrtáj épített örökségének - beleértve azok pincerendszerét is - természeti környezetének és hagyományos tájhasználatának megőrzése, továbbá az építészeti, valamint egyéb környezeti, természeti értékek fenntartható használatának biztosítása.

A kezelési tervben megfogalmazott alapvető cél a világörökségi értékek megőrzése mellett az új építéseknek a világörökség szellemiségéhez illeszkedő megvalósítása.

A tervtanácsához benyújtott tervekről általánosságban elmondható, hogy leggyakrabban nem a tervtanácsi rendeletben előírt 1:200 léptékű vázlattervek érkeznek, hanem zömében engedélyezési, sőt egyes esetekben kiviteli terv szinten kidolgozott tervek. Ez azt a veszélyt rejti magában, hogy a véleményezés után a tervezőnek rendszerint alapos munkával kell módosítania, javítania a terveket. A benyújtott tervek egy része nem tisztázza a településszerkezeti, településképi, beépítési, tömegalakítási, anyaghasználati stb. szempontokat, az épületek ezek elemzése nélkül formálódnak, hiányzik a dokumentációkból a településképi követelményeknek való megfelelés bemutatása.

Gyakran hiányzik a tervezéssel érintett telek tágabb, környezetéhez történő településképi illeszkedést igazoló leírása a tömegalakításra,

anyaghasználatra, színezésre, rálátásra, településkarakterre vonatkozóan, és nagyon ritka esetben tartalmazza a táji illeszkedés vizsgálatát, ami különösen a külterületeken érzékeny kérdés. Gyakori az engedélyezésre már benyújtott terv esete, amikor a tervező a viszonylag szűkös hiánypótlási idő alatt kívánja beszerezni az ajánló tervtanácsai véleményét. Előfordul, hogy a tervtanács kényszerhelyzetbe kerül, amikor a már elnyert pénzügyi támogatás, pályázati határidő-kényszer, vagy egyéb nyomás miatt javaslatokkal ugyan, de tovább kell engednie a tervet. Ilyenkor az engedélyező építési hatóságnál jelenthet gondot a különböző tervállapotok összehasonlítása, vagy a tervtanácsai vélemény elemzése.

A tervtanácsai véleményezés során lakóépületek esetében az alábbi típushibák előfordulását tapasztaltuk: a településre, utcára jellemzőtől eltérő tömegalakítás, bonyolult, mozgalmas tetőforma, alacsony tetőhajlásszög, nem jellemző anyaghasználat alkalmazása, esetenként a mediterrán stílus megjelenésének igénye. További probléma az utca felé tájolt gépkocsi tároló létesítése, ami használati szempontból jogos építetói igény, de a kialakult utcaképet gyökeresen megváltoztatja. A rendezetlen homlokzati nyílásrend, a fehér színű, műanyag nyílászárók alkalmazása szintén gondot okoz. A tetőfelületen megjelenő napelemek ugyancsak átalakítják a településképet, amelyeknél azt javasoljuk, hogy a napelemek sora szabályos geometriai rendben, lehetőleg a tető utcától távolabbi felületén legyenek elhelyezve. Héjazatként a hagyományt követő, sík felületű, egyenes vágású natúr vagy vörös kerámiacserepet javasoljuk, de napelemek esetén elfogadható a sötétszürke színű cserépfedés, amelybe a napelem színe jobban beleolvad. A legjobb napelemes megoldás a cserépfedésbe integrált napelemes rendszer alkalmazása lehetne, ami viszont egyelőre rendkívül költséges.

Gyakori hiányosság, hogy a tervezési programból kimarad a kerttel kapcsolatot teremtő fedett

terasz, ami nélkül egy családi ház kevésbé komfortos. Téves elképzelés az, amikor az építetők a fedett teraszt utólag kívánja megépíteni, általában tervező nélkül, házilag szerkezetekből, polikarbonát vagy bitumenes zsindelefedéssel. Az ilyen additív, spontán beavatkozások nemcsak az esetleg jó épület összképére, hanem a településképre is romboló hatásúak. Meglévő, védendő homlokzati architektúrával rendelkező épületek esetén súlyos, olykor megoldhatatlan gondot jelent az építészeti értékvédelemmel ellentétben, de a pályázati előírások és egyéb energetikai követelmények miatt szükséges hőszigetelési igény problémaköre. Nem támogatható a tagozatok, vakolatdíszek polisztirolból történő legyártása, amely inkább a díszlettervezés tárgy körébe sorolható megoldás. Világörökségi területeket illetően kívánatos lenne az energetikai előírások alól történő mentesítés.

A tájegységre jellemző, hagyományos kőanyagokat rossz gyakorlat szerint a homlokzatokon tapétaszerűen, a hőszigetelésre ragasztják(!), vagyis a kőburkolat már nem kap épületszerkezeti szerepet, hanem a díszítést. A fent leírt esetek előfordulásánál mindig rögzítjük az épületszerkezetekkel és az anyaghasználattal kapcsolatos véleményünket, kikötéseinket, javaslatainkat.

Az ipari épületek, gyártócsarnokok, termelő üzemek, mezőgazdasági tárolók építésének világörökségi településképhez illesztése talán a legnehezebb tervezői feladat, így azok véleményezése sem egyszerű. Szinte feloldhatatlan ellentét feszül egy beruházó által elvárt könnyűszerkezetes, egyszerű tömegű, olcsó épület és a világörökségi szempontok szerint megfogalmazott épületforma között. Az ideális megoldás a régi csűrök formavilágának megjelenítése lenne falazott szerkezettel, vakolt homlokzattal, megfelelő tetőhajlással, cserépfedéssel, lehetőleg kisebb tömegekre

bontott épületekkel. A valóságos igény ezzel szemben az egyterű, 18-24 m fesztávú, 50-80 m hosszú csarnokszerkezet, alacsony tetőhajlással, trapézlemez fal és tetőburkolattal. Meglévő, kialakult iparterületen tárgyszerű, modellszerű tömegalakítással, 12-15 fokos tetőhajlással, megfelelő nyílásrenddel, csüngő eresz nélkül, egységes, nem zavaró színhasználattal javasolhatóak ezek az épületek is, de minden esetben hangsúlyozzuk és megköveteljük az épület megfelelő elhelyezési módját, a tervezett zöldfelület, a fásítás fontosságát, a kialakult épített környezethez vagy a tájra karakterhez való illeszkedést. Jóval nehezebb a helyzet, amikor a település lakóterületén, vagy ahhoz közel jelenik meg hasonló építési igény, amikor a meglévő épületek léptékét, geometriáját és anyaghasználatát kell követnie az új épületnek.

Az önkormányzatok a munkahelyteremtés, az elvándorlás fékezése és a termelőkapacitás

bővítésének követelményeit a településképi szempontok elé helyezik, és a tervtanácsra gyakran a fejlődés, a fejlesztés gátjaként tekintenek. Nehezen értik meg, hogy településük arculatának rendezettsége, architektúrájának fenntartása és szépítése éppen azok felértékelődését, a vonzerő növekedését, az ott élők identitástudatának erősítését szolgálja. A tervezők, az önkormányzatok, a hatóságok és a tervtanács munkáját is jelentősen megnehezíti a településrendezési tervek rossz állapota, amelyek kevés kivétellel elavultak, rossz minőségűek vagy egyáltalán nincsenek. A jövőbeli célok közé tartozik ezek színvonalának jelentős javítása, elkészítésének ösztönzése, és ugyanígy fontos feladat a főépítész rendszer megerősítése, működési feltételeinek biztosítása, valamint ezzel párhuzamosan az építkezések megvalósulási folyamatát hatékonyabban ellátni tudó építésfelügyeleti ellenőrzés továbbfejlesztése.

Mád, Royal Borászat
Építész: Bodonyi Csaba
DLA
[FOTÓ: Zsitva Tibor]

INTERJÚK MAI ÁLLAMI FŐÉPÍTÉSZEKKEL

Csermelyi Andrea Vas Megyei Kormányhivatal állami főépítészének, Faragóné Godó Mária Komárom-Esztergom Megyei Kormányhivatal állami főépítészének és dr. Serstiné Kócsi Margit Budapest Főváros Kormányhivatala állami főépítészének az alábbi kérdéseket tettük fel. (Az interjúkat Zábránszky Pap Klára készítette)

CSERMELYI ANDREA

a Vas Megyei Kormányhivatal állami főépítésze

Milyen elképzelésekkel kezdte meg állami főépítési munkáját?

Csermelyi Andrea: Örömmel és várakozásokkal telve láttam neki a munkának. Szerettem volna az építésügyet helyi (megyei) szinten ténylegesen egy kézben tudni, és a két terület (építésügyi hatósági és állami főépítési munka) viszonyát, egymásra gyakorolt hatásait is figyelembe véve - globálisan gondolkodva - alakítani át mind a településfejlesztéssel és -rendezéssel, mind az építésügyi hatósági munkával kapcsolatos feladatellátást. A korábbi évek hatósági munkája során szerzett tapasztalatom az volt, hogy a településrendezési eszközök nem mindig alkalmazhatók egyértelműen az egyedi ügyekben, illetve az alkalmazásuk során nem feltétlenül az elérni kívánt cél valósul meg. A feladatellátás átalakításán elsősorban a szakmaiság erősítését, a következetes, kiszámítható véleményalkalakitást értem.

Munkája során szakmai kapcsolatrendszere hogyan alakult (társhatóságok, polgármesterek, települések, stb.)?

A fenti elképzelések megvalósításához elengedhetetlenül szükséges volt a közvetlen

szakmai kapcsolatok kiépítése, folyamatos erősítése, a párbeszéd elindítása és fenntartása. A munkakör betöltésének kezdete szerencsésen esett egybe a helyi építési szabályzatok jogharmonizációs felülvizsgálatával, illetve a rákövetkező évben a településképi rendeletek megalkotásának előkészítésével. Ma már elmondhatom, hogy a társhatóságokkal a munkakapcsolat közvetlen és rugalmas, egymás munkáját segítve, egyeztetve veszünk részt a feladatellátásban. A polgármesterekkel, jegyzőkkel évente több alkalommal is találkozom személyesen az általam tartott tájékoztatók során, egyre gyakrabban fordulnak közvetlenül hozzám tanácsért, illetve előzetes véleményemért; véleményünket az esetek többségében figyelembe veszik. Sikerként értékelem a megyei önkormányzati főépítési rendszer megerősítését, a főépítészekkel tartott rendszeres egyeztetések bevezetését. Helyi szinten az építész kamarával szoros az együttműködésünk. Jómagam rendszeresen publikálok a területi kamarai újságban, évente három alkalommal személyesen is egyeztetünk a vezetőséggel, egyelőre építésügyi hatósági kérdésekben.

A szakmai szervezetek részéről milyen támogatásra lenne szüksége?

Mind az építész kamara, mind az Országos Főépítési Kollégium, mint szakmai szervezetek részéről szívesen látnék egy előterjesztést, mely az állami főépítészek szakmai - nem jogszabályon alapuló - véleményének szerezne nagyobb érvényt. Jelenleg sajnos sok esetben figyelmen kívül hagyják az önkormányzatok.

Eddigi állami főépítési munkájában mit tart a legnagyobb sikernek, mire a legbüszkébb?

Örömmel tölt el, hogy az építésügyi és állami főépítési feladatellátásban segítő közvetlen munkatársaim mind szakmailag elkötelezettek, munkájukra igényes emberek. Hálás vagyok, hogy velük dolgozhatok. Ezen kívül sikernek könyvelem el, hogy a helyi önkormányzatok vezetőinek többségével

viszonylag rövid idő alatt sikerült egy kölcsönös bizalmon alapuló szakmai kapcsolatot kialakítanom.

És végül, de nem utolsósorban, büszke vagyok arra, hogy a területi építész kamara nemcsak kinevezésemet támogatta személyem javaslatával, hanem azt követően is elismeri és segíti munkámat.

Mit jelent a(z állami) főépítészek ezen szűk (speciális) csoportjához tartozni?

Magasan képzett, széles látókörrel rendelkező, a szakmai elvekhez hű emberek vesznek körül, akik segítségére, támogató véleményére mindig számíthatok, és nem hiányzik belőlük az összetett és néha nehéz harcok árán megvalósuló feladatellátáshoz szükséges humorérzék sem. Remek társaság.

1. Bük, Kneipp park
FORRÁS: Mátis Barna okl. építész-mérnök, TAK készítő
2. Szentgotthárd, Széll Kálmán tér
FORRÁS: Kiss Gábor Szentgotthárd város és a Vend-vidék főépítésze
3. Kétyvölgy, Vendvidék
FORRÁS: Kiss Gábor Szentgotthárd város és a Vend-vidék főépítésze

FARAGÓNÉ GODÓ MÁRIA

a Komárom - Esztergom Megyei Kormányhivatal állami főépítésze

Milyen elképzelésekkel kezdte meg állami főépítési munkáját?

Faragóné Godó Mária: 2015-ben állami főépítési megbízatást kaptam dr. Kancz Csaba kormány megbízott úrtól. Részbem ismertem a főépítések munkáját, hiszen 2004-től több mint 4 évig Esztergom város főépítésze voltam. Kapcsolatban voltam az állami főépítésekkel a rendezési tervek készítése során, valamint az építészeti tervek tervtanácsi véleményezése esetén. Sokat tanultam az elődeimtől. Célom az volt, hogy munkámmal és szakmai tapasztalatommal (tervezési gyakorlat, örökségvédelmi feladatok, főépítési gyakorlat) segítsem azt a folyamatot, amelynek végeredményeként érthető, könnyen alkalmazható és az épített környezet színvonalas fejlődését elősegítő településrendezési tervek készüljenek, ezáltal

elősegítsem a harmonikus településképet, színvonalas épületek megvalósulását.

Munkája során szakmai kapcsolatrendszere hogyan alakult (társhatóságok, polgármesterek, települések, stb.)?

Az építészet különböző szakterületein dolgoztam, ezért széleskörű kapcsolati hálóval rendelkeztem a társhatóságok tekintetében. Több alkalommal tartottam a polgármesterek, jegyzők részére tájékoztatást a településrendezéssel és a településképpel kapcsolatban. Minden esetben igyekeztem kiemelni a települési főépítések szerepét, fontosságát, a személyes tapasztalatom alapján. A polgármesterek gyakran keresnek meg szakmai tanácsot kérve, egy-egy probléma megoldása végett. Rendszeresen tartok megbeszélést

Tatabánya, állami főépítések szakmai látogatása a Gerecse Látogatóközpontnál
FORRÁS: saját archívum

Tatabánya, állami főépítések szakmai látogatása a Gerecse Látogatóközpontnál
FORRÁS: saját archívum

a megyében dolgozó főépítésekkel. Úgy gondolom, hogy az irodám nyitott, jó kapcsolatot alakítottam ki az ügyfelekkel, tervezőkkel, társhatóságokkal, főépítész kollégákkal.

A szakmai szervezetek részéről milyen támogatásra lenne szüksége?

A Komárom-Esztergom Megyei Építész Kamarával kiváló a kapcsolat. Gyakran veszek részt a rendezvényeiken akár előadóként is, de közösen is szervezünk programokat, véleményezünk együtt szakmai anyagokat. Fontosnak tartom, hogy az építészeti kultúra színvonalának emelése érdekében szorosan együttműködjünk, egymást erősítsük. Ez a megyénkben megvalósult. Szükségesnek tartom azonban, hogy a főépítési kollégium is szorosabb kapcsolatot ápoljon az állami főépítésekkel, elsősorban a jó gyakorlatok megismerése, az azonos problémák megoldása és szakmai tapasztalatok megosztása végett.

Eddigi állami főépítési munkájában mit tart a legnagyobb sikernek, mire a legbüszkébb?

Az állami főépítések munkája kevésbé látványos, de munkánk eredményeként megteremthetjük a feltételeket a fejlődéshez. Tevékenységünk során találkozunk az építetőkkel, befektetőkkel, fejlesztőkkel, önkormányzatokkal, hatóságokkal, tervezőkkel. Véleményem szerint a főépítész nevében rejlik, hogy az építés különböző szakterületeit átlátja, és komplex gondolkodásával a megvalósulás folyamatát segíti. Úgy gondolom, hogy ez nálunk megfelelően működik. Büszke vagyok arra, hogy olyan munkatársakkal dolgozom, akik elkötelezettek a szakma iránt.

Mit jelent a(z állami) főépítések ezen szűk (speciális) csoportjához tartozni?

Állami főépítésznek lenni nagy felelősséggel jár. A feladat összetett, sokszínű, érdekes. A településrendezésnek nemcsak műszaki, hanem társadalmi, környezetvédelmi, tájképvédelmi, örökségvédelmi következményei is vannak. Munkám során igyekszem a különböző szempontokat megismerni. Büszke vagyok, hogy az állami főépítések közé tartozhatom.

DR. SERSLINÉ KÓCSI MARGIT

Budapest Főváros Kormányhivatala állami főépítésze

Milyen elképzelésekkel kezdte meg állami főépítési munkáját?

DR. SERSLINÉ KÓCSI MARGIT: 2011-ben új helyzet állt elő a kormányhivatalok megalakulását követően, hiszen korábban Budapestnek nem önálló állami főépítésze volt, valamint a közigazgatási reform révén nagyon sok lényegi változás történt az állami főépítési feladatokban is. Az Országos Főépítési Kollégiumban folytatott tevékenységem és kerületi főépítési tapasztalataim alapján legfontosabbnak a fővárosban dolgozó főépítészek munkájához a segítségnyújtást tartottam. Az elmúlt években átalakult a településügyi jogszabályi rend, a számos változás követésében próbáltam segíteni. A főépítésekkel való kapcsolatok és a tervek véleményezése révén igyekeztem az egyes városrészek épített környezetének alakítását formálni, a főváros sokarcúságát, különleges értékeit szem előtt tartva. Sokrétűen próbáltam a bürokráciát csökkenteni, a

jogszabályok egyszerűsítését kezdeményezni, de ez a törekvés az átalakulás korszakában csak mérsékelten lehetett eredményes.

Munkája során szakmai kapcsolatrendszere hogyan alakult (társhatóságok, polgármesterek, települések, stb.)?

A kormányhivatalok többszöri integrációja miatt a társhatóságok többsége „házon belülivé” vált. A szervezet-átalakítások kihívásai során a vezetők többségével kiegyensúlyozott, jó szakmai kapcsolatot sikerült kialakítani. Az „Építésügyi Hivatal” időszakában az építésügyi kollégákkal is kiterjedtek lettek a munkakapcsolatok. A nemzetgazdasági szempontból kiemelt beruházások koordinációjának elősegítése során széleskörű ismeretekre kellett szert tenni az eltérő, esetenként különleges beruházásokkal összefüggésben. A településrendezési eszközök tárgyalásos eljárásai révén az államigazgatási szervekkel

Tompa utca
FORRÁS: Budapest IX. kerület
Ferencváros Főépítési Iroda

Tompa utca
FORRÁS: Budapest IX. kerület
Ferencváros Főépítési Iroda

közvetlen munkarendet kellett kialakítani. A polgármesterekkel közvetett a kommunikáció a szakmai feladatokon keresztül.

A szakmai szervezetek részéről milyen támogatásra lenne szüksége?

A jogszabálytervezetek véleményezésében szorosabb együttműködésre lenne szükség. Hiányoznak a korábbi szabadabb fórumok, amelyeken a szakmai kérdésekről, a változásokról, a városépítészet jövőjéről véleményt lehetne cserélni.

Eddigi állami főépítési munkájában mit tart a legnagyobb sikernek, mire a legbüszkébb?

Az első nagy próbatételt a Kossuth tér megújításának az előkészítése jelentette, amely során kirajzolódott a településrendezési eszközök „gyorsított” eljárási rendjének a lehetősége, s ez a jogi szabályozás mintája lett. Átfogó

eredménynek érzem, hogy a fővárosban több mint kétszáz helyszínen folyó nemzetgazdasági szempontból kiemelt beruházáshoz a városépítészeti kereteket sikerült biztosítani. Negyven évet meghaladó városépítészeti tevékenységeből igazán büszke a Ferencvárossal eltöltött húsz évre vagyok, hogy meghatározó részese lehettem az ott elért sikereknek, hogy értékeit megőrizve újulhatott meg több városrész, hogy megszülethetett „a Ráday utca” és számos szerethető városi élettér.

Mit jelent a(z állami) főépítészek ezen szűk (speciális) csoportjához tartozni?

A mindennapi és a számos azonnali feladat ellátása mellett úgy látom, hogy az állami főépítészeknek nem maradt eddig ideje valódi csoporttá, közösséggé szerveződni, valamint a feltételek és körülmények sem kedvezőek ehhez.

IV.
AZ ORSZÁGOS FŐÉPÍTÉSZI
KOLLÉGIUM

A 30 ÉVES ORSZÁGOS FŐÉPÍTÉSZI KOLLÉGIUM RÖVID TÖRTÉNETE, A „RÓMAI KLUBTÓL” AZ EGYESÜLETIG: EREDMÉNYEK, DÍJAK, KONFERENCIÁK

ZÁBRÁNSZKYNÉ PAP KLÁRA
a Kollégium 20 éven át volt titkára

Három évtizede, 1989. április 13-án jött létre a Főépítész Kollégium a tanácsi rendszer idején, de az önkormányzati törvény⁵¹ előkészületei már folytak. Az alakuláskor mintegy 140 főépítész működött az országban, ma mintegy 340 főépítész tevékenykedik - beleértve az önkormányzati (települési, budapesti és kerületi, térségi, megyei) és a megyei állami főépítészeket, valamint a nyugdíjas, egykori, ún. szakértő főépítészeket is.

Huszonöt évig „római klubként” működött a Kollégium a 2007-ben létrehozott „Főépítészek az épített és természeti környezetért Alapítvánnyal” közösen. Majd a főépítészek nagykörösi konferenciáján adott felhatalmazásból egyesületet alakított⁵² az Országos Főépítész Kollégium (Kollégium) elnöksége Magyar Főépítészek Egyesület⁵³ (Egyesület) néven. Ennél méltóbb ünneplés nem is lehetett volna akkor. A célok a 30 év alatt átalakultak, megújultak, kiteljesedtek, szélesebb skálán mozognak. A Kollégium tanácsadó, véleményező,

javaslattevő szervezetként működött, a főépítészek szakmai érdekképviseletét látta el, eredményei ismertek/elismertek. Az Egyesület a főépítészek munkájának hatékonyabbá tétele, eredményességük növelése érdekében az összefogást és a közös munkálkodást tűzte ki célul elsősorban. A három évtized alatt 4 elnöke, 3 elnökhelyettese, mintegy 120 tagja, 5 titkára volt a Kollégium Elnökségének,⁵⁴ beleértve a maiakat is.

1989 – A FŐÉPÍTÉSZI KOLLÉGIUM LÉTREHOZÁSA, MEGALAKULÁSA⁵⁵

Az első Főépítész Kollégium 1989. április 13-án, a dr. Baráth Etele vezette tanácsi főépítészek számára tartott országos értekezleten alakult meg. A Kollégium a főépítészeket képviselő véleményező szervezetként jött létre, „mendezser” szemléletű munkájának lényege volt (ma is az), hogy nagy hangsúlyt helyezett a főépítész

tevékenység köztudatba illesztésére és érdekérvényesítésére, valamint főépítészek tájékoztatására. Ez a fórum fogadta el és véglegesítette a Kollégium induló személyi összetételét, majd a Kollégium maga állapította meg működési rendjét és feladatkörét.

Az első 11 fős Kollégiumnak az alábbi főépítészek voltak a tagjai: dr. Tóth Zoltán (Baranya megye) elnök, Aczél Gábor (Budapest főváros), Arató András István (Hajdú-Bihar megye), Balogh György (Közép-tiszavidéki üdülőkörzet), Borbély Lajos (Bács-Kiskun megye), Fazakas Péter (Vas megye), Karmazin József (Nagykanizsa város), Kelemen István (Miskolc megyei város), Kerekes György (Budapest XI. kerület), Kiss Lajos (Szeged megyei város), Kiss Tamás (Veszprém város). A titkár Szabó Leventéné (Pap Klára) lett.

A Kollégium - tagjainak helyi tapasztalataira építve - véleményezte a főépítész munkaterületet érintő központi szabályozások tervezetét, részt vett a szabályozások kialakításának műhelymunkájában, és kezdeményezte a helyi gyakorlatból szükségesnek ítélt szabályozásokat, a gyakorlatban rosszul működő szabályozások módosításait, hatálytalanítását. A főépítészek munkáján keresztül figyelemmel kísérte a területi és a települési folyamatokat és kezdeményezte a szükséges beavatkozásokat. Az volt a cél, hogy a főépítész munka az országban differenciáltan, de egységes szemlélet alapján folyjon. Különösen szükséges volt ez akkor, amikor a megyék átszervezése is napirenden volt, és az új alakuló önkormányzati szervezetekben a főépítészek helye, tevékenysége elbizonytalanodott. A Kollégium állásfoglalásait széles körben ismertté tette.

2002-ben a pécsi konferencián az addigi főépítész díjazottak: Szilágyi István, Serstiné Kócsi Margit, Gömör János, Pap Klára, Philipp Frigyes és L. Szabó Tünde
FORRÁS: Főépítész archívum

⁵¹ 1990. évi LXV. törvény a helyi önkormányzatokról, kihirdetve 1990. VIII. 14-én

⁵² Hivatalos bejegyzése 2014-ben történt meg

⁵³ Magyar Főépítészek - Országos Főépítész Kollégium - Egyesület

⁵⁴ Az alakuláskor a(z Országos) Főépítész Kollégium a főépítészek képviselőiből álló vezető grémiumot jelentette, majd 2009-től a teljes főépítész testületet, amelynek Elnöksége a vezető grémium

⁵⁵ Az Építésügyi Szemle 1989. évi 7. számában [497-499 o.] részletes beszámoló jelent meg a Kollégium megalakulásáról, szerzők Dr. Tóth Zoltán és Szabó Leventéné Pap Klára

1993-1996 - CSENDES IDŐSZAK, MŰHELYMUNKA

A Kollégium, mint Testület működése 1993-tól 1996 augusztusig – az I. Országos Főépítész Konferenciáig – részben formális volt. Az egykori kollégiumi tagok közül többen területi főépítészek lettek, így a volt elnök is. De komoly szakmai műhelymunka folyt ekkor is. 1995-ben a KTM Területfejlesztési és Építésügyi Hivatala által létrehozott – főépítészekből álló – Főépítész Statútum Bizottság kidolgozta a Főépítész Statútumot, amely az alapját képezte az önkormányzati főépítész rendelet szövegének.

1996 – AZ ÚJJÁALKULÁS⁵⁶ ÉS AZ ELSŐ KONFERENCIA - AZ ÚJ ÉPÍTÉSI TÖRVÉNY

Vác polgármestere és főépítésze kezdeményezésére 1996. augusztus 21-23. között Vácott megrendezésre került az I. Országos Főépítész Konferencia, amely életre hívta az Országos Főépítész Kollégiumot, megválasztotta annak tagjait (7 tag, 5 póttag, 1 szakértő). Elnöke Virányi István, Kaposvár megyei jogú város főépítésze, elnökhelyettese dr. Aczél Péter, Budavár (I. kerület) főépítésze lett, a titkár személye nem változott. Egyúttal a konferencia kimondta, hogy az I. váci és a II. debreceni Főépítész Konferencia között a Kollégium látja el a főépítészekkel kapcsolatos képviselőket.

Különösen nagy jelentősége volt ennek akkor, amikor az Országgyűlés tárgyalta az „épített környezet alakításáról és védelméről” szóló törvénytervezetet” és a „műemlékvédelmi törvénytervezetet”, amelyekben sokkal markánsabban akarták megjeleníteni az önkormányzati

főépítészek tevékenységét. A Kollégium módosító indítványai, állandó részvétele a szakmai bizottsági üléseken eredménnyel zárult. Ez a Kollégium működésének talán legsikeresebb korszaka volt.

2000-ben a Kollégium Oktatási Munkacsoportja készített egy úgynevezett „túlélési csomagot”, amely a leendő, illetve kezdő főépítészek munkáját hivatott megkönnyíteni. Ez képezte az alapját a BME-n később megalapított önkormányzati főépítész szakmérnöki oktatásnak.

Nagykanizsa m. j. város kezdeményezésére - amelyben Karmazin József akkori főépítésznek oroszlánrésze volt - a Város és az Országos Főépítész Kollégium 2000-ben megalapította AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ-at, elismerve ezzel a főépítész tevékenységet, az önkormányzati és az állami (területi) főépítészek munkáját. Az évente megrendezésre kerülő főépítész konferenciákon a díj átadásra kerül, 2019-ben lesz a huszadik alkalom.

2007 – ÚJ ELNÖK ÉS ELNÖKHELYETTES, MUNKACSOPORTOK A HATÉKONY MŰKÖDÉS ÉRDEKÉBEN

A Kollégium elnöke állami főépítészsé történő kinevezése miatt lemondott, továbbá az elnökhelyettes is, így kollégiumi választásra került sor a Pápa városában megrendezett konferencián. Az elnök Philipp Frigyes, Vác város főépítésze, az elnökhelyettes Dr. Serliné Kócsi Margit lett, a tagok között a megyei, megyei jogú városi, fővárosi, fővárosi kerületi, települési főépítészek mellett egy társult települési főépítész is megválasztásra került.

1. Főépítész díjazottak Filippinyi Gábor (életmű) és Virányi István, Dobogókő-2005
2. Béres István és Schneller István főépítész díjazottak és Arató András István az átadó, Túrístvándi-2006
3. Salamin Ferenc főépítész díjas, Pápa-2007
FORRÁS: Főépítész archívum

A Kollégiumra új kihívások vártak: az addigi biztos (minisztériumi) háttér megszűnt, az önállóság minden addigi előnye mellett megjelentek a nehézségek (a létezés alapfeltételeinek biztosítása, titkár, stb.). A Kollégium nagy lendülettel fogott hozzá az új feladatoknak. A titkár továbbra is Zábránszky Pap Klára volt 2009-ig, majd 2009-ben a hajdúböszörményi konferencián Gera Orsolyát bízták meg a titkári teendők ellátásával, aki 2013-ig látta el ezt a feladatot.

2007-ben, a Pápa-i konferencia döntése alapján a Kollégium előkészítette a *Főépítészek az épített és természeti környezetért Alapítvány* (Alapítvány) létrehozását, és az Alapító Okirat aláírását. 2007. december 27-én a Magyar Urbanisztikai Társaság székházában 12 főépítész életmű díjban, ill. év főépítésze díjban részesült alapító, valamint 13 társ-alapító főépítész létrehozta az Alapítványt, elfogadta és aláírta az Alapító Okiratot, továbbá megválasztotta 5 tagú kuratóriumát. A kuratórium elnöke 2014-ig Csohány Klára egykori állami főépítész volt.

A 2009. évi konferencia jóváhagyta a Kollégium Alapszabályát, amely – megtartva az addigi alapelveket, azaz a Kollégium egy önkéntes tagságon alapuló, „római klub”-ként működő

szakmai közösség – szervezeti keretet biztosított valamennyi főépítész számára, meghatározva egyúttal annak működési alapelveit is. A szabályrendszer alapján az érdekvégyesítés jobban biztosítható volt, az együttműködés hatékonyabb és a működés még átláthatóbbá vált. A Kollégium Elnöksége a hatékonyabb működés érdekében jogalkotási, konferencia, oktatási, párbeszéd és szakmapolitikai munkacsoportokat hozott létre, amelyek az első időszakban eredményre vezettek.

A Kollégium szakmai szervezetekkel való közös gondolkodásának eredménye a „nyolcak” által Miskolcon 2012-ben aláírt *Építészeti együttműködési nyilatkozat*.

A BME Építészmérnöki Kar Urbanisztika Tanszéke és a Kollégium szervezésében elindult az önkormányzati főépítész szakmérnök képzés. A három évfolyamban összesen 61 hallgató volt, aki végigjárta, és ebből 39-en szereztek diplomát.Megállapítható, hogy az eltelt egy év még nehezebb volt, mint az előző. Az Országos Főépítész Kollégium az építész szakma elismert szakmai szervezete! Sokan, sokat tettek ezért az eltelt közel negyed évszázad alatt. Alapvetően megváltozott környezetben kell felelősséggel helytállnunk! Megújuló Elnökségre van szükség

⁵⁶ Az ÖN-KOR-KÉP/Főépítészek az önkormányzatokban - 1997. 7. számában részletes beszámoló jelent meg a Kollégium újjáalakulásáról

1. Vándorzászló átadása 2008-ban Hajdúböszörménynek Mosonmagyaróváron
2. Vándorzászló átadása 2012-ben Makón, az átvevő Nagykőrös
3. Vándorzászló átadása 2017-ben Tatán Kaposvárnak
FORRÁS: Főépítészeti archívum

a még hatékonyabb érdekérvényesítés végett! Kívánok a leköszönő Elnökség valamennyi tagja és a magam nevében eredményes munkát az új Elnökségnek!”⁵⁷

2013 - ŐRSÉGVÁLTÁS - ÚJJÁALKULÁS - EGYESÜLET

Nagykőrösön, a XVIII. Országos Főépítészeti Konferencián a Főépítészeti Testület - az ország

önkormányzati és állami főépítészei (beleértve a korábban e tisztségeket/hivatást betöltőket is) titkos szavazással megválasztották a Kollégium Elnöksége új tagjait és póttagjait. A választást nagy előkészület előzte meg, Kollégium Stratégiai Munkacsoport és Jelölő Bizottság alakult. A két grémium munkáját közös megegyezéssel és egymásra épülve végezte. A Kollégium Elnöksége tagjai közül többen nem jelöltették magukat, így a Kollégium elnöke, Philipp Frigyes és elnökhelyettese, dr. Aczél Péter sem. A régi Elnökség és

⁵⁷ Részlet Philipp Frigyes 2013. évi elnöki beszámolójából (megjelent a XVIII. Országos Főépítészeti Konferencia, Nagykőrös előzetes írásos anyagában [www.foepiteszek.hu, fok.nagykoros.hu])

a Konferencia által jóváhagyott Stratégia szerint 10 tagú Elnökség⁵⁸ választására került sor, a 29 jelölő listára felvettek közül. Majd az új Elnökség első ülésén, szeptember 17-én titkos szavazással megválasztotta a Kollégium elnökének Salamin Ferencet, Szerencs város és Zebegény község főépítészt, elnökhelyettesének L. Balogh Krisztinát, Kaposvár m. j. város főépítészt. A Konferencia Philipp Frigyeset a Kollégium tiszteletbeli elnökének⁵⁹ választotta.

A nagykőrösi konferencia megbízta a Kollégium új elnökségét, hogy hozza létre a főépítészek egyesületét, amely Magyar Főépítészek – Országos Főépítészeti Kollégium – Egyesület néven a 2014. március 11-i alakuló ülésen megtörtént, majd hivatalosan bejegyzésre került. Az Elnökség tagjai és póttagjai részvételével a megalakult Egyesület 10 tagú elnöksége elnököt és alelnököt választott (a Konferencia által megválasztott

személyeket), valamint Ellenőrző Bizottságot az elnökség póttagjaiból: Barta Ferenc (Bp. Zuglói), Csernyus Lőrinc (Csenger) és Rátkai Attila (Eger) főépítészek személyében.

Az Egyesület/Kollégium tevékenysége elsősorban a főépítészek összefogása, érdekképviselése, képzése, ország-szépítő munkájának elősegítése. A főépítészeket keresztül tevékenysége aktuális fő célja a települések, valamint az ország vezetőinek meggyőzése az épített környezet és az épített örökség fontosságáról, és ezáltal az élhetőbb és harmonikusabb települések és ország, a magas építőművészi és környezeti minőség létrejöttének segítése.

2018-ban lejárt a választott Elnökség mandátuma, így újabb választásra került sor. Salamin Ferencet választották a főépítészek ismét elnöknek, az alelnök L. Balogh Krisztina Kaposvár

Főépítészeti díj kollázs, Hajdúböszörmény-2008, a díjazottak: Makovecz Imre és Boruzs Bernát Életmű-díj, Csík Edina Év Főépítésze-díj.
FOTÓ: Dr. Polinszky Tibor
FORRÁS: Főépítészeti archívum

⁵⁸ Az új Elnökség összetétele a www.foepiteszek.hu honlapon olvasható

⁵⁹ Dr. Tóth Zoltán és Virányi István volt kollégiumi elnököket már előzőleg tiszteletbeli elnöknek választották

1. Túristvándi, főépítész konferencia résztvevők, 2006
 2. Mezei László, Philipp Frigyes (életmű) és Jánosi János főépítész díjazottak, Tata, 2017
 3. Emlékfa ültetése, Túristvándi, 2006
 4. A főépítész konferencia előadói, Mosonmagyaróvár, 2008
 FORRÁS: Főépítész archívum

m. j. város főépítésze lett,⁶⁰ néhány lemondott elnökségi tag helyett újakat választottak⁶¹. A titkár Németh Ágnes volt, jelenleg Lőrincz Anna. Az Elnökség elnöki tanácsadónak felkérte Zábránszkyne Pap Klárát.

Az Egyesület megalakulásával ismét egy új korszak kezdődött a Kollégium, immár Egyesület és a főépítészek életében, ahová folyamatosan várják a mai és volt főépítészek jelentkezését: vagyis a falvak, kis települések, községek, városok, megyei jogú városok, fővárosi kerületek, térségek, társult települések, főváros, megyék önkormányzati és az állami/területi, valamint

országos kormányzati főépítészeket. 2019-ben 64 fő az egyesületi tagok száma (nem minden főépítész kérte még a felvételét).

Az Egyesület fő tevékenysége továbbra is a Kollégium útján halad, azt teljesíti ki, fejleszti tovább, erről részleteiben Salamin Ferenc egyesületi-kollégiumi elnök ad tájékoztatást.

⁶⁰ 2019. április 1-től a Miniszterelnökség Építészeti és Építésügyi Helyettes Államtitkárság Építészeti Főosztály főosztályvezetője

⁶¹ Az új Elnökség tagjai, póttagjai a www.foepiteszek.hu honlapon olvashatók

ÉPÍTÉSZETI EGYÜTTMŰKÖDÉSI NYILATKOZAT

Építészeti együttműködési nyilatkozat

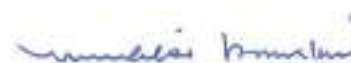
Alulírott építészeti szervezetek, közös akaratként vállaljuk és kinyilvánítjuk, hogy a magyarországi épített környezet minősége, és a magas szintű hivatásgyakorlás érdekében együttműködünk, s véleményeinket az országos főépítész, a MFISZ, vagy bármely aláíró kezdeményezésére az Építészek Házában rendszeresen egyeztetjük, közösen kialakított álláspontjainkat a társadalom felé egységesen képviseljük.

Kelt Miskolcon, 2012. október hó 25-én

 Magyar Építőművészek Szövetsége
 Sáros László György DLA elnök

 Magyar Művészeti Akadémia
 Fekete György elnök
 Építész Tagozat
 Ferencz István DLA tagozatvezető

 Magyar Építész Kamara
 Noll Tamás elnök

 MTA Széchenyi Irodalmi és Művészeti
 Akadémia Építész tagozata
 Winkler Barnabás DLA

 Nagy Ervin
 Országos Főépítész

 Országos Főépítész Kollégium
 Philipp Frigyes elnök

 Magyar Urbanisztikai Társaság
 Kőrmeny Imre elnök

 Falufejlesztési Társaság
 Krizsán András elnök

A „FŐÉPÍTÉSZI ÉLETMŰ DÍJ” ÉS „AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ” KITÜNTETETTJEI 2000 - 2018

Tizenkilencedik alkalommal került átadásra 2018-ban Kaposváron, a XXIII. Országos Főépítési Konferencián a Nagykanizsa megyei jogú város és az Országos Főépítési Kollégium által 2000-ben megalapított „AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ”. Évente két kategóriában adományozható az elismerés. AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ-at aktív főépítész, míg a FŐÉPÍTÉSZI ÉLETMŰ DÍJ⁶²-at a szakmáját hosszú ideje gyakorló, illetve nyugdíjba vonuló/vonult kiváló főépítész kapja. Eddig összesen negyvenhárom főépítész részesült a kitüntetésben, közülük ketten kétszer.

A DÍJBAN RÉSZESÜLTEK 2000 – 2018 KÖZÖTT:

2000. ÉV – NAGYKANIZSA

Szilágyi István, okl. építészmérnök
Szombathely m. j. város ny. főépítésze
[† 2005. 12.05.] - „AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ”
Zábránszky Pap Klára, okl. építészmérnök
az Országos Főépítési Kollégium titkára -
„AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ”

2001. ÉV – GYULA

Dr. L. Szabó Tünde DLA, okl. építészmérnök
Somogy megye főépítésze [† 2004. 10. 15.] -
„AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ”
Philipp Frigyes, okl. építészmérnök
Vác város főépítésze - „AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ”

2002. ÉV – PÉCS

Gömöry János, okl. építészmérnök
Pécs m. j. város főépítésze -
„AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ”

Dr. Sersliné Kócsi Margit, okl. építészmérnök
Ferencváros főépítésze -
„AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ”

2003. ÉV – ÉRD

Bodonyi Csaba DLA, okl. építészmérnök
Tokaj város főépítésze - „AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ”
Körmendy János, okl. építészmérnök
Győr-Moson-Sopron megye ny. főépítésze -
„AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ”

2004. ÉV – SÜMEG

Beniczky Péter, okl. építészmérnök
Fejér megye ny. főépítésze [† 2006. 08. 28.] -
„FŐÉPÍTÉSZI ÉLETMŰ DÍJ”
Sáros László DLA, okl. építészmérnök
Jászberény város főépítésze -
„AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ”

2005. ÉV - PILISSZENTKERESZT-DOBOGÓKŐ

Filippinyi Gábor, okl. építészmérnök
Debrecen m. j. város ny. főépítésze -
„FŐÉPÍTÉSZI ÉLETMŰ DÍJ”

Virányi István, okl. építészmérnök

Marcali város főépítésze, az Országos Főépítési Kollégium elnöke - „AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ”

2006. ÉV – TÚRISTVÁNDI

Dr. Schneller István, okl. építészmérnök
Budapest főváros főépítésze -

„FŐÉPÍTÉSZI ÉLETMŰ DÍJ”

Béres István, okl. építészmérnök
Gyula város főépítésze - „AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ”

2007. ÉV – PÁPA

Dr. Tóth Zoltán, okl. építészmérnök
nyugdíjas dél-dunántúli területi főépítész -
„FŐÉPÍTÉSZI ÉLETMŰ DÍJ”

Salamon Ferenc okl. építészmérnök

Szerencs város és Zebegény község főépítésze -
„AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ”

1. Főépítési díjazottak L. Szabó Tünde és Philipp Frigyes. Gyula, 2001
2. Főépítési díjasok: Berényi András és Aczél Péter (életmű), Mosonmagyaróvár, 2008
4. Páli Zsuzsanna és Arató András István Főépítési Életmű-díjasok és Pintér Ferenc Év Főépítésze díjas. Paks, 2010
4. Farkas Gábor (életmű), Papp Zoltán Tamás és Keresztes Sándor (életmű) főépítési díjasok. Szentgotthárd, 2014
5. Jeney Lajos Főépítési Életmű-díjas. Paks, 2010
Fotó: Beregnyei Miklós
6. Zsigmond László, Arató György (életmű), Bodonyi Csaba (életmű) főépítési díjazottak. Miskolc-Diósgyőr, 2015

FORRÁS: Főépítési archívum

⁶² 2004-től adnak át „FŐÉPÍTÉSZE ÉLETMŰ DÍJ”-at is

1. Sáros László Év Főépítésze Díj oklevele, 2004
2. Virányi István Év Főépítésze Díj oklevele, 2005
3. Philipp Frigyes Főépítési Életmű Díj oklevele, 2017

2008. ÉV – MOSONMAGYARÓVÁR

Dr. Aczél Péter, okl. építész mérnök
Budapest I. ker. Budavár főépítésze -
„FŐÉPÍTÉSZI ÉLETMŰ DÍJ”

Berényi András okl. építész mérnök
Budapest IV. ker. Újpest főépítésze -
„AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ”

2009. ÉV – HAJDÚBÖSZÖRMÉNY

Boruzs Bernát okl. építész mérnök
Hajdúböszörmény város főépítésze -
„FŐÉPÍTÉSZI ÉLETMŰ DÍJ”

Makovecz Imre DLA okl. építész mérnök
több település volt főépítésze [† 2011. 09. 27.] -
„FŐÉPÍTÉSZI ÉLETMŰ DÍJ”

Csík Edina okl. építész mérnök
Budaörs város főépítésze - „AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ”

2010. ÉV – PAKS-GYÖRKÖNY

Jeney Lajos DLA okl. építész mérnök
Hajdúnánás város és Mezőhegyes város főépítésze [† 2014.08.18.] - „FŐÉPÍTÉSZI ÉLETMŰ DÍJ”

Horváth András okl. építész mérnök
Paks város főépítésze - „AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ”

2011. ÉV – BALATONFÜRED

Sári István okl. építész mérnök [† 2018. 04. 17.]
Budapest XX. ker. Pesterzsébet ny. főépítésze -
„FŐÉPÍTÉSZI ÉLETMŰ DÍJ”

Turi Attila okl. építész mérnök

Devecser város és Budakalász város főépítésze -
„AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ”

2012. ÉV – MAKÓ

Patkó Sándor okl. építész mérnök
Tolna megye ny. főépítésze [† 2012. 11. 17.] -
„FŐÉPÍTÉSZI ÉLETMŰ DÍJ”

Csernyus Lőrinc okl. építész mérnök
Bonyhád város, Csenger város, valamint Závod
község főépítésze - „AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ”

2013. ÉV - NAGYKÖRÖS

Arató András István okl. építész mérnök
ny. észak-alföldi állami főépítész -
„FŐÉPÍTÉSZI ÉLETMŰ DÍJ”

Páli Zsuzsanna okl. építész mérnök [† 2017.05.12.]
Dunaújváros és Székesfehérvár megyei jogú
városok, valamint Fejér megye korábbi főépítésze - „FŐÉPÍTÉSZI ÉLETMŰ DÍJ”

Pataki Ferenc okl. építész mérnök
Szolnok megyei jogú város főépítésze -
„AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ”

2014. ÉV - SZENTGOTTHÁRD

Dr. Farkas Gábor DLA okl. építész mérnök
Cegléd és Dabas városok főépítésze -
„FŐÉPÍTÉSZI ÉLETMŰ DÍJ”

Keresztes Sándor okl. építész mérnök

ny. állami főépítész - „FŐÉPÍTÉSZI ÉLETMŰ DÍJ”
Papp Zoltán Tamás okl. építész mérnök
Sümege és Tapolca városok, Sávoly község
főépítésze - „AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ”

2015. ÉV - MISKOLC

Arató György okl. építész mérnök
Budapest XIII. kerület ny. főépítésze -
„FŐÉPÍTÉSZI ÉLETMŰ DÍJ”

Bodonyi Csaba DLA okl. építész mérnök
Tokaj város volt főépítésze -
„FŐÉPÍTÉSZI ÉLETMŰ DÍJ”

Zsigmond László okl. építész mérnök
Veresegyház, Rácalmás és Mátészalka városok
főépítésze - „AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ”

2016. ÉV – KECSKEMÉT

Rátkai Attila okl. építész mérnök
Eger megyei jogú város főépítésze -
„FŐÉPÍTÉSZI ÉLETMŰ DÍJ”

András István okl. építész mérnök
Balatonfüred város főépítésze -
„AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ”

Varga Csaba okl. építész mérnök
Nagymaros város főépítésze -
„AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ”

2017. ÉV – TATA

Philipp Frigyes, okl. építész mérnök
25 évig Vác, majd Hatvan, jelenleg Esztergom és
Kismaros főépítésze - „FŐÉPÍTÉSZI ÉLETMŰ DÍJ”

Jánosi János, építész mérnök
korábban Aszód, jelenleg Szada és Szokolya
főépítésze - „AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ” .

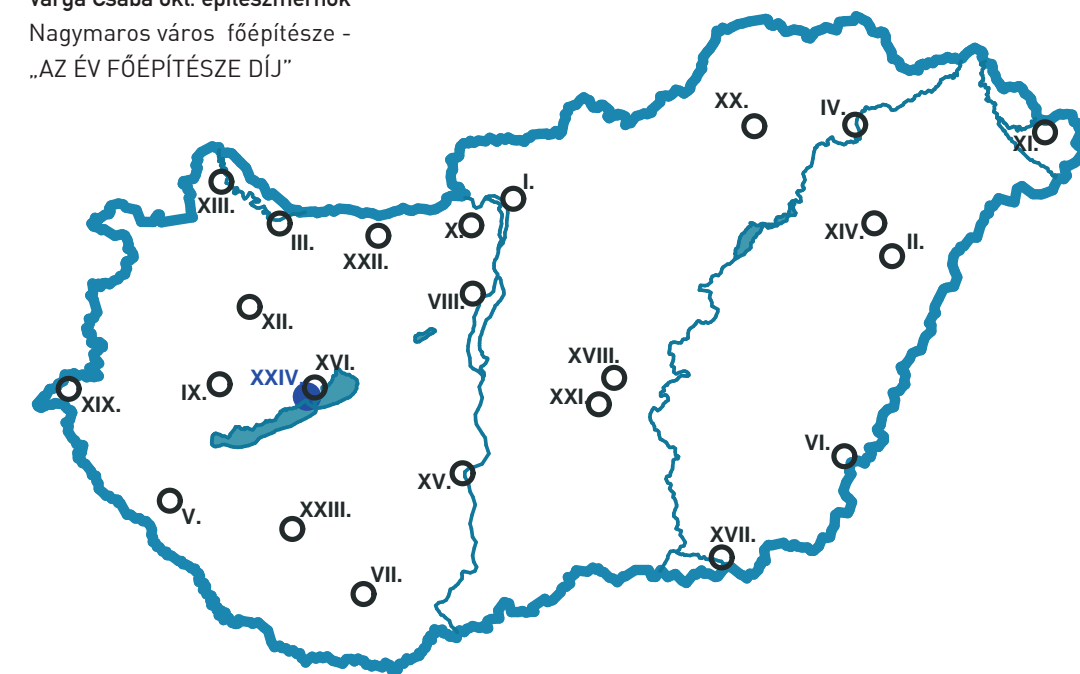
Mezei László, okl. építész mérnök
korábban Veszprém, jelenleg Pápa és Várpalota
főépítésze - „AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ”

2018. ÉV – KAPOSVÁR

Mészáros János okl. építész mérnök
Jász-Nagykun-Szolnok megye önkormányzati
főépítésze, több évig Hajdú-Bihar és Sza-
bolcs-Szatmár-Bereg megye önkormányzati
főépítésze - „FŐÉPÍTÉSZI ÉLETMŰ DÍJ”

Bánkúti Melitta okl. építész mérnök
Barcs város főépítésze - „ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ”

Öveges László okl. építész mérnök
Kecskemét megyei jogú város főépítésze -
„ÉV FŐÉPÍTÉSZE DÍJ”

Az Országos Főépítészeti Konferenciák története 1996 – 2019

TÉMA	ÉV	HELYSZÍN
I. A főépítészeti tevékenység tartalma	1996	Vác
II. Főépítés – fejlesztés – rendezés	1997	Debrecen
III. A változások képe – a képek változása	1998	Győr
IV. Építészet – örökség – arculat	1999	Tokaj
V. Településeink múltja, jelene, jövője a régiók Európájában	2000	Nagykanizsa
VI. A vonzó település – településmarketing és főépítészek	2001	Gyula
VII. A távlatok és a mindennapok	2002	Pécs
VIII. Az agglomeráció – térségi folyamatok hatása a települések életére	2003	Érd
IX. Településközpontok megújítása – főterek, főutcák revitalizációja	2004	Sümege
X. Település a tájban – táj a településben	2005	Pilisszentkereszt – Dobogókő
XI. A falu	2006	Túristvándi
XII. Kapcsolatok – egy malomban örülünk, örülünk, örülünk	2007	Pápa
XIII. Határtalanul	2008	Mosonmagyaróvár
XIV. A hely öröksége, az örökség helye – identitás nélkül nem lehetséges harmonikus fejlődés	2009	Hajdúböszörmény
XV. Párbeszéd, avagy a kreativitás ereje - a kulturális alapú településfejlesztés	2010	Paks – Györköny
XVI. Vendégváros vízpartjaink	2011	Balatonfüred
XVII. Számvetés és jövőkép	2012	Makó
XVIII. Illeszkedés	2013	Nagykőrös
XIX. Település - Természet - Ember	2014	Szentgotthárd
XX. Épített örökségünk, mint génbank	2015	Miskolc
XXI. Szecesszió, Arányos fejlődés, Az építészet joga	2016	Kecskemét
XXII. Családbarát város	2017	Tata
XXIII. Építészet – Közösség – Közélet	2018	Kaposvár
XXIV. Ikonikus település a védelmek tengerében	2019	Tihany

1. Habsburg Ottó előadó a tokaji főépítészeti konferencián-1999
 2. Dobogókő, főépítészeti konferencia helyszíni bejárás-2005
 3. Dobogókő, főépítészeti konferencia, résztvevők-2005
 4. Tokaj, főépítészeti konferencia résztvevők-1999
 5. Konferencia rajzpályázat díjátadás, Túristvándi-2006
 6. Konferencia meghívó, Túristvándi-2006
 7. Györkönyben a konferencia résztvevői, Paks-Györköny-2010
 8. Városnézés a paksi konferencián-2010
 9. Városnézés a konferencián, Szentgotthárd-2014
 FORRÁS 1-9: Főépítészeti archívum
 10. Főépítészeti konferencia résztvevők, Kaposvár-2018
 FOTÓ: ifj. Lőrincz Ferenc

INTERJÚK⁶³ A KOLLÉGIUM EGYKORI ELNÖKEIVEL

Az alábbi három kérdést tettük fel 2009-ben⁶⁴, érdemes ezeket ma, 2019-ben a 30 éves jubileum kapcsán felidézni, közreadni:

- Miben láttátok akkor a kollégium szerepét?
- Most hogyan értékelitek az akkori eredményeket?
- A mai Kollégium is azon az úton halad, ill. betölti-e a vállalt szerepét?

DR. TÓTH ZOLTÁN, AZ ELSŐ KOLLÉGIUMI ELNÖK (1989 - 1992)

A Főépítési Kollégium még a rendszerváltás előtti időszakban alakult. Azt most már tudjuk, az akkori idő szakmai értékeinek egy része átmentést érdemel. Az első időszakban, amikor én vezettem a Kollégiumot, a legfontosabb célunk a napi állásfoglalások keretében ez a szakmai értékmentés volt. Én persze csak szubjektíven tudom értékelni, de valódi hittel gondolom, hogy ez az első szervezet betöltötte ezt a feladatát. Betöltötte, hiszen más társadalmi és politikai, várospolitikai körülmények között ez a ma már mindenki által elismert szervezet és szakmai elkötelezettsége tovább él.

Nyilvánvaló, hogy a Kollégium második és a mai harmadik szervezeti szintjének más feladatai vannak, mint annak idején nekünk voltak, de a lényeg nem változott: független szakmai grémiumként őrködni kell a szakmaiság érvényesülésén, a szakma becsületén. Ez persze nekünk sem volt könnyű, de ahogyan most látom, ma sem könnyebb, csak éppen más „sárkányokkal kell hadakozni”.

⁶³ Az interjúkat Zábránszky Pap Klára készítette

⁶⁴ A 2009. augusztus 26-28. között Hajdúbosszorményben megrendezett XIV. Országos Főépítési Konferencia előzetes írásos anyagában jelent meg

VIRÁNYI ISTVÁN, AZ ÚJJÁALKULT KOLLÉGIUM ELNÖKE (1996 - 2007)

Ebben az időszakban az Országos Főépítési Kollégium legfontosabb dolga az új Étv. tervezet előzetes véleményezése volt. A Parlament szakmai bizottsági ülésein a Kollégium szakértőként vett részt. Ekkor Dr. Baráth Etele bizottsági elnök, Tamássy István egykori megyei főépítész, országgyűlési képviselő bizottsági tag volt.

Néhány érdekesség: a szakmai bizottság az állami építésügyi hivatal létrehozására vonatkozó módosító indítványát ekkor visszavonta; az Étv. kapcsán 1200 módosító indítványt tárgyaltak, a Kollégium mindezen üléseken ott volt! A Kollégium 14 módosító indítványából 12 elfogadásra került. A Kollégium által megírt önkormányzati főépítési rendeletet fogadták el szinte módosítás nélkül, és hatályos mind a mai napig. A szövegezés döntő mértékben Berényi András nevéhez fűződik.

Azt tudomásul kell venni, hogy változtak a körülmények, a feltételek, a „római klub jelleg” átalakult, szabályozottabb formában működik

1. Csima Péter, Virányi István, Tóth Zoltán, Philipp Frigyes főépítési konferencia – Dobogókő, 2005
 2. Tóth Zoltán átveszi a Főépítési Életmű Díjat, főépítési konferencia – Pápa, 2007
 3. Philipp Frigyes átveszi a Főépítési Életmű Díjat, főépítési konferencia – Tata, 2017
 FORRÁS: Főépítési archívum

tovább a Kollégium. A szakmai munka továbbra is jó. A szakmai érdekképviselet küzdelmesebben érvényesíthető.

PHILIPP FRIGYES, A MEGÚJULT KOLLÉGIUM ELNÖKE (2007 -)⁶⁵

Csak két év telt el megválasztásom óta, de az eltelt időszak megerősítette bennem, hogy erős, összetartó csapat a főépítészek közössége. Az egykori lendület nem hagyott alább, jó alapokon folytathattuk a munkát. Tovább erősödött az érdekérvényesítés (Étv. módosítás, főépítési kormányrendelet-tervezet, együttműködések),

⁶⁵ Philipp Frigyes 2013-ig volt elnök.

még nagyobb hangsúlyt helyeztünk a főépítési tevékenység köztudatba illesztésére (hivatásudat, szakmérnöki képzés, díjak, honlap, alapítvány, média), és a főépítészek tájékoztatásában is előbbre léptünk (honlap, média, konferencia, nyugdíjasok).

Új helyzetet eredményezett a teljes önállóság, amelynek az egyre romló körülmények közepette mind anyagi, mind személyi, mind pedig szervezeti feltételeit, kereteit meg kell(ett) teremteni a szakmai munka elsődlegességének szem előtt tartásával.

KÖSZÖNTŐ

.... ha valaki elmegy valahova főépítésznek, akkor nem az a feladata, hogy majd ő megmondja, hogy milyen a szép ház, meg hogyan kell a régi házaknak a homlokzataira visszatenni a díszeket, meg hogy hogyan kell szép közvilágítást csinálni..., hanem az, hogy hogyan lehet elkezdni egy olyan életet egy településen, amely majd ki fogja termelni és magával hozza természetes hozadékát: egy értelmesebb és méltóságosabb életet. Tehát a főépítésznek nem elsősorban az a feladata, hogy megmondja, mi a szép ház és ezért vitatkozzon nála képzetlenebb vagy tájékozatlanabb emberekkel, hanem hogy olyan döntés-előkészítő munkát végezzen a településeken a polgármesteri hivatalok mellett vagy azokon belül, ami lehetővé teszi, hogy az emberek a bennük szunnyadó vágyak megfelelően magasabb rendű életet tudjanak élni.” Makovecz Imre

Szeretettel köszöntjük a főépítészek honlapján. Az önkormányzatok településük szebbé tételéhez, fejlesztéséhez szakmai segítségként építész tanácsadót, un. Főépítészt alkalmazhatnak.

Az építés nem csak az építési szabályok összessége, nem csak üzleti vállalkozás, hanem maga az építészet, mely a művészeti ágak egyike, egész életünket meghatározó tárgyi környezet, s legfőképpen az egész emberi, és a magyar kultúra része.

A mai világban, amikor életünket az üzleti szemlélet és az egyre bonyolultabb jogszabályok

kívánják uralni, a főépítészek az építészeti kultúrát képviselik a településeken, az építés szellemi, művészi oldalát kívánják érvényre juttatni a település polgárai, a tervezők és a befektetők között.

Ahol főépítészt alkalmaznak, ott elismerik az építész szakmát, a helyi örökség és környezet-kultúra meghatározó szerepét. Ezek a települések szebbek, rendezettebbek, érződik rajtuk az építészeti figyelem, a jó gazda szemlélet, és az ott élők „méltóságosabb” élete.

Salamín Ferenc, elnök

(a www.foepiteszek.hu honlapról 2015)

A konferencia résztvevői.
Tata, 2017
FORRÁS: Főépítészeti archívum

KÖSZÖNTŐ

PHILIPP FRIGYES
az Országos Főépítészeti Kollégium elnöke

CSOHÁNY KLÁRA
a Főépítészek az Épített és Természeti
Környezetért Alapítvány Kuratóriumának
elnöke

„Aki éjszaka álmodik, annak álmai szertefoszlának, mire felkel a nap. Aki nappal is képes álmodni és elég hittel rendelkezik, lehetőséget kap álmai megvalósításához.” (Arabiai Lawrence)
Szeretettel köszöntünk mindenkit a főépítészek most megújuló honlapján. Örömtelnek volt mondható a tavalyi tavaszi indulás. Eredményesebb működésünk érdekében azóta létrehoztunk egy alapítványt is, melynek neve: Főépítészek az Épített és Természeti Környezetért. A jövőben e két szervezet együtt, egymást segítve jelenik meg a megújuló honlapon is.

Egyre többen vannak meggyőződve arról, hogy ránk, a szakmájukat hivatásnak érző főépítészekre rendkívül nagy szüksége van az országnak. Azt mondják, mi vagyunk azok, akik a szakma első sorában, „végvári vitézként” harcolunk az épített környezetünk jobb minőségéért, az építészet és az építészet színvonalának országos elismertetéséért.

Sokan, sokféleképpen írtak már e nagyszerű hivatásról. Edöcsény András Nagymaros város volt polgármestere ajándékozott meg minket, főépítészeket egy kedves szójátékos képlettel:

FŐépítész + főÉPítész + főÉPÍTész + főÉPÍTÉSz +
főÉPÍTÉSZ + főÉPÍTÉSZ + főÉPÍTÉSz + főÉPÍTÉSZ
=
FŐÉPÍTÉSZ.
Melocco Miklós szerint pedig mi vagyunk a
JÖVŐ ŐRZŐI.

Szakmapolitikánk alapja az érdekorientáltság helyett az értékorientáltság. Hisszük és valljuk, hogy az építészeti kultúra közügy, hogy a szép és humánus környezet önmagában is fontos ember- és gazdaságépítő tényező.

Ennek szellemében építünk hajlékot, falut, várost, megyét, térséget, országot. Célunk a harmónia megteremtése, az emberhez méltó élet tereinek alakítása, formálása. Nem törekszünk sikerekre, mert az nem teremt boldogságot sem szűkebb, sem tágabb értelemben. Talán éppen ezen határozott törekvéseinknek köszönhetően nem vagyunk sokan, pedig mindenhol szükség lenne főépítészre. Eszköztelenségünk, pártpolitikai csatározásoknak kitettséggünk ellenére ÉPÍTÜNK, nem homokra, hanem sziklára. Csak így teremthető rend zavaros világunkban.

A honlap jövőbeni célja változatlan: nemcsak szakmánk bemutatása, hanem az egymás közötti párbeszéd, az egymástól tanulás lehetőségének megteremtése is. Azt ígérhetjük, hogy a magunk részéről mindent meg fogunk tenni a tájékoztatás magas színvonaláért. Szeretnénk együttműködni minden építetttel, a társszakmákkal, a szakmai és civil szervezetekkel, az önkormányzatokkal és a miniszteriális szervekkel.

Kérünk minden olvasót, segítsen abban, hogy közös munkánk eredményeképpen az épített környezet színvonala, az építészet minősége reményeink szerinti, vagy ha lehet, még annál is jobb legyen!

2009. június 1.

A MAGYAR FŐÉPÍTÉSZEK – ORSZÁGOS FŐÉPÍTÉSZI KOLLÉGIUM – EGYESÜLET TEVÉKENYSÉGE 2014 - 2018 KÖZÖTT

TAGGYŰLÉSI BESZÁMOLÓ A MAGYAR FŐÉPÍTÉSZEK EGYESÜLET TEVÉKENYSÉGÉRŐL (2018. FEBRUÁR)

SALAMIN FERENC
elnök

Az egyesületté alakulás óta eltelt időszak tevékenységét, eredményeit az alábbi rövid beszámolóval szeretnénk szemléltetni, valamint a mellékletként bemutatott levél- és elnökségi vélemény részletekkel.

Az egyesület és az elnökség tevékenysége az elmúlt több mint három évben egyrészt a korábbi tevékenység folytatása (pl. konferenciák), valamint az alapszabályban rögzített célok megvalósítása köré szerveződött.

Az OFK Egyesület alakuló ülése 2014. március, MÉSZ székház
FORRÁS: Főépítészeti archívum

1. Vándorzászló átadása Kaposváron Tihanyinak 2018.

FOTÓ: ifj. Lőrincz Ferenc

2. Főépítészeti díjazottak: Varga Csaba, Rátkai Attila (életmű) és András István, Kecskemét, 2016

FORRÁS: Főépítészeti archívum

3. Főépítészeti díjazottak: Mészáros János (életmű), Bánkúti Melitta és Öveges László, Kaposvár 2018.

FOTÓ: ifj. Lőrincz Ferenc

Tevékenységünk főbb területei a következők voltak:

- együttműködés az építész és társszakmai szervezetekkel (MÉK, MÉSZ, MMA, MUT, MTA MA, FT);
- együttműködés az állam építészeti ügyekkel foglalkozó szervével, az Építészeti és Építésügyi Helyettes Államtitkársággal, véleményezés, koncepció kidolgozás, munkacsoportban részvétel, delegáltak küldése, stb.;
- főépítészeket érintő stratégiák, jövőkép kidolgozása;
- felkérésre részvétel az építészeti díjak bíráló bizottságában;
- elnökségi üléseken a tevékenység megvitatása, döntések meghozatala;
- Főépítészeti Díj jelentkezés meghirdetése évenként, zsűrizés, díj odaítélése, ünnepélyes átadása;

- főépítészeti vizsgákban delegáltként részvétel, vizsga eljárásrendjének és kérdéssorának jövőbeli kialakítása, véleményezése;
- főépítészeti konferenciák szervezése évente a jelentkező várossal, az elmúlt években Szentgotthárd, Miskolc, Kecskemét, Tata, Kaposvár városában;
- jelenlét a kommunikáció lehetőség minden területén a főépítészek érdekvédelmében, valamint a főépítészek tevékenységének bemutatása, elismertségének növelése a társszervezetek és a társadalom körében (MÉK, ÉISZK, kiállítás a Műcsarnokban, cikkek az Építész közlönyben, Építésügyi Szemlében, Országépítőben, foepiteszek.hu honlap működtetése, Hírlevél készítése, stb.).

A fenti tevékenységeket a www.foepiteszek.hu honlapon is megtalálható mellékletek szemléltetik részletesen.

AZ ÁLLAMI FŐÉPÍTÉSZ (RÉSZLETEK)

AZ OFK EGYESÜLET VÁLASZAI A MINISZTERELNÖKSÉG ÉPÍTÉSZETI ÉS ÉPÍTÉSÜGYI HELYETTES ÁLLAMTITKÁRSÁG ÉPÍTÉSZET-STRATÉGIAI FŐOSZTÁLY KÉRDÉSEIRE (2015. JANUÁR)

Felkérésükre a stratégiai munkacsoportunk javaslata az alábbi (a kérdések sorrendjében):

Korábbi stratégiánkban jelzettek szerint a főépítési rendszer két külön ágon fut, az állami alkalmazásban álló főépítészek (országos, állami, járási főépítész), valamint az önkormányzati főépítészek (megyei, települési, térségi főépítész), és fontos a két rendszer kapcsolódási pontjainak megtalálása is.

Az állami és járási főépítész elsősorban az ország építészeti érdekeit, az építészeti és települési értékeket, a szakmai szempontokat kell, hogy figyelembe vegye, valamint az ügymenet egyszerűsítésében, gyorsabbá és szakmaivá tételében kellene közreműködni.

1. Az állami főépítési rendszer megyei kormányhivatali (19+1 db) szintre vitele esetén milyen képzettséget és gyakorlatot láttok elvárhatónak a megyei állami főépítész személyére nézve?

Az állami főépítési rendszer megyei kormányhivatali rendhez igazítása véleményünk szerint jó, nagyon fontos lenne ezt kiegészíteni még néhány „kiemelt” térségbe kinevezett állami főépítéssel: mint pl. Balaton (létező), Világörökségi területek (Fertő tó, Tokaj-hegyalja).
Javasolt alkalmazási feltételek: építészmérnöki mesterfokú végzettség, összesen 10 éves államigazgatási és főépítési vagy település-tervezői, ill. építész tervezői gyakorlat, Magyar Építész Kamara javaslata – véleményezése, OFK véleménye, közigazgatási vizsga.

2. A megyei kormányhivatalokba tervezett építészeti, építésügyi és hatósági főosztály milyen szervezeti kapcsolatban tudna

együttműködni a megyei állami főépítéssel? (főosztályvezető és főépítész kapcsolata, összeférhetetlenség témaköre)

Véleményünk szerint a Hatósági és Építésügyi Főosztály mellett kellene létrehozni az Építészeti Főosztályt, amelynek vezetője lenne az Állami Főépítész. Ezáltal kizárólag építészeti ügyekkel kellene foglalkoznia (Tervtanács, rendezési tervek, stb.), s nem pazarolná erejét és tudását hatósági ügyekre. A Hatósági és Építésügyi Főosztállyal a kapcsolata rendezendő az SZMSZ-ben, minden ügyben az ő véleményét vagy a tervtanács véleményét ki kell kérni, amely kötelező jellegű legyen (ehhez a Tervtanácsi rendelet módosítása is szükséges).

3. Milyen feladatokat lásson el a megyei állami főépítész, mely feladatok állami kézbe történő átvétele látszik célravezetőnek? Ehhez mellékletként küldjük a jelenlegi építésügyi igazgatási feladatokat, ahogy ígértük.

Az állami főépítész feladatai: a jelenleg érvényes feladatai nagy részének megtartása mellett kellene kiegészíteni a következőkkel:

Területi Tervtanács működtetése, vezetése:

- a) az egész települést, vagy nagyobb településrész érintő településrendezési ügyekben, elsősorban tanácsadó, konzultatív jelleggel;
- b) II. fokú ügyekben, hatóság részére kötelező jelleggel;
- c) II. kategóriájú örökségvédelmi ügyekben (ha csak kettő lesz), világörökségi területen minden ügyben;
- d) építészeti tervek meghatározott körében kötelező jelleggel, amennyiben nincs a településen településképi véleményezés főépítéssel, vagy tervtanáccsal (pl. közpénz felhasználásánál 30 millió Ft beruházási/

pályázati érték felett, településközpontokban épülő épületeknél és közterületi rendezéseknél, 300 m² feletti épületeknél, stb.).

- Polgármesteri, építetők vagy hatósági felkérésre szakhatóságok részére kötelező érvényű tárgyalás összehívása nyilatkozatteli kötelezettséggel.
- A területére vonatkozó településrendezési eszközök nyilvántartása, dokumentálása, tárolása.
- Települési főépítész akadályoztatása esetén helyette szakvélemény adása pl. településképi véleményhez, a polgármester felkérésére, a működési területén.
- Főépítészek naprakész nyilvántartása a területén, és ezen adatok jelzése az OFK és a Lechner Tudásközpont felé.
- Főépítész vizsga lebonyolítása a Főépítész Kollégiummal közösen, a képzés létrejöttéig a vizsga előtt konzultációk tartásával.
- Önkormányzati rendeletek szakmai felülvizsgálata (településképi véleményezési, bejelentési eljárás, önkormányzati tervtanács, helyi építészeti örökség, reklám, stb.).

A meglévő feladatokból maradna (kissé javítva):

- Szakmai segítséget nyújt az önkormányzati főépítész feladatok ellátáshoz.
- Elősegíti és koordinálja az önkormányzatok terület- és településrendezéssel, az épített környezet alakításával, valamint az építészeti értékvédelemmel kapcsolatos döntéseinek főépítész előkészítését, amennyiben nincs települési főépítész.
- Ellátja a szakmai ellenőrzési feladatokat a településrendezési eszközök tekintetében.

4. A főépítész kollégium tagjainak felkészültsége és a tervezett feladatok ellátásához szükséges képesítés hogyan hozható összhangba? A rövidtávú és a hosszútávú tervezhető képzési rendszerhez milyen szakmai és finanszírozási háttér szükséges?

A főépítész rendszer kiszélesítéséhez további építészek bevonására, képzésére van szükség. Rövidtávon főépítész vizsga és rövidebb képzések (türelmi idővel) szükségesek, hosszú távon az alábbi képzési rendszer, továbbá az önkormányzati főépítészek alkalmazásához ösztönző rendszer kidolgozása és alkalmazása kellene. A képzés – továbbképzés – vizsga rendszere javaslatunk szerint főbb pontjaiban a következők szerint alakulna:

- a) Alapképzés: általános főépítész elméleti ismereteket és gyakorlati tapasztalatokat nyújt, oklevelet ad, mindenkinek el kell végeznie.
- b) Szakmérnöki képzés: egy vagy két éves képzés, szakmérnöki végzettséget ad, részletesebb főépítész elméleti ismereteket és gyakorlati tapasztalatokat nyújt, állami és járási főépítészeknek el kell végezni.
- c) Továbbképzés: kreditpontos rendszerben, évente 2-3 alkalommal szakmai rendezvényen, tapasztalatcserén az állami és járási főépítész részvételével (pl. éves konferencia és még egy egynapos főépítész konzultáció-konferencia), kötelező részvétellel, állami és járási főépítészeknek az eddig is bevált minisztériumi konzultáció is szükséges lenne.
- d) Vizsga: a jelenlegi követelmények és vizsgarendszer átalakítása szükséges (a jogi rész alapszintre állítása mellett részletesebb építészeti, városépítészeti ismeretek szükségesek).

A fenti képzési rendszer javaslatunk szerint a Főépítész Kollégium tantervével és várhatóan egyetemmel közös szervezésében történne. Finanszírozása nagyobb részt állami (egyetemi) pénzből, kisebb részben a képzésben résztvevő befizetéséből (küldő önkormányzat) történne. Az állami főépítész fenti feladatai közül többet a járási főépítész venne át annak létrejötte esetén.

BORÁSZOK 12 PONTJA

(DEMETER ZOLTÁN TOKAJI BORÁSZ FELHÍVÁSA, 2010) 10. SZ. PONT: SZŐLŐ- ÉS BORTERMELŐ VIDÉKEK ÉPÍTÉSZETÉNEK KÜLÖNLEGES FELÜGYELETE HELYZETJELENTÉS A FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTERIUM ÉRDEKLŐDÉSÉRE, AZ ÉPÍTÉSZETI ÉS ÉPÍTÉSÜGYI HELYETTES ÁLLAMTITKÁRSÁG FELKÉRÉSÉRE (RÉSZLETEK) 2015. FEBRUÁR

A címben szereplő pont azt az igényt jelzi, hogy magas minőségű bort, csak magas esztétikai-művészeti minőségű környezetben lehet megfelelő szellemi emelkedettséggel értékelni és megfelelő anyagi színvonalon eladni. A környezet az egyik legerősebb marketingeszköz tudna lenni, ahogy ezt a híres nyugat-európai borvidékeken látjuk.

TOKAJ-HEGYALJA ELŐZMÉNYEK

A jogszabályok adta lehetőséget, hogy az önkormányzatok helyi rendeletben védjenek épületeket vagy a település egyes területeit, illetve, hogy főépítészt alkalmazzanak, aki szakmai tanáccsal tudná segíteni őket, a települések nem használják ki. A 27 településből három-négy helyen van főépítész, valószínűleg nem vállalják fel az önkormányzatok, hogy még valaki „beesődjön” abba, hogy mi épül, a védettséget pedig hátránynak érzik.

Az értékes régi épületek eközben továbbra is pusztulnak, az új épületek közül sok alacsony színvonalú, vagy a tokaji karaktert romboló idegen stílusú (mediterrán, minimál, stb.). A közterületeken a közművállalatok - érdekeiknek megfelelően - rombolják a település- és tájképet (elektromos légvezetékek, gázcsövek, szennyvízátelők, stb.), a mérnöki létesítmények érzéketlen típusmegoldásokkal teszik elviselhetetlenné a köztereket (pl. patakok kibetonozott kanálissá változtatása, csapadékelvezetés végtelen betonfolyókákon, főút építése a településen belül, sétáló zónák helyett).

JELEN HELYZET

A tervtanács papíron létezik, de mivel nincs vezetője, nem tud összeülni. A településeken továbbra sincsenek főépítészek, és helyi védelmet előíró rendeletek (kivéve 3-4 helyen). Az előírások alapján a tervtanács továbbra sem vizsgálhatná az épített környezet fent részletezett sok elemét, valamint a településképben jelentős kisebb elemeket, amelyek jelenleg nem építési engedély kötelesek (kerítések, pavilonok, üvegházak, zászlók és reklámok, homlokzatszínezések, tetőfedés, ablak, út-, patak-, elektromos hálózat stb. építés).

JAVASOLT LÉPÉSEK RÖVID TÁVON

Az állami főépítészt BAZ megyében mielőbb ki kellene nevezni. A tervtanács finanszírozását állami költségvetésből biztosítani kellene. A tervtanács tagjainak minden települést lefedve, konzultációs szerepet kellene vállalni, hogy a tervezők és építetők a tervtanácsba beadás előtt a terveket egyeztetthessék, ezzel a tervek színvonala emelkedhessen.

A tervtanácsba küldendő tervek körét ki kellene bővíteni (minden építési engedélyhez kötött terv és egyéb fontos látványelemek: pl. kerítés, térburkolat, kandeláber, patakkibetonozás, vasbeton villanyoszlopok, árusító pavilon, kerítések, pavilonok, tornácok, műtárgyak stb.). Állami ösztönző támogatás szükséges a településeknek a helyi védettséget megállapító rendeletek megalkotására, valamint főépítészek alkalmazására. Ezen felül ösztönző támogatási rendszert kellene létrehozni a településképet

pozitívan alakító homlokzat, tető, kerítés stb. felújításokra, így viszonylag kis összeggel nagy eredményeket lehetne elérni a településképben rövid idő alatt.

Ahogy az egyedi tokaji borhoz tehetség, tudás és tapasztalat kell a borász részéről, ugyanúgy a helyi karakterű és egyedi tokaji építészethez is tehetség, tudás és tapasztalat kell az építész részéről. Nem lehet akármit, pl. idegen stílusú házat építeni (mediterrán, minimál stb.), ahogy nem lehet pl. rizlinget telepíteni a tokaji borvidéken.

JAVASOLT LÉPÉSEK KÖZÉP-TÁVON

Létre kellene hozni a Világörökségi Főépítész státuszát, akit egy hegyaljáért felelős szervezet alkalmazna (pl. Gondnokság, Borász egyesület, Hegyközség, Fejlesztési Tanács). Minden településen kellene főépítész, önkormányzati kinevezésben, és a fentebb leírt közös finanszírozásban. A tervtanács tagjai ezek a főépítészek lennének, akik a településen rendszeresen tartanának konzultációt a tervezőknek és építetőknek.

A tervtanácsi ülésekre meg kellene hívni az Örökségvédelem képviselőit, mint tagokat (Örökségvédelmi Hivatal, Fortster központ), kiváltva

ezzel a szakhatósági véleményezési eljárást, és biztosítva az állampolgárok részére az egy helyen történő véleményezést, az egyszerűbb ügymenetet.

Állami szerepvállalás szükséges ezeknek a folyamatoknak a generálásában, a rendeleti háttér biztosításában, a finanszírozásban, valamint a fentebb leírt ösztönző támogatások kiterjesztésében.

ÖSSZEFOGLALÓ

Összegzésként elmondható, hogy a 10. pontban nem történt előrelépés az elmúlt években, a bortermelő régiók területéhez képest kisszámú építészeti színvonalas borászati épület, illetve rendbetett szőlőterület a teljes épített és természeti környezethez viszonyítva elenyésző. A szakadék a magyar bor minősége és annak épített és természeti környezete között egyre nő. Ahogy Bodonyi Csaba, Tokaj volt főépítésze mondta: sikerült húsz év alatt nagyon sok munkával és anyagi-műszaki-esztétikai fejlesztéssel Tokaj városának építészetét egy puttonyos szintre felhozni. A világelső hatputtonyos tokaji aszú már legalább tíz éve rendelkezésre áll, de vajon hány év kell még a hatputtonyos színvonalú épített környezet eléréséhez?

Erdőbénye
FOTÓ: Szász István

FŐBB CÉLOK

(OFK ELNÖKSÉGI ÖSSZEFOGLALÓ, RÉSZLETEK) 2017. JÚNIUS 7.

FŐÉPÍTÉSZ RENDELET:

- állami főépítésnek önálló főosztálya legyen a Kormány megbízott alá tartozva;
- állami főépítész nyilvántartást vezet a főépítészekről, összefogja a területén a főépítészeket;
- állami főépítész önkormányzati vagy építetői kérésre egyeztető tárgyalást tart településrendezési, ill. építés hatósági ügyekben a szakhatóságok bevonásával;
- főépítész csak felsőfokú okl. építészmérnök vagy annak megfelelő legyen (egyéb végzettségűeknél türelmi idő, átképzés, egyedi elbírálás gyakorlati idő alapján);
- főépítészi vizsga átalakítása, új követelményrendszer, új eljárásrend, vizsgabizottság, OFK bevonásával;
- főépítész vizsga alól mentesítés gyakorlat alapján és egyedi méltányosságból;
- főépítész csak építész-tervezési gyakorlattal lehessen (öt, ill. tíz év);
- főépítészek továbbképzése állami főépítészek és OFK szervezésében, konferencia az előírt továbbképzés része legyen;
- önkormányzati főépítész a szerződésében rögzítse megbízójával a területén végzett tervezési tevékenységét;
- önkormányzati főépítész akadályoztatása esetén helyettesítés a szerződésben rögzítendő (helyettes főépítész, állami főépítész, vagy tervtanács helyettesíti);
- főépítészi vizsga követelményében az államigazgatási rész radikálisan csökkentendő, önkormányzati jognak csak

1. Kaposvár, L. Balogh Krisztina főépítész előadása, 2018
FOTÓ: ifj. Lőrincz Ferenc
2. Tata, konferencia, épületlátogatás, 2017
FORRÁS: főépítészi archívum
3. Tata, konferencia, résztvevők, 2017
FORRÁS: főépítészi archívum

1. Kaposvár, konferencia szekcióülés, 2018
FOTÓ: ifj. Lőrincz Ferenc
2. Kolossa József főosztályvezető előadása, Kaposvár, 2018
FOTÓ: ifj. Lőrincz Ferenc
3. Füleky Zsolt helyettes államtitkár előadása, Tata, 2017
FORRÁS: főépítészi archívum
4. Vándorzászló átadás Kecskeméten, az átvevő Tata, 2016
FORRÁS: főépítészi archívum

- alapjai, szakmai jogrendszer és rendeletalkotás a fontosabb;
- főépítészi vizsga készségi kérdések figyelembe vétele nagyobb súllyal, kiegészítése, aktualizálása, építészeti tervek véleményezése és az illeszkedés vizsgálata nagyobb szerepet kapjon;
- főépítészi vizsgánál BM utasítás helyett aktualizált kérdéssor (vizsgaanyag) készítenendő, jegyzet készítése és a továbbképzés (konzultáció) biztosítása fontos.

TERVTANÁCS:

- az építészeti egységesen kellene kezelni, a műemlékek és a településrendezési tervek is az építészeti (állami főépítészi) tervtanácsok körébe tartozzanak;
- megszüntetendő az az állapot, hogy az építetőnek/tervezőnek egy tervvel több tervtanácshoz / főépítészhez / szakhatósághoz kelljen mennie;
- állami főépítész csak tervtanácsa véleményével adjon ki szakmai véleményt;

- szakmai kamarák tag-delegálását összhangba kellene hozni a tárgyalandó témával;
- tervtanácsnak legalább egy építészeti díjjal rendelkező tagja legyen, és a tervezőnél magasabb díjjal rendelkező legyen;
- konzultációs vélemény kérésének lehetősége rögzítve legyen;
- településrendezési eszközök tervtanács véleményezése szükséges;
- védett területen és épületnél, települések központjában, ill. közpénz felhasználása esetén kötelező legyen a tervtanács vélemény (ha nincs településképi véleményezés);
- tervtanács véleményben nagyobb szerepet kapjon a szakmaiság, a településképi, az illeszkedés, a helyi karakter, az építészeti színvonal, indoklásban a szakmai szempontokat is lehessen használni.

V.
KI KICSODA

KI KICSODA

AZ 1992-BEN LÉTREHOZOTT REGIONÁLIS TERÜLETI FŐÉPÍTÉSZI RENDSZER SZEREPLŐI AZ ÁLLAMI FŐÉPÍTÉSZI HÁLÓZAT LÉTREHOZÁSÁIG, 2015. ÁPRILIS 1-IG

ALAPÍTÓK – LÉTREHOZÓK – MŰKÖDTETŐK. A KTM ÉS JOGUTÓD MINISZTERIUMOKBAN

KERESZTES SÁNDOR

okl. építészmérnök, okl. városépítési-városgazdasági szakmérnök
alapító környezetvédelmi miniszter 1990. május 23. - 1990. szeptember 15., majd környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter 1990. szeptember 15. - 1993. február 22.

PATAKY SZABOLCS

okl. építészmérnök
1991-1995 között a KTM Országos Építésügyi Hivatal elnökeként a területi főépítési szervezetet alapító és működtető építésügyi helyettes államtitkára (1980-tól 1986-ig az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium főmérnöke)

DR. SZALÓ PÉTER

okl. építészmérnök, okleveles közgazdász
1990-től a területfejlesztés-területrendezés ágazati irányításának meghatározója:
1991-2002-ig helyettes államtitkár (KTM, FVM), 2002-től a Miniszterelnöki Hivatal Nemzeti Területfejlesztési Hivatal szakmai elnökhelyettese, 2004-től a Nemzeti Fejlesztési Hivatal elnöke, 2006-tól az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium, majd 2008-tól a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium területfejlesztési és építésügyi szakállamtitkára, 2010-től a Belügyminisztérium építésügyi helyettes államtitkára, 1995-től kisebb megszakítással 2014-ig a területi/állami főépítészek szakmai irányítója

ZÁBRÁNSZKYNÉ PAP KLÁRA

okl. építészmérnök, okl. városépítési-városgazdasági szakmérnök
1988-tól a mindenkori építésügyi tárca munkatársaként a főépítészek menedzsere, a regionális területi főépítési irodák szervezésének és működtetésének közreműködője, a Főépítési Titkárság vezetője 1992 - 2005. július 15 között. (nyugdíjasként 2007-ig)
1989. április 13 - 2009. augusztus 28 között az Országos Főépítési Kollégium titkára, 2014-től a Magyar Főépítészek - OFK - Egyesület elnöki tanácsadója

KRAKLER JUDIT

okl. építészmérnök
vezető-főtanácsos, az állami főépítészek minisztériumi összekötője/koordinátora 2007-2014 között (Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium, majd Belügyminisztérium)

1992-BEN ELŐSZÖR KINEVEZETT TERÜLETI FŐÉPÍTÉSZEK, AZ ALAPÍTÓK

ARATÓ ANDRÁS ISTVÁN

okl. építészmérnök, urbanisztikai szakmérnök
regionális területi (majd állami) főépítész - Debrecen, 1992. augusztus 1. - 2011. október 14. ny.

FŐZŐ JÁNOS [† 2012]

okl. építészmérnök, okl. városépítési-városgazdasági szakmérnök
regionális területi főépítész - Zalaegerszeg, Keszthely, 1992 - 2007. június 30. ny.

DR. HAJNÓCZI PÉTER

okl. építészmérnök, okl. városépítési-városgazdasági szakmérnök
regionális területi (majd állami) főépítész - Budapest, 1992. október 1. - 2012. február 28. (majd BM főosztályvezetőként 2013. november 6. ny.)

KISS LAJOS

okl. építészmérnök, városépítési-városgazdasági szakmérnök
regionális területi főépítész - Szeged, 1992 - 2007. június 30. ny.

KÖRMENDY JÁNOS

okl. építészmérnök
regionális területi főépítész - Győr, 1992 - 1994

OLAJOS CSABA

okl. építészmérnök, okl. városépítési-városgazdasági szakmérnök,
okl. műemlékvédelmi szakmérnök
regionális területi főépítész - Miskolc, 1992 - 2007, ny.

RUTTKAY M. GYULA

okl. építészmérnök
regionális területi főépítész - Veszprém, 1992 - 2005. augusztus ny.

DR. TÓTH ZOLTÁN

okl. építészmérnök, okl. városépítési-városgazdasági szakmérnök
regionális területi főépítész - Pécs, 1992-2006. ny.

TOVÁBBI TERÜLETI/ÁLLAMI FŐÉPÍTÉSZEK A MEGYEI HÁLÓZAT LÉTREHOZÁSA, 2015. ÁPRILIS 1. ELŐTT

BERNÁTH MIHÁLY

okl. építész-mérnök, okl. városépítési-városgazdasági szakmérnök
regionális állami főépítész – Eger, Miskolc, 2007. február 1. – 2014. december 28. ny.
(1993. január 1-től dolgozott a TFI-ben 14 évig helyettesként)

CSOHÁNY KLÁRA

okl. építész-mérnök
regionális állami főépítész – Székesfehérvár, majd Szeged, 2007. február 1. – 2011.
október 31.

FÁBIÁN ÉVA

okl. építész-mérnök
regionális állami főépítész – Kaposvár, 2011. január 10. – február 28.

KERESZTES SÁNDOR

okl. építész-mérnök, okl. városépítési-városgazdasági szakmérnök
regionális területi majd állami főépítész – Győr, 1995-2013 (2006-tól nyugdíjasként)

KÖRTVÉLYESI CSABA

okl. közlekedésépítő mérnök
megbízott állami főépítész – Szeged, 2007. július 1. – 2007. október 10.
(2003. január 16-tól 2012. március 18-ig dolgozott a TFI-ben helyettesként)

KUSLITS TIBOR

okl. építész-mérnök
regionális állami főépítész – Győr, 2013. július 7. – 2014. november

LANTAY ATTILA

okl. építész-mérnök
regionális állami főépítész – Székesfehérvár, 2007. október 1. – 2012. december 31.
(előtte 2001. október 1. – 2007. szeptember 30. Balatoni TFI siófoki referense)

MARSALNÉ KOVÁCS JUDIT

okl. települési üzem-mérnök, okl. építőmérnök, közgazdász
regionális állami főépítész – Budapest, 2012. március 1. – 2015. március 31.

MEZEI LÁSZLÓ

okl. építész-mérnök
regionális területi főépítész – Veszprém, 2005. szeptember 15 - 2007. június 30.

VIRÁNYI ISTVÁN

okl. építész-mérnök, okl. városépítési-városgazdasági szakmérnök
regionális állami főépítész – Kaposvár, 2007. február 1. – 2010. december 31. ny.

ZAMBÓ TERÉZIA

okl. építész-mérnök
regionális állami főépítész - Pécs, 2011. január 11. - 2013

MAI ÁLLAMI FŐÉPÍTÉSZEK, AKIK 2015. ÁPRILIS 1. ELŐTT REGIONÁLIS ÁLLAMI FŐÉPÍTÉSZEK
VOLTAK: Fakász Tamás, ifj. Horváth János, Jambrik Imre, Lukáts István, dr. Sersliné Kócsi Margit,
Végh Csaba (bemutatásuk a következő - mai állami főépítészek - részben).

ÁLLAMI FŐÉPÍTÉSZEK 2019. ÁPRILIS

Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal

BAJNÓCZI MARIANNA ÁLLAMI FŐÉPÍTÉSZ

okl. építész-mérnök, műemlékvédelmi szakmérnök, 2016. március 1-től állami főépítész

Baranya Megyei Kormányhivatal

LUKÁTS ISTVÁN ÁLLAMI FŐÉPÍTÉSZ

építész tervező szakmérnök 2013. december 2 - 2015. március 31.
regionális állami főépítész, 2015. április 1-től állami főépítész

Békés Megyei Kormányhivatal

GÖMÖRI BEATRIX ÁLLAMI FŐÉPÍTÉSZ

okl. építész-mérnök, önkormányzati főépítész szakmérnök
2019. január 1-től állami főépítész

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal

KISER LÁSZLÓ ÁLLAMI FŐÉPÍTÉSZ

okl. építész-mérnök
2015. május 20-tól állami főépítész

Budapest Főváros Kormányhivatal
DR. SERLINÉ KÓCSI MARGIT ÁLLAMI FŐÉPÍTÉS
 okl. építészmérnök, okl. városépítési – városgazdasági szakmérnök
 2011. május 15 -től Budapest Főváros Kormányhivatala állami főépítésze

Csongrád Megyei Kormányhivatal
SÁRI ZSOLT ÁLLAMI FŐÉPÍTÉS
 okl. tervező építészmérnök
 2017. január 1-től állami főépítész

Fejér Megyei Kormányhivatal
FAKÁSZ TAMÁS ÁLLAMI FŐÉPÍTÉS
 okl. építészmérnök
 2013. február 25 - 2015. március 31. regionális állami főépítész,
 2015. április 1-től állami főépítész

Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatal
VÉGH CSABA ÁLLAMI FŐÉPÍTÉS
 okl. építészmérnök, okl. városépítési – városgazdasági szakmérnök
 2014. november 1 - 2015. március 31. regionális állami főépítész,
 2015. április 1-től állami főépítész

Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal
JAMBRIK IMRE ÁLLAMI FŐÉPÍTÉS
 okl. építészmérnök, városépítési-városgazdasági szakmérnök
 2011. október 16 - 2015. március 31. regionális állami főépítész, (1994. júniustól
 dolgozott a regionális TFI-ben, 1995-től helyettesként) 2015. április 1-től állami főépítész

Heves Megyei Kormányhivatal
FAJCSÁK DÉNES ÁLLAMI FŐÉPÍTÉS
 okl. építészmérnök
 2015. augusztus 1-től állami főépítész

Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal
DUSA ZSUZSANNA ÁLLAMI FŐÉPÍTÉS
 okl. építészmérnök, építésjogi szakokleveles mérnök
 2015. június 8-tól állami főépítész

Komárom-Esztergom Megyei Kormányhivatal
FARAGÓNÉ GODÓ MÁRIA ÁLLAMI FŐÉPÍTÉS
 okl. építészmérnök, városépítési-városgazdasági szakmérnök
 2015. április 1-től állami főépítész

Nógrád Megyei Kormányhivatal
DOMONKOS GYÖRGY ÁLLAMI FŐÉPÍTÉS
 okl. építészmérnök
 2015. május 1-től állami főépítész

Pest Megyei Kormányhivatal
VÁRADI TIBOR ÁLLAMI FŐÉPÍTÉS
 okl. építészmérnök
 2015. április 1-től állami főépítész

Somogy Megyei Kormányhivatal
IFJ. HORVÁTH JÁNOS ÁLLAMI FŐÉPÍTÉS
 okl. építészmérnök, okl. városépítési-városgazdasági szakmérnök
 2011. március 1- 2015. március 31. regionális állami főépítész,
 2015. április 1-től állami főépítész

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal
KÓTAI CSABA ÁLLAMI FŐÉPÍTÉS
 okl. építészmérnök, okl. településmérnök
 2016. augusztus 8-tól állami főépítész

Tolna Megyei Kormányhivatal
KADLICKÓ KRISZTIÁN ÁLLAMI FŐÉPÍTÉS
 építész tervező szakmérnök
 2015. június 1-től állami főépítész
 (2008. május 1-től dolgozik a regionális TFI-ben)

Vas Megyei Kormányhivatal
CSERMELYI ANDREA ÁLLAMI FŐÉPÍTÉS
 okl. építészmérnök, építésjogi szakokleveles mérnök
 2016. október 1-től állami főépítész

Veszprém Megyei Kormányhivatal
NÉMETH ZSOLT ÁLLAMI FŐÉPÍTÉS
 okl. építőmérnök, építészmérnök, okl. mélyépítő üzemmérnök, műemlékvédelmi
 szakmérnök
 2015. április 1-től állami főépítész

Zala Megyei Kormányhivatal
LENGL ZOLTÁN ÁLLAMI FŐÉPÍTÉS
 okl. építészmérnök
 2015. április 1-től állami főépítész

AZ ORSZÁGOS FŐÉPÍTÉSZI KOLLÉGIUM VEZETŐI 1989 – 2019

DR. TÓTH ZOLTÁN okl. építésmérnök, okl. városépítési-városgazdasági szakmérnök a Főépítészeti Kollégium elnöke 1989 – 1993
Pécs m. j. város főépítésze 1968 – 1976, Baranya megye főépítésze 1978 – 1992

ZÁBRÁNSZKYNÉ PAP KLÁRA (Szabó Leventéné)
okl. építésmérnök, okl. városépítési-városgazdasági szakmérnök
Sopron m. j. város „kvázi főépítésze” (városrendezési csoportvezetője), Szentendre város és a járás 13 településének főépítésze 1982-1989

1989. április 13 – 2009. augusztus 28. az Országos Főépítészeti Kollégium titkára, 2014-től a Magyar Főépítészek - OFK - Egyesület elnöki tanácsadója

VIRÁNYI ISTVÁN okl. építésmérnök, okl. városépítési-városgazdasági szakmérnök az Országos Főépítészeti Kollégium elnöke 1996. augusztus – 2007. augusztus
Kaposvár m. j. város főépítésze 1981-1999, Marcali város főépítésze 2000 – 2007-ig, majd 2011-től

DR. ACZÉL PÉTER okl. építésmérnök, jogász
az Országos Főépítészeti Kollégium elnökhelyettese 1996. augusztus – 2007. augusztus
Budavár (Bp. I. ker.) főépítésze 1985 – 2014, Budavár címzetes főépítésze

PHILIPP FRIGYES okl. építésmérnök
az Országos Főépítészeti Kollégium elnöke 2007. augusztus – 2013. augusztus
Vác város főépítésze 1984 – 2012, Hatvan város főépítésze 2013 - 2015, Esztergom város főépítésze 2015-től, Kismaros község főépítésze 2015-től

DR. SERLINÉ KÓCSI MARGIT okl. építésmérnök, okl. városépítési-városgazdasági szakmérnök
az Országos Főépítészeti Kollégium elnökhelyettese 2007. augusztus – 2013. augusztus
Ferencváros (Bp. IX. kerület) főépítésze 1995-2011, 2011-től Budapest Főváros Kormányhivatala állami főépítésze

GERA ORSOLYA településmérnök
az Országos Főépítészeti Kollégium titkára 2009. augusztus 28. – 2013. augusztus 30.

Tihany, a XXIV. Országos Főépítészeti Konferencia helyszíne, 2019
FORRÁS: Tihany

SALAMIN FERENC okl. építésmérnök
az Országos Főépítészeti Kollégium elnöke 2013. augusztustól
a Magyar Főépítészek – OFK – Egyesület elnöke 2014-től
Szerencs város főépítésze 1987-től, Zebegény község főépítésze 1992-2013

L. BALOGH KRISZTINA okl. építésmérnök, okl. műemlékvédelmi szakmérnök
az Országos Főépítészeti Kollégium alelnöke 2013. augusztus-tól
a Magyar Főépítészek – OFK – Egyesület alelnöke 2014-től
Csurgó város főépítésze 2008-2011, Kaposvár m. j. város főépítésze 2011- 2019

IMPRESSZUM

Szerkesztette és a jubileumi rendezvényt szervezte:

Zábránszky Klára

Konzulens: Keresztes Sándor

Szakmai lektor: Körmeny Imre

Lektor: Józán Ágnes

Grafikai terv: Ruzsina Katalin

Fotók: Pálinkás Edit, Lőrincz Anna, Főépítész archívum
valamint a fotóknál jelzettek

Támogatók: Miniszterelnökség, Építészeti és Építésügyi Helyettes

Államtitkárság

Magyar Építőművészek Szövetsége

Magyar Művészeti Akadémia

Kiadó:

Magyar Főépítészek - Országos Főépítési Kollégium - Egyesület

1088 Budapest, Ötpacsirta u. 2.

Salamin Ferenc elnök

www.foepiteszek.hu

2019

MINISZTERELNÖKSÉG
ÉPÍTÉSZETI ÉS ÉPÍTÉSÜGYI
HELYETTES ÁLLAMTITKARSÁG

MAGYAR MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

ISBN 978-615-00-6048-4
NYOMDA: DÜRER NYOMDA, GYULA